

UUSIA POLKUJA ETSIMÄSSÄ

Ylläsjärven lähireittien kehittämismahdollisuuksien kartoittaminen

Lompolojärvi Noora

Opinnäytetyö
Restonomikoulutus
Restonomi (AMK)

2021

Restonomikoulutus
Restonomi (AMK)

Tekijä	Noora Lompolojärvi	Vuosi	2021
Ohjaaja	Mervi Angeria		
Toimeksiantaja	Ylläsjärven kyläyhdistys ry		
Työn nimi	Uusia polkuja etsimässä. Ylläsjärven lähireittien kehittämismahdollisuuksien kartoittaminen.		
Sivu- ja liitesivumäärä	48 + 36		

Erilaiset reitit vaikuttavat ihmisten liikkumiseen ja hyvinvointiin. Ulkoilu- ja retkeilyreitit sijaitsevat yleensä luonnossa, rajaten ihmisten kulkemista tietyille alueille ja suojellen luontoa, mutta myös kuluttaen sitä. Reitti on turvallinen keino kokea luontoelämyksiä, ja lähiluonto on tärkeä virkistystyksen lähde arjessa. Toimivien ja kestäväällä periaatteella luotujen reittiverkostojen merkitys on korostunut luontomatkailun kasvun myötä.

Opinnäytetyön tehtävänä oli kartoittaa Ylläsjärven lähireittien kehittämismahdollisuuksia. Tavoitteena oli edistää reittien kehittämistä tutkimalla käyttäjien näkökulmasta, millaiset reitit koetaan tärkeimmiksi kehityskohteiksi Ylläsjärvellä ja minne reittejä kannattaisi sijoittaa.

Opinnäytetyön lähestymistapana oli laadullinen tutkimus. Tällä tutkimusotteella pyrittiin ymmärtämään tutkittavan kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä. Opinnäytetyön menetelminä toimivat avoin kysely ja sisällönanalyysi.

Tutkimusaineisto kerättiin avoimen kyselyn avulla keväällä 2021. Sisällönanalyysin avulla aineisto luokiteltiin ja kiteytettiin kuvaamaan vastaajien käsityksiä uusien reittien kehittämismahdollisuuksista.

Opinnäytetyön tuloksena on tietoperusta toimeksiantajalle reittien kehittämiseen. Opinnäytetyön tuotoksena on reittiluonnostelma, joka on muodostettu tietoperustan pohjalta.

Avainsanat

ulkoilureitit, käyttäjät, luonto,
laadullinen tutkimus, sisällönanalyysi

Degree Programme in Hospitality
Management
Bachelor of Hospitality Management

Author	Noora Lompolojärvi	Year	2021
Supervisor	Mervi Angeria		
Commissioned by	Ylläsjärven kyläyhdistys ry		
Subject of thesis	Seeking for new trails. Report of Trail Development Possibilities in Ylläsjärvi.		
Number of pages	48 + 36		

Different kind of trails have an impact on the exercising and wellbeing of people. Outdoor trails are usually located in the nature. While trails are guiding people to certain areas and preserving nature, they also cause erosion. Trails are a safe way for people to experience nature, and near-by nature areas are an important source for everyday exercise. The increase of nature travel has highlighted the meaning of functional and sustainable trails.

The purpose of this thesis was to find out trail development possibilities in Ylläsjärvi village. The aim was to promote the development of the trails by examining from user's point of view, what kind of trails are an important target to develop in Ylläsjärvi and where the trails should be located.

A qualitative research method was used for this study. Using this method, the aim was to understand the quality, features, and importance of the examined target. The data collection method was an open questionnaire. The results of the study were analysed using inductive content analysis.

The material was collected with an open questionnaire in spring 2021. The material was categorized with inductive content analysis and summarized to describe the replies of the respondents.

The result of this thesis is a knowledge base for Ylläsjärven kyläyhdistys ry to develop the trails. The outcome of the thesis is a trail draft, which was formed based on the knowledge base.

Key words outdoor trails, users, nature, qualitative research, inductive content analysis

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KEHITTÄMISTOIMEKSIANNON ESITTELY	8
2.1	Toimintaympäristö.....	8
2.2	Toimeksiantaja ja toimeksiannon taustoitus.....	10
2.3	Ylläsjärven reittien kehitys ja nykytilanne.....	11
3	REITTIIEN SUUNNITTELUSSA HUOMIOITAVAT NÄKÖKULMAT	14
3.1	Erilaiset reitit	14
3.2	Luonto reittien toimintaympäristönä	14
3.3	Hyvinvointia luonnosta	16
3.4	Reittien käyttäjät	17
3.5	Reittien turvallisuus.....	18
3.6	Maankäyttö ja kaavoitus	19
3.7	Reittien ylläpitäjät.....	21
4	REITTIIEN KEHITTÄMISEN TYÖKALUT	22
4.1	Lähestymistapa, menetelmät ja tuotokset.....	22
4.2	Avoimen kyselyn toteutus	25
4.3	Sisällönanalyysin toteutus.....	26
5	KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET JA TUOTOKSET	27
5.1	Reittien käyttötarkoitus.....	28
5.1.1	Reitit hyvinvoinnin lähteenä.....	28
5.1.2	Reitit elinkeinojen tukena	30
5.2	Reittien ominaisuudet	31
5.2.1	Reittien muoto	31
5.2.2	Reittien pohjamateriaali.....	32
5.2.3	Reittien pituus.....	33
5.2.4	Reittien vaativuus.....	34
5.3	Reittien palvelut	35
5.3.1	Ylläpitäjien tarjoamat palvelut.....	35
5.3.2	Yritysten tarjoamat lisäpalvelut.....	36
5.4	Reittien sijainti.....	37
5.4.1	Turvallisuus ja saavutettavuus	37

5.4.2	Reittiehdotukset.....	39
5.5	Avoimen kyselyn yhteenveto	42
5.6	Reittiluonnokset	43
5.6.1	Ylläsjärven ympärysreitti	43
5.6.2	Ylläsjärvi-Aurinkotupa-Kurkkiovaara-Välimaanlantot-Ylläsjärvi	45
6	POHDINTA.....	48
	LÄHTEET.....	51
	LIITTEET.....	55

1 JOHDANTO

"Päämäärää kohti kuljettaessa on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota tiehen, jota kulkee... Tie opettaa meille oikean tavan päästä perille ja rikastuttaa meitä matkallamme." Paulo Coelho

Moni meistä on varmaan joskus miettinyt perille saapuessaan, kuinka matka tai reitti tuntuivat upeammilta kuin itse päämäärä. Reittien merkitys luontokokemusten saavuttamisessa on merkittävä. Reitti on sekä keino saavuttaa luonto, että elvyttää kulkijan mieltä metsän keskellä, mutta reitti myös suojelee ympäröivää luontoa ja turvaa kulkijan matkaa. Matkailun ja erityisesti luontomatkailemisen vetovoimatekijöinä toimivat luonto ja sen saavutettavuus. Matkailun suosion kasvaessa toimivien ja kestäväillä periaatteilla luotujen reittiverkostojen merkitys korostuu. Reittien kehittäminen voi myös luoda uusia yrittämisen mahdollisuuksia pienillekin paikkakunnille. Monipuoliset ja hyväkuntoiset reitit palvelevat useita käyttäjiä, ja ne luovat hyvinvointia niin paikalliselle asukkaalle kuin matkailijalle.

Tämä opinnäytetyö keskittyy Pallas-Yllästunturin kansallispuiston eteläisellä portilla sijaitsevan Ylläsjärven kylän lähireittien kehittämismahdollisuuksien kartoittamiseen. Opinnäytetyön toimeksiantaja Ylläsjärven kyläyhdistys ry on kylän ja ympäristön kehityssuunnitelmassaan kirjannut yhdeksi tavoitteeksi Ylläsjärven reittien kehittämisen. Reittien kehittäminen tarkoittaa uusien reittien kartoittamista ja rakentamista. Ylläsjärvellä tämä on ajankohtaista, koska nykyisten reittien määrä ja kunto eivät enää palvele tarvetta. Esimerkiksi Ylläsjärven matkailuinfo on keuhalla 2020 saanut palautetta matkailijoilta reittien heikosta kunnosta ja viitoituksesta. Lisäksi vuonna 2020 Ylläsjärvellä tehdyn kyläkyselyn mukaan, reittien kehittäminen koettiin erittäin tärkeäksi kylän vetovoimaisuuden kannalta.

Kehittämistyö on toimeksiantajan kanssa rajattu koskemaan lumettoman ajan ulkoilu- ja retkeilyreittejä. Ylläsjärvellä löytyy useita talvireittejä, mutta kesäajan reitit ovat jääneet selvästi vähemmälle huomiolle. Opinnäytetyön tehtävänä on kartoittaa uusia vaihtoehtoja reittien kehittämiseen Ylläsjärvellä mahdollisten käyttäjien näkökulmasta. Työn tavoitteena on edistää reittien kehittämistä tuottamalla

tietoa siitä, millaisia reittejä Ylläsjärvellä tarvittaisiin ja minne. Nämä tavoitteet pyritään saavuttamaan avoimen kyselyn ja sisällönanalyysin keinoin.

Työn tuloksista toimeksiantaja saa uutta tietoa siitä, millaisia odotuksia ja toiveita mahdollisilla reittien käyttäjillä on reittien suhteen. Työn tuotoksena hahmotellaan reittiluonnoksia, jotka ovat muodostettu kerätyn ja analysoidun aineiston pohjalta. Työn tuloksien ja tuotoksien avulla Ylläsjärven kyläyhdistyksen on helpompaa edistää reittien tarkoituksenmukaista kehittämistä eri toimijoiden, kuten esimerkiksi Kolarin kunnan tai Metsähallituksen kanssa.

Toimeksianto on ajankohtainen, koska vuonna 2020 Ylläs on valittu Pohjoismaiden parhaaksi ulkoilukohteeksi (NordicMarketing 2020). Lisäksi vuonna 2020 puhjennut koronapandemian vuoksi kansainvälinen matkustaminen estyi. Tämä näkyi kotimaan matkailun kasvuna ja suomalaiset liikkuvat luonnossa enemmän kuin edellisinä vuosina. Kansallispuistojen kävijämäärät nousivat ja luontokohteissa vierailtiin aikaisempaa enemmän. (Sandell 2020.) Reittien jatkuva kehittäminen on tärkeää matkailukeskusten vetovoimaisuuden ja kasvun kannalta. Reittien kehittämisessä tulee kuitenkin huomioida luonnon kulutuskestävyys.

2 KEHITTÄMISTOIMEKSIANNON ESITTELY

2.1 Toimintaympäristö

”Lapinkorven ensimmäisinä etumiehinä seisoo Yllästunturi.” Samuli Paulaharju

Kuvio 1. Maisemakuva Ylläsjärveltä Yllästunturiin päin (Sinitcyn, M. 2020)

Yllästunturin juurelta komeiden maisemien keskeltä löytyy Ylläsjärven kylä (Kuvio 1). Ylläsjärven kylä sijaitsee Suomen Lapissa, sekä Kolarin että Kittilän kunnan alueella. Kylään kuuluu myös Ahvenkankaan mökkialue, luonnontilainen Ylläslompolo sekä Sport Resort Ylläs-hiihtokeskus. Pallas-Yllästunturin kansallispuiston eteläisellä portilla sijaitseva Ylläsjärven kylä on perustettu vuonna 1771, ja kylässä on noin 350 asukasta. Vilkkaasta matkailukylästä löytyy oma hirsikoulu,

päiväkoti, kauppa, liikunta- ja lähipuisto uimarantoineen ja kylässä sijaitsee myös paljon ravintola- ja majoituspalveluita sekä ohjelmapalveluyrityksiä. (Ylläsjärven kyläyhdistys ry 2020).

Kansallispuisto tuo yhä kasvavissa määrin hyvinvointia alueelle ja on taloudellisesti merkittävä tekijä alueen kaikille kunnille sekä kylille (Kuusisto, Erkkonen & Ylläsjärvi 2017, 45). Metsähallituksen kävijätutkimuksien mukaan Pallas-Yllästunturin kansallispuisto on ollut Suomen suosituin kansallispuisto jo vuodesta 2017 alkaen (Kuusisto ym. 2017, 4; Metsähallitus 2018, 2019a, 2020a). Vuonna 2020 kansallispuistossa vieraili yli 563 000 vierasta ja se sijoittui edelleen suosituimmaksi käyntikohteeksi. (Metsähallitus 2020a). Pallas-Yllästunturin kansallispuiston vierailijoiden rahankäytön paikallistaloudelliset kokonaisvaikutukset olivat vuonna 2016 noin 60 miljoonaa euroa ja työllisyysvaikutukset noin 600 henkilötyövuotta (Kuusisto ym. 2017, 45). Pallas-Yllästunturin kansallispuisto on pitkälti säilynyt luonnollisessa tilassa, ja alueen matkailukeskusten vetovoimaisuus kumpuaakin kansallispuiston maisemista ja luonnosta, sekä luontomatkoja tukevista palveluista. (Kuusisto ym. 2017, 8). Seuraavassa kuviossa on esitetty Pallas-Yllästunturin kansallispuiston alue (Kuvio 2).

Kuvio 2. Kuvakaappaus Pallas–Yllästunturin kansallispuiston sijainnista (Metsähallitus 2021c)

2.2 Toimeksiantaja ja toimeksiannon taustoitus

Ylläsjärven kyläyhdistys ry on vuonna 2019 perustettu järjestö, joka aktiivisesti suunnittelee ja edistää Ylläsjärven kylää hyödyttäviä ja palvelevia hankkeita. Ylläsjärven kyläyhdistys ry järjestää vuosittain useita eri tapahtumia Ylläsjärvellä. Näihin tapahtumiin kuuluvat muun muassa pilkkikilpailut talvella, kalastuskilpailut kesällä, lasten olympialaiset sekä koko kylän jouluperinteeksi muodostunut kynttilöiden sytyttäminen ja joulurauhan julistaminen. Lisäksi Ylläsjärven kyläyhdistys ry järjestää monia talkoita, joiden tarkoituksena on luoda kylästä viihtyisämpi. Roskien keruu, lammasaitojen rakentaminen, hoitokalastus ja järven niitto, lähi-liikuntapaikkojen kunnostaminen ja valokuidun rakentaminen ovat vain muutamia esimerkkejä kylän aktiivisuudesta ja tiimityöstä, jota Ylläsjärven kyläyhdistys ry koordinoi. (Liite 1.)

Tämän opinnäytetyön toimeksiannon taustalla on selkeä tarve reittien kehittämiseksi. Vuonna 2020 Ylläsjärven kyläyhdistys ry toteutti Leader Tunturi-Lapin rahoituksella Ylläsjärven kylän ja ympäristön kehittämissuunnitelma-hankkeen. Hankkeessa kartoitettiin kehittämistoimenpiteitä Ylläsjärven kylän hyväksi kokonaisuudessaan, ja se tehtiin yhteistyössä kylän asukkaiden sekä yritysten kanssa. Hankkeen yhteydessä tehtiin kyläkysely, johon saatiin 64 vastausta. Kyselyn vastaajat olivat Ylläsjärven kylän asukkaita, mökkiläisiä ja matkailijoita. Kyläkyselyn vastauksista selvisi, että reittien kehittämiseksi on selkeä tarve. Vastaajat kokivat erityisesti kesäreitit huonokuntoisiksi ja uusien reittien rakentamista toivottiin. Vastaajat kertoivat, että jos palveluja, reittejä ja ympärivuotisuutta ei kehitetä, Ylläsjärven kylää uhkaa näivettyminen. (Liite 1.)

Palautetta reittien huonosta kunnosta on saatu myös matkailijoilta. Kesällä 2020 suomalaiset innostuivat matkailemaan kotimaassa, kun kansainvälinen matkustaminen oli estynyt koronaviruspandemian vuoksi (Ruokangas 2020). Kotimaiset matkailijat antoivat palautetta kesäreittien ja viitoitusten huonosta kunnosta

sekä puutteista Ylläsjärven matkailuinfoon. (Liite 1.) Palautetta reittien käytöstä ja kunnosta on sittemmin kerätty vielä lisää. Ylläksen matkailuyhdistyksen vuonna 2020 teettämän tutkimuksen mukaan matkailijat toivoivat muun muassa reittiopasteisiin parannusta. Tutkimuksessa saatiin vastauksia jopa 832 Ylläksen kesäkauden asiakkaalta, joista jopa 80 % ilmoitti kävelyn olevan mieluisin ulkoaktiiviteetti. Seuraavaksi suosituin aktiiviteetti oli maastopyöräily. (Sandqvist, Myllymäki & Stolze 2020.) Sekä kyläkyselyn vastauksien, että matkailijoiden palautteen myötä Ylläsjärven kylän ja ympäristön kehityssuunnitelmaan kirjattiin yhdeksi tärkeimmäksi kehittämistarpeeksi kesäreitit. Tämän opinnäytetyön tavoitteena on jatkaa tätä työtä ja edistää lumettoman ajan ulkoilu- ja retkeilyreittien reittien kehittämistä.

2.3 Ylläsjärven reittien kehitys ja nykytilanne

Ylläsjärvellä on reittien osalta paljon kehitettävää. Vaikka Pallas-Yllästunturin kansallispuiston läheisyys tuo mahdollisuuksia siirtyä kauemmas ulkoilemaan opastetuille, hyväkuntoisille reiteille, itse Ylläsjärven kylän lähireitit ovat melko vähäiset. Metsähallituksen ylläpitämästä Retkikartta.fi-verkkopalvelusta löytyvät päivitettyt tiedot valtion ja kuntien hallinnoimista luontoretkeilykohteista ja reiteistä (Metsähallitus 2020b). Tämän palvelun kautta voidaan havaita että, Ylläsjärven kylän läheisyydessä sijaitsee hyvin vähän luontopolkuja ja kesäretkeilyreittejä (Metsähallitus 2021a). Alapuolella sijaitsevaan kuvioon on yhdistetty kolme kuvakaappausta vierekkäin, joissa näkyvät vasemmalta oikealle järjestyksessä luontopolut, kesäretkeilyreitit ja maastopyöräilyreitit (Kuvio 3).

Kuvio 3. Kuvakaappaukset Ylläksellä sijaitsevista luontopoluista, kesäretkeilyreiteistä ja maastopyöräilyreiteistä (Metsähallitus 2021a)

Kuvasta voidaan havaita, että esimerkiksi lähin luontopolku sijaitsee Sport Resort Ylläksen hiihtokeskuksen läheisyydessä, noin 4 kilometrin päässä Ylläsjärven kylän keskustasta. Lähimmät kesäretkeilyreitit sijaitsevat myös edellä mainitun hiihtokeskuksen alueella, Pallas-Yllästunturin kansallispuistossa. Ylläsjärven kylältä kansallispuistoon on olemassa yksi maastopyöräilyreitti. (Metsähallitus 2021a.)

Reittien vähyyteen vaikuttaa moni asia. Ylläsjärven kylän lähireitit ovat aikoinaan rakennettu Ylläsjärven kyläyhdistyksen talkoilla ja työllisyysmäärärahoihin rahoitetuina ympäristöhoitotoina, eli YTY-töinä. Reitit ja rakenteet ovat jääneet kyläyhdistyksen hoidettaviksi ja resursseja ylläpitoon ei ole ollut. Näin ollen reittejä on jouduttu sulkemaan turvallisuussyistä, eivätkä paikalliset, matkailijat tai yritykset voi enää hyödyntää näitä reittejä. Ylläsjärven kylällä tehtyjen sähkölinjojen maakaapeloinnin vuoksi osa reiteistä on pehmennyt niin, että niitä pitkin ei pääse enää kulkemaan. (Liite 1.)

Reittejä on myös poistettu käytöstä. Esimerkiksi vuonna 2008 julkaistussa Pallas-Yllästunturin ulkoilukartassa näkyvät pyöräilyreitit Ylläsjärven Palovaarasta Kurkiovaaran yli Luosuntielle, sekä Luosuntieltä Kierintietä pitkin Välimaanlantoille ja siitä Ylläsjärvelle (Karttakeskus 2008). Pyöräilijät pystyivät tuolloin kulkemaan yllä mainitut reitit ympyrän muodossa, kun siirtyivät alle 500 metrin matkan Luosuntietä myöten Kierintielle. Vuonna 2021 Retkikartta.fi-verkkopalvelussa kyseisiä pyöräilyreittejä ei ole enää merkitty ja eikä niitä löydy myöskään Ylläksen reitti- ja ulkoilukartasta (Metsähallitus 2021a; Ylläksen matkailuinfo 2021).

Vuonna 2012 Metsähallitus kertoi Pallas-Yllästunturin kansallispuiston reitistösuunnitelmassaan kehittävänsä kansallispuiston ulkopuolisia pyöräilyreittejä yhteistyössä alueen sidosryhmien kanssa. Tuolloin Äkäslompolon, Luosun ja Ylläsjärven väliselle metsätalousalueelle oli jo suunniteltu maastopyöräilyreitistöä yhteistyössä Kolarin kunnan ja yrittäjien kanssa. Metsähallitus kertoi alueen kuivien kangasmetsien soveltuvan pyöräilyyn ja alueelle nähtiin mahdollisuus kehittää pyöräilyyn tarkoitettu reitistö. (Kyöstilä, Sulkava, Rauhala & Ylläsjärvi 2012, 69.)

Kuitenkaan vuoden 2017 reitistösuunnitelmassa ei ollut enää mainintaa samaisen metsätalousalueen kehittämisestä pyöräilyyn. Metsähallitus kertoi reitistösuunnitelmassaan maastopyöräilystä tulleen hyvin suosittua Pallas-Yllästunturin kansallispuiston eteläpäässä ja linjasi, että pyöräily sallitaan jatkossa kansallispuistossa virallisilla kesäreiteillä tietyin rajoituksin. (Kyöstilä, Sulkava, Ylläsjärvi & Ylläsjärvi 2017, 22). Pyöräilyn salliminen kansallispuistossa on omalta osaltaan voinut vaikuttaa siihen, että pyöräilyreittejä ei ole kehitetty Ylläsjärven kylän läheisyyteen enempää.

3 REITTIIEN SUUNNITTELUSSA HUOMIOITAVAT NÄKÖKULMAT

3.1 Erilaiset reitit

Reiteillä voidaan tarkoittaa useita eri laatuksia luonnossa sijaitsevia kulkuväyliä. Ulkoilureitit ovat Hemmin (2005, 257) mukaan ulkokäyttöön suunniteltuja maastoväyliä, jotka sijaitsevat asutuskeskusten läheisyydessä. Ulkoilureittejä voidaan luokitella liikumistavan ja luonteen mukaan seuraavanlaisesti: pyöräilyreitit, kävelyreitit, luontopolut, kuntopolut ja hiihtoreitit. Myös matkailukeskusten läheisyydessä voi sijaita ulkoilureittejä. (Hemmi 2005, 257.) Tässä opinnäytetyössä ulkoilureittejä suunnitellaan Ylläsjärven alueelle, joka on sekä asutuskeskus että matkailukeskus. Opinnäytetyössä kartoitetaan kehitysmahdollisuuksia lumettoman ajan ulkoilureiteille.

Retkeilyreitit eroavat ulkoilureiteistä laajemman sijaintinsa ja käyttömahdollisuuksiensa myötä. Retkeilyreitti voi olla paikallinen, seudullinen mutta myös valtakunnallinen tai jopa kansainvälinen reitti (Hemmi 2005, 257). Retkeilyreittejä voidaan ryhmitellä eri tavoin. Esimerkiksi Hemmi (2005, 257) luokittelee ne seuraavanlaisesti: maastopyöräily-, eräretkeily-, kaukovaellus-, melonta-, veneily-, maastoratsastus-, ja hiihtovaellusreitit, sekä moottorikelkkaurat ja moottorikelkkareitit. Merkityksellistä tässä opinnäytetyössä on huomioida, että reittien käyttäjät vaihtelevat. Eri käyttäjät voivat määritellä reitin eri tavoin, oman käyttötarkoituksensa mukaan. Vaikka reitti olisi määritetty retkeilyreitiksi, yhdelle käyttäjälle se voi olla arjen lenkkeilypolku ja toiselle käyttäjälle retki luonnon keskelle.

3.2 Luonto reittien toimintaympäristönä

Käsitteenä luonto ei rajoitu vain yhteen tulkintaan, vaan luonto voidaan määritellä monella tavalla. Esimerkiksi biologia määrittelee luonnon elollisen ja elottoman kautta. Elolliseen luontoon kuuluvat eläimet, kasvit ja sienet, kun taas elottomaan luontoon kuuluvat vesi, ilmakehä, maa- ja kallioperä sekä valo ja lämpö. (Hemmi 2005, 321.) Luontoa voidaan tarkastella myös ihmisten käsitysten kautta. Tällöin

luonto näyttäytyy esimerkiksi elämys- ja toimintaympäristönä sekä paikkana, johon voidaan siirtyä virkistäytymään. (Hemmi 2005, 328.)

Luonnon elinvoimaisuuden säilyttämisen kannalta on keskeistä, millaiseen maastoon reittejä suunnitellaan ja sijoitetaan. Luonnon kulutuskestävyys tarkoittaa, kuinka hyvin alueen maa- ja kasvilajit kestävät kulutusta, kuten esimerkiksi talousta (Hemmi, 2005, 54). Haavoittuvaisimpia alueita kulumiselle ovat hyvin kosteat tai hyvin kuivat alueet. Parhaiten kulutusta sietävät kuivahkot kangasmetsät sekä alueet, joissa kasvillisuus koostuu suurimmaksi osaksi heinäkasveista. (Tyrväinen, Kurttila, Sievänen & Tuulentie 2015, 116.)

Metsäntutkimuslaitos on vuonna 2006 tehnyt kartoituksen Ylläksen alueen maaperästä ja kasvillisuudesta sekä kulutuskestävyydestä. Tutkimuksessa todetaan, että Ylläsjärven maaperä koostuu pääasiallisesti harjuista, sora- ja hiekkakerrostumista, kumpumoreenista sekä saraturpeesta. Näistä etenkin harjut eivät ole juurikaan kulumisherkkiä ja matalampien moreenikumpareiden ylärinteet sietävät rakentamista kohtalaisen hyvin. Jos moreenikumpareet ovat jyrkkiä, lohkareisia tai karuja, sietokyky on selvästi matalampi. (Johansson, Lehtinen, Pietilä, Räisänen, Sarala & Väisänen 2006, 57–59; Uusitalo & Sarala 2006, 71–72.)

Metsäntutkimuslaitoksen kartoituksesta selviää myös, että kasvillisuus Ylläsjärven läheisyydessä on yhtä vaihtelevaa kuin maaperäkin. Ylläsjärven tunturin puoleista rantaa reunustavat pellot, tulvaniityt sekä pensaikot kestävät hyvin kulutusta. Sen sijaan Ylläsjärven Ylläslompolon puoleisella rannalla sijaitseva suoalue on melko heikosti kulutusta kestävä. (Uusitalo & Sarala 2006, 71–73; Uusitalo 2006, 73–74.)

Maaperä- ja kasvillisuus huomioon ottaen, Ylläsjärven ympäristöön on mahdollista suunnitella uusia reittejä, mutta rajoituksiakin on. Esimerkiksi reittien rakentamisessa vesistöjen läheisyyteen on huomioitava myös sulamis- ja tulvavesien aiheuttama vedenpinnan vaihtelu ja sen merkitys maaperän kulutuskestävyyteen ja reittien pohjamateriaalivalintoihin. Suunnitteluvaiheessa huomioitu haittojen ennaltaehkäisy on avaintekijä luonnon ja sen vetovoimaisuuden suojelemiseksi.

Matkailu- ja virkistyskäytön yhdistäminen luonnon suojelualueiden kanssa on haastavaa (Cole & Landres 1996, 169–170). Myös Tyrväinen, Kurttila, Sievänen ja Tuulentie (2005, 112) ovat havainneet tämän vastakkainasettelun matkailukeskusten toiminnan laajenemisen ja luonnon suojelualueiden turvaamisen välillä. Hemmi (2005, 247) ehdottaa ratkaisuksi uusien reittien suunnittelua alueille, jotka on tarkoitettu jo lähtökohtaisesti yksinomaan matkailun käyttöön. Esimerkiksi Ylläsjärvellä uusien reittien rakentaminen voisi vähentää painetta Pallas-Yllästunturin kansallispuiston reiteiltä.

3.3 Hyvinvointia luonnosta

Luonnon avulla ihmiset voivat saavuttaa hyvinvointia eri tavoin. Hyvinvointi on käsitteenä moniulotteinen, koska se koostuu useasta tekijästä. Ihmisten yksilölliseen hyvinvointiin vaikuttavat fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin osa-alueet. Fyysiseen hyvinvointiin liittyy ihmisen fyysisten tarpeiden tyydytys, esimerkiksi liikunnan, unen ja ravinnon saanti. Fyysistä hyvinvointia voidaan kuvata sairauksien puuttumisen ja terveydentilan kautta. Psyykkinen hyvinvointi muodostuu merkityksistä, joita ihmiset pitävät itselleen arvokkaina. Psyykkiseen hyvinvointiin kuuluu esimerkiksi itsensä toteuttaminen, henkinen tasapaino sekä yksilön itsemääräämisoikeus. Ihminen on psyykkisesti hyvinvoiva, kun hän kokee hallitsevansa omaa elämäänsä ja pystyy vaikuttamaan sen sisältöön. Sosiaalisella hyvinvoinnilla tarkoitetaan ihmisen tarvetta olla osana ryhmää tai yhteisöä, kuten perhettä tai työyhteisöä. Kaikilla edellä mainituilla osa-alueilla on siis vaikutusta siihen, kuinka hyvinvoiviksi ihmiset itsensä kokevat. (Suontausta & Tyni 2005, 29–31.)

Luonnon virkistyskäytöllä on positiivisia vaikutuksia sekä psyykkiseen että fyysiseen hyvinvointiin. Luonnon merkitys suomalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäjänä on kasvanut. (Tyrväinen ym. 2015, 48–49.) Luonnon vaikutukset ihmisten terveyteen voidaan jakaa kahteen eri luokkaan. Psyykkisiin vaikutuksiin kuuluu, että ihmisen mieliala kohenee luonnossa liikkuesssa. Havaittavia fyysisiä vaikutuksia terveyteen ovat esimerkiksi verenpaineen ja stressihormonien tason

lasku. (Tyrväinen ym. 2015, 49, 51.) Luonnon avulla voidaan siis edistää hyvinvointia, ja reitit puolestaan mahdollistavat luonnon saavuttamisen.

Lähiluonto näyttäytyy arjen kannalta merkityksellisimpänä hyvinvoinnin lähteenä. Ihmisten toiveena kuitenkin on, että lähiluonto pystytään saavuttamaan helposti. Käytännössä tämä tarkoittaa, että etäisyys lähiluontoon on lyhyt ja reitti sinne on turvallinen. (Tyrväinen ym. 2015, 11.) Lähiluonto on saanut syvemmän merkityksen suomalaisten keskuudessa koronaepidemian aikana, kun julkiset liikuntapaikat ovat olleet suljettuina ja ihmiset ovat viettäneet luonnossa enemmän aikaa. (Sandell 2020.)

3.4 Reittien käyttäjät

Samoilla ulkoilu- ja retkeilyreiteillä on paljon eri käyttäjiä. Koska Ylläsjärvi on asutus- että matkailukeskus, reittien käyttäjiksi lukeutuu niin matkailijoita kuin paikallisia asukkaita ja yrittäjiä. Käyttäjät hakevat reiteiltä erilaisia kokemuksia ja reitin merkitys voi olla eri kohteessa matkailijalle, kuin vaikkapa paikalliselle asukkaalle. Kuitenkin reittien käyttäjiä yhdistää vähintään yksi tekijä, ja se on jonkinlaisen kokemuksen hakeminen luonnosta (Ollila & Kestilä 2018, 13). Reittien käyttäjiä voidaan laaja-alaisesti tarkastella esimerkiksi luonnon virkistyskäytön kautta. Luonnon virkistyskäytöllä tarkoitetaan kaikkea luonnon ympäristössä tapahtuvaa oleskelua ja liikkumista vapaa-ajalla. Myös loma-asuminen tai matkailu voidaan laskea luonnon virkistyskäytöksi, jos niihin liittyy edellä mainittua toimintaa. (Sievänen 2011, 13.)

Matkailu tarkoittaa tiivistetysti toimintaa, jossa ihmiset matkustavat arkipäiväisen elinympäristönsä ulkopuolelle ja viiptyvät siellä korkeintaan 12 kuukautta (Tilastokeskus 2021). Matkailu voidaan jakaa erilaisiin alakäsitteisiin matkailun päämäärien tai vetovoimatekijöiden kautta. Matkailu voi olla esimerkiksi luontomatkailua, jossa matkan suurimpana vetovoimatekijänä on luonto (Tyrväinen ym. 2015, 12). Matkailija on henkilö, joka viiptyy matkan kohteena olevassa paikassa yhdestä päivästä jopa yhteen vuoteen asti. Matkailijan syy matkaan voi olla esimerkiksi

vapaa-ajanvietto, työmatka tai jokin muu tarkoitus. (Tilastokeskus 2021.) Matkailijalle reitti voi olla yksi matkan tärkeimmistä kohteista (Ollila & Kestilä 2018, 8). Matkailijat hakevat luonnosta elämyksiä. Esimerkiksi maisemaelämyksiä ja luonnon puhtauden tai hiljaisuuden kokemista (Tyrväinen ym. 2015, 40). Reitit edesauttavat matkailijaa kokemaan luonnon turvallisesti uudessa ympäristössä (Kotulainen 2013, 16–17).

Matkailukeskuksien yhteyteen rakennetuilla monipuolisilla reittiverkostoilla on suuri merkitys sekä matkailijoiden että virkistäytyjien luontoelämysten tuottamisessa (Tyrväinen ym. 2015, 46). Paikallinen asukas voi liikkua reiteillä eri syistä kuin matkailija. Reitillä ja luonnossa liikkuminen voi olla arkiulkoilua, jonka tärkein tavoite on esimerkiksi liikunta, virkistäytyminen tai rentoutuminen. Arjen hyvinvoinnin kannalta lähiluonto on merkittävässä asemassa. Lähiluonnon toivotaan olevan helposti ja turvallisesti saavutettavissa. (Tyrväinen ym. 2015, 11, 40.)

Myös paikalliset yrittäjät voivat toimia reittien käyttäjinä. Esimerkiksi luontomat-
kailuyrityksen reittien käyttö riippuu siitä, millainen merkityssuhde yrityksellä on ympäröivään luontoon ja reitteihin. Luonnolla voi olla välillinen merkitys yritykselle, jolloin yritys hyötyy esimerkiksi ympäröivästä maisemasta tai yrityksensä sijainnista. Yrityksen toiminta voi myös perustua osittain luontoon, esimerkiksi yrityksen tuottaessa palveluitaan luonnossa. Jos yrityksen toiminta taas perustuu keskeisesti luontoon, tuolloin luonto on yrityksen tärkein toimintaympäristö. (Tyrväinen ym. 2015, 131.)

3.5 Reittien turvallisuus

Monelle luonnossa liikkujalle reitit takaavat turvallisen luontokokemuksen. Turvalliseen reittiin kuuluu keskeisenä osana hyvät opasteet ja viitoitukset. Käytännössä tämä tarkoittaa, että reittien lähtöpisteiltä on löydettävissä riittävästi tietoa reitin kulkemista varten. Mitä pidemmistä reiteistä puhutaan, sitä merkityksellisempää turvallisuuden kannalta on, että reitit on nimetty, sillä se helpottaa avunsaamista hätätilanteessa oikeaan osoitteeseen. (Ollila & Kestilä 2018, 14–16.) Hyvä viitoitus myös auttaa kulkijaa arvioimaan reitin sopivuutta suhteessa hänen

omiin taitoihinsa (Ollila & Kestilä 2018, 30). Erityisesti uudella tai tuntemattomalla alueella liikuttaessa viitoituksien ja opasteiden merkitys korostuu, sillä eksymisen riski voi olla tällöin suurempi kuin tutulla alueella liikuttaessa. Eksymisen pelko on läsnä etenkin reitillä ensimmäistä kertaa kulkevilla, joten reittimerkintöjen tulee olla niin selkeitä, että niitä voi tulkita vain yhdellä tavalla. (Metsähallitus 2019b, 19.)

Opasteiden ja viitoituksien lisäksi reitin turvallisuuteen vaikuttaa reitin kunto ja vaativuus. Suomalainen matkailija poikkeaa ulkomaisesta matkailijasta siinä, että hän on paljon itsenäisempi toimija luonnossa. Ulkoilureiteillä kuljetaan pääasiassa itsenäisesti jokamiehenoikeudella (Riikonen & Rautiainen 2017, 2). Ohjattujen palvelujen käyttämättä jättäminen voi tarkoittaa omatoimisen matkailijan kannalta sitä, että saatavilla oleva informaatio reitistä ennen reitille siirtymistä on paljon merkityksellisempi turvallisuuden kannalta.

3.6 Maankäyttö ja kaavoitus

Maankäytön suunnittelu ja alueen kaavoitus ovat keskeisiä tekijöitä, kun pohditaan, minkälaiset mahdollisuudet alueella on uusien reittien rakentamiseen. Maankäytön suunnittelun tavoite on luoda lähtökohdat toimivalle ja hyvälle asuinympäristölle, ja perusteellisesti tehtynä suunnittelu edistää kestävästä kehitystä. Maankäytön suunnittelua kunnissa ohjaavat yleiskaava, osayleiskaava ja asemakaava. Yleiskaavalla määritetään kaava-alueen käyttökohde, eli siitä selviää, mihin tarkoitukseen alue on varattu. Osayleiskaava voi olla yleiskaavaa yksityiskohdaisempi ja sijaita esimerkiksi ranta-alueilla. Asemakaava on edellä mainituista kaavoista kaikkein tarkin, jolla määrätään mitä saa rakentaa, minne saa rakentaa ja millä tavalla. (Ympäristöministeriö 2021.) Kunta laatii itse nämä maankäytön suunnittelua ohjaavat yleis-, osa- ja asemakaavat. Niiden laatimisessa on noudatettava Maa- ja rakennuslain sisältövaatimuksia. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 5:35 §, 36 §, 39 §.)

Reittien suunnittelun kannalta merkityksellinen kaava on kunnan päättämä yleiskaava. Yleiskaavan tarkoitus on ohjata erilaisten toimintojen, kuten asutuksen,

työpaikkojen, palveluiden ja virkistysalueiden sijoittamista. Lisäksi yleiskaavassa huomioidaan näiden toimintojen yhteensopivuus. (Ympäristöhallinto 2013.) Yleiskaavaan asetetut sisältövaatimukset voivat toimia reittien edistäjinä. Reittien kanalta oleellisimpiin yleiskaavan sisältövaatimuksiin kuuluvat muun muassa virkistysalueiden riittävyys, palveluiden saatavuus, rakennetun ympäristön ja maiseman sekä luonnon arvojen vaaliminen. Lisäksi mahdollisuudet terveelliseen ja tasapainoiseen elinympäristöön kuuluvat reittien osalta merkityksellisiin sisältövaatimuksiin. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 5:39 §.)

Uusien reittien suunnittelussa tulee pohtia tarkasti maanomistajien asemaa sekä heidän hallinnoimansa maan käyttöä. Maankäyttö- ja rakennuslaissa 132/1999 viidennen luvun 39§ mukaisesti maanomistajalle ei saa aiheutua kohtuutonta haittaa yleiskaavasta. (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999 5:39 §.) Suomen Latu ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry ja Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC (2019, 4) ovat luoneet sopimusmallin, jota voidaan käyttää, kun reittejä suunnitellaan yhteistyössä yksityisten maanomistajien kanssa. Sopimusmallissa käsitellään reitin suunnittelun hyviä käytäntöjä ja vuorovaikutusta eri toimijoiden kesken. Sopimusmallissa kiteytetään, että reitin toteutuksessa haittavaikutukset kiinteistölle tulee pyrkiä minimoimaan ja jos haittavaikutuksia ilmenee, ne tulee korvata täysimääräisesti maanomistajalle. (MTK, SCL & Suomen Latu 2019, 4.) Vaikka reittien suunnittelussa ja toteutuksessa pyritään rakentamaan vuorovaikutukseen maanomistajien kanssa, voivat neuvottelut päättyä joskus tuloksettomina. Tilanteessa, jossa ulkoilijoiden kuluminen on tärkeää saada ohjatuksi kiinteistön kautta, ja tästä ei aiheudu merkittävää haittaa kiinteistölle, on Ulkoilulain ensimmäisen luvun 1 § mukaisesti kiinteistöstä tällöin luovutettava alue ulkoilureittiä varten. (Ulkoilulaki 606/1973 1:1§.)

Ylläsjärven alueella neuvottelut ja maankäytöstä sopiminen yksityisten maanomistajien kanssa on todennäköisesti tarpeellista, sillä retkeily- ja ulkoilukäyttöön kaavoitetut alueet eivät ole niin yhtenäiset. Kolarin kunnan laatimaa Ylläksen osayleiskaavaa tarkasteltaessa voi huomata, että Ylläsjärven ranta-alueet ovat pääsääntöisesti kaavoitettu retkeily- ja ulkoilualueiksi. Kolarin kunnan laatimassa Ylläksen osayleiskaavassa retkeily- ja ulkoilualueiksi kaavoitettuja alueita sijaitsee esimerkiksi Ylläsjärven ranta-alueilla, Kurkkiovaarassa ja Ylläslompolossa.

Kaavasta myös selviää, että Ylläsjärven ranta-alueilla sijaitsee useita yksityisiä kiinteistöjä ja maa-alueita. Lisäksi Kurkkiovaaran alueelle on kaavoitettu väljän lomarakentamisen alueita. (Kolarin kunta 2008.)

3.7 Reittien ylläpitäjät

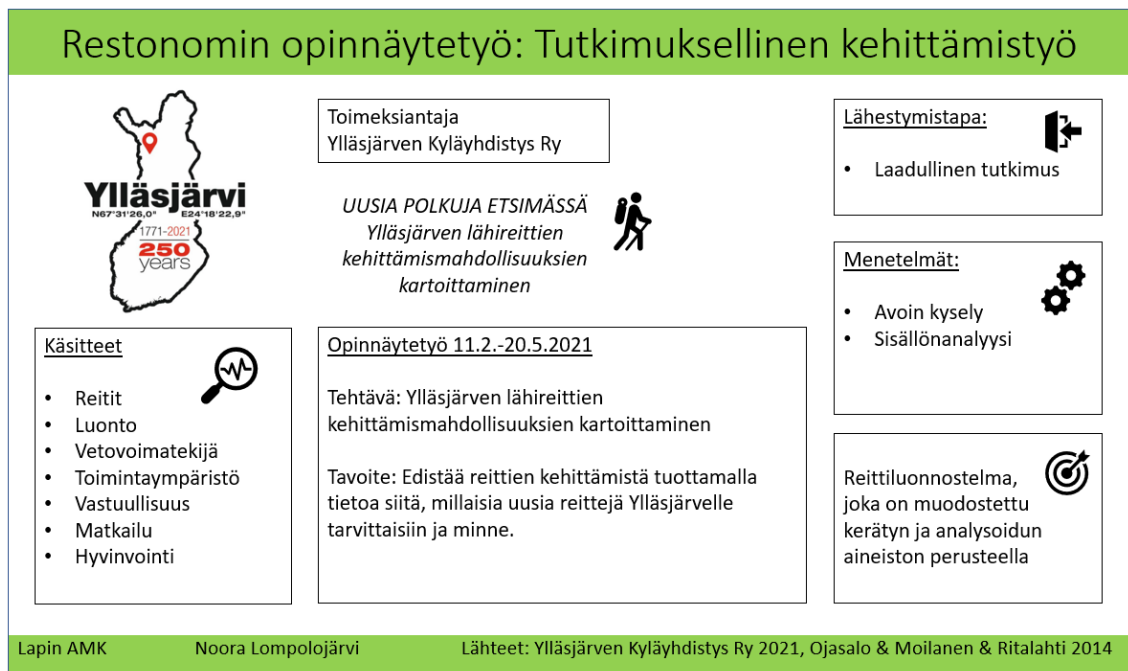
Reittien suunnittelussa on hyvä huomioida tulevien reittien ylläpitäjät sekä ylläpidon kustannukset. Reittien ylläpidolla tarkoitetaan toimia, joilla varmistetaan, että reitin kunto soveltuu käyttötarkoitukseensa. Reitin ylläpitoon kuuluu reitin kaikkien ominaisuuksien huoltaminen, kuten esimerkiksi reittien pinnoittaminen, reitin rakenteiden huolto, nuotiopaikkojen puuhoolto ja ulkovessojen sekä roskakorien tyhjennys. (Räsänen & Saari 2011, 22.) Reitin ylläpidosta tulee sopia reitin suunnitteluvaiheessa, ja määrittellä ylläpidosta vastuulliset tahot. (MTK, SCL & Suomen Latu 2019, 3). Varsinkin matkailu- ja kuntakeskuksissa reittien ylläpidosta voi vastata useampi kuin yksi toimija ja näitä toimijoita voivat olla muun muassa kunta, kyläyhdistys tai vaikka Metsähallitus (Kestilä & Ollila 2018, 10).

Informaatio reitin ylläpitäjästä tulee olla käyttäjän saatavilla, jotta reitin kunnosta tai sen mahdollisista puutteista voi antaa palautetta. Tämän informaation olisi hyvä löytyä konkreettisesti reitin lähtöpaikan opasteista. (Kestilä & Ollila 2018, 30.) Esimerkiksi Metsähallitus hoitaa ja hallinnoi valtion omistamilla metsä- ja vesialueilla kulkevia ulkoilu- ja retkeilyreittejä (Metsähallitus 2021b). Ylläsjärven Kyläyhdistyksen toiveena on, että Kolarin kunta kunnostaisi ja toimisi ylläpitäjänä reiteillä, sillä kyläyhdistyksen omat resurssit eivät ole tähän riittävät (Liite 1).

4 REITTIEH KEHITTÄMISEN TYÖKALUT

4.1 Lähestymistapa, menetelmät ja tuotokset

Tutkimuksellinen kehittämistyö on tämän opinnäytetyön raamina (Kuvio 4). Tarkoituksena on käyttää tutkimuksellisia menetelmiä, ja niiden avulla kerättyä analysoitua aineistoa konkreettisen kehittämisen tukena (Toikko & Rantanen 2009, 19). Tällä toiminnalla pyritään etsimään ratkaisuja toimeksiantoon, eli Ylläsjärven lähireittien kehittämismahdollisuuksien kartoittamiseen. Opinnäytetyön lähestymistapa on laadullinen tutkimus (Kuvio 4). Opinnäytetyön menetelmiä ovat avoin kysely ja sisällönanalyysi.

Kuvio 4. Visuaalinen opinnäytetyösuunnitelma

Laadullisella eli kvalitatiivisella tutkimuksella halutaan saada jostakin tutkimuskohteesta eli ilmiöstä syvälinen ymmärrys. Kyseinen tutkimusote voidaan valita esimerkiksi silloin, kun tutkittavasta kohteesta ei ole saatavilla aiempaa tietoa tai teoriaa. (Kananen 2012, 29.) Nimensä mukaisesti laadullisella tutkimuksella pyritään ymmärtämään tutkittavan kohteen laatua, ominaisuuksia ja merkityksiä (Jyväskylän Yliopisto 2015).

Laadullinen tutkimus voi tutkia yksittäistä tapausta ja sen tarkoituksena on tuottaa tapauksesta mahdollisimman paljon tietoa. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä yleistämiseen tutkimustuloksien avulla, vaan siinä pyritään mahdollisimman hyvään sanalliseen kuvaukseen tutkittavasta kohteesta. (Kananen 2014, 17–19.) Laadullisella tutkimuksella tutkitaan joko kokemuksiin tai käsityksiin liittyviä merkityksiä (Vilkkä 2005, 97). Tutkimusprosessin aikana ihmisten kuvailemat kokemukset tai käsitykset jalostuvat analyysin kautta tulkinnoiksi tutkittavasta kohteesta (Alasuutari 1994, 34).

Laadullinen tutkimus on käyttökelpoinen lähestymistapa tämän opinnäytetyön tutkimukselliseen kehittämistyöhön. Laadullinen tutkimus soveltuu lähestymistavaksi, koska työssä halutaan rajatusta tutkimuskohteesta mahdollisimman hyvä kuvaus, eli tässä tapauksessa Ylläsjärven lähireittien kehittämismahdollisuuksista. Laadullisen tutkimuksen tehtävänä on muodostaa ihmisten käsityksien pohjalta kuvaus uusien reittien tarvittavista ominaisuuksista. Koska tutkimuksen kohteena ovat käsitykset, vastaajilla ei tarvitse välttämättä olla omakohtaista kokemusta Ylläsjärven ulkoilu- ja retkeilyreiteistä. Vuonna 2020 tehdyn kyläkyselyn perusteella toimeksiantajalla on jo tiedossa tarve uusille reiteille, mutta ei vielä olemassa olevaa tapauskohtaista tietoa siitä, millaisia reittejä tarvittaisiin ja minne. Tuohon kysymykseen tarvitaan vastauksia mahdollisilta reittien käyttäjiltä. Laadullisen tutkimuksen avulla on tarkoitus saada ihmisten oma sanallinen kuvaus siitä, millaiset reitit he kokevat tarpeellisiksi.

Avoin kysely on aineistonkeruumenetelmä, joka sopii myös laadulliseen tutkimukseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71). Tällaisessa kyselyssä käytetään avoimia kysymyksiä ja vastaaminen tapahtuu yleensä tekstiruutuihin. Tällöin vastaajat pääsevät omin sanoin kuvailemaan kysymyksen aihetta, jolloin vastaukset ovat ainutlaatuisia, eivätkä sulje pois vaihtoehtoja (SurveyMonkey 2021). Avoimen kyselyn vastauksissa haetaan laatua määrän sijasta, minkä avoimet vastausruudut mahdollistavat. Vastaajan käsitys pääsee paremmin esille avoimissa kysymyksissä, koska niissä ei ole rajoittavaa tekijää, kuten monivalintaa. Vastaukset eivät ole siis ohjattuja tai rajattuja, vaan niissä peilautuu vastaajan omat käsitykset asiasta, ja vastaukset ovat syvällisempiä sekä hyödyllisempiä opinnäytetyön tehtävälle.

Kyselyssä vastaajat täyttävät kyselylomakkeen itsenäisesti esimerkiksi kotonaan, jolloin tutkijan kriittisenä tehtävänä on määritellä kysymykset hyvin ymmärrettävään muotoon (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73). Avoin kysely sähköisessä muodossa sopi opinnäytetyöni menetelmäksi oikein hyvin sen joustavuuden takia. Jokainen vastaaja pystyi vastaamaan kyselyyn omien mahdollisuuksiensa ja aikataulunsa mukaisesti. Lisäksi vallitsevan koronatautilanteen vuoksi avoin kysely sähköisessä muodossa on turvallinen tapa tiedonkeruuseen, ja sopivampi tilanteeseen kuin esimerkiksi kasvotusten tehtävä haastattelu. Kyselyn vastaukset saatiin valmiiksi sähköisessä muodossa, jonka vuoksi kerättyä aineistoa ei tarvinnut litteroida erikseen.

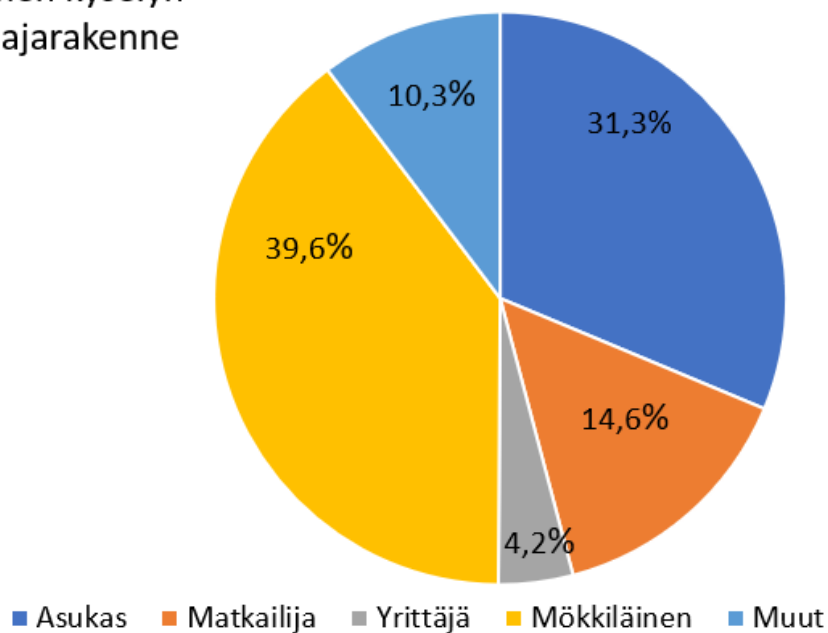
Sisällönanalyysi on aineiston laadullisen analyysin perustyökalu. Sisällönanalyysi sopii laadullisen tutkimuksen aineiston analyysimenetelmäksi ja se perustuu kerätyn aineiston luokitteluun. (Ronkainen, Pehkonen, Lindblom-Yläne & Paavilainen 2013, 100, 190.) Sisällönanalyysin kohteena voivat olla kaikki tekstimuodossa olevat aineistot. Sisällönanalyysin tarkoituksena on tuoda esiin tekstin keskeisimmät asiat ja esittää aineiston tärkeimmät sisällöt kiteytetyssä muodossa. (Kananen 2012, 116.) Valitsin sisällönanalyysin koska se on käyttökelpoinen menetelmä tähän opinnäytetyöhön. Tarkoituksena oli löytää avoimen kyselyn aineistosta ydinasiat, eli millaisia reittejä Ylläsjärven kylälle tarvittaisiin ja minne. Sisällönanalyysin avulla pystyin etsimään ja luokittelemaan aineistosta keskeiset käsitteet ja muodostamaan tietoperustan sekä kuvauksen uusien reittien ominaisuuksista.

Opinnäytetyön tuloksena toimeksiantaja Ylläsjärven kyläyhdistys ry saa suoraan reittien mahdollisilta käyttäjiltä hyödyllistä tietoa siitä, millaiset reitit koetaan tarpeelliseksi ja minne reittejä toivottaisiin sijoitettavan. Opinnäytetyön avoimen kyselyn myötä syntyneen tietoperustan avulla hahmotellaan reittiluonnoksia jatkojalostukseen. Reittiluonnoksen avulla toimeksiantajan on helpompi lähteä jatkamaan reittien kehittämistä muiden toimijoiden kanssa.

4.2 Avoimen kyselyn toteutus

Laadullisen tutkimuksen menetelmänä oli avoin kysely. Kysely oli avoin, sillä se ei sisältänyt valmiita vastausvaihtoehtoja. Kyselyyn valikoituneita henkilöitä ei poissuljettu etukäteen, sillä Ylläsjärven alueen reittien käyttäjille ei voida asettaa tarkkoja kriteereitä. Rajausta pyrittiin tekemään kyselyn julkaisuvaiheessa. Kysely jaettiin vain niihin sosiaalisen median ryhmiin, joissa käyttäjät olivat ilmaisseet kiinnostuksensa tai sidoksensa Ylläsjärven aluetta kohtaan. Näin voi olettaa, että tavoitetaan kyselyn kannalta tärkeitä vastaajia, joilla on kiinnostusta ja tietoa kyselyn aiheeseen liittyen. Merkityksellistä kyselyssä oli saada vastaajien ääni kuulumaan, jotta opinnäytetyön tuotoksena syntynyt reittiluonnostelma vastaisi mahdollisten käyttäjien toiveisiin. Kysely toteutettiin Google Formsin avulla. Kysely sisälsi 11 erilaista osiota (Liite 2). Kyselyyn tuli yhteensä vastauksia 48 kappaletta. Vastaajat koostuivat Ylläsjärven kylän mökkiläisistä, asukkaista ja matkailijoista. Vastauksia saatiin myös Ylläsjärven kylän yrittäjiltä ja muilta vastaajilta, jotka olivat henkilöitä lähikylistä- ja kunnista (Kuvio 5).

Avoimen kyselyn
vastaajarakenne

Kuvio 5. Avoimen kyselyn vastaajarakenne

4.3 Sisällönanalyysin toteutus

Sisällönanalyysi suoritettiin aineistolähtöisesti. Sisällönanalyysin ensimmäisenä vaiheena oli koko aineiston huolellinen läpikäynti. Tämän jälkeen kyselyn jokainen vastaus koottiin omaan taulukkoon kysymyksiensä numeroinnin mukaan. Vastauksien alkuperäiset ilmaisut pelkistettiin, jonka jälkeen niitä oli selkeämpi luokitella (Kuvio 6).

Alkuperäinen ilmaus: Pyöräily, kävely.	Pelkistys: Laji tai harrastus	Alaluokka: Luonnossa liikkuminen tai virkistäytyminen	Yläluokka: Hyvinvointi	Pääloukka: Käsityksiä uusien reittien käyttö- tarkoituksesta
--	--	--	---------------------------	---

Kuvio 6. Esimerkki pelkistyksestä

Luokittelun tukena käytin erilaisia värikoodeja yhteneville ilmaisuille. Vastauksien pelkistysten jälkeen aineistosta haettiin yhteneväisyyksiä ja vastauksia luokiteltiin omiin alakategorioihin. Kun vastaukset oli johdettu alakategorioihin, aineistosta oli hahmotettavissa laajempia käsitteitä. Alakategorioille luotiin yläluokat, joiden tuli kuvata alakategoriaa mahdollisimman hyvin. Viimeisenä yläluokat yhdistettiin koko aineiston kattavaan luokkaan, josta on esitetty esimerkki kuviossa 6.

5 KEHITTÄMISTYÖN TULOKSET JA TUOTOKSET

Opinnäytetyössä kerätyn aineiston avulla muodostettiin kuvauksia uusien reittien ominaisuuksista ja tarpeista. Aineiston käsittelyn jälkeen oli havaittavissa yksi pääluokka, jonka alle muut luokat sijoituivat. Pääluokaksi muodostui **Käsityksiä uusien reittien tarvittavista ominaisuuksista**. Aineistosta poimitut käsitykset jaettiin tutkimuskysymysten pohjalta 4 eri yläluokkaan. Yläluokiksi muodostuivat **reittien käyttötarkoitus, reittien ominaisuudet, reittien palvelut ja reittien sijainti**. Jokaisen yläluokan alapuolelle sijoittui alaluokka kuvauksineen, jotka oli poimittu aineistosta (Kuvio 7).

Kuvio 7. Havainnollistava kuvio avoimen kyselyn vastauksien analyysistä

5.1 Reittien käyttötarkoitus

Vastaajilla oli erilaisia käsityksiä siitä, millaista käyttötarkoitusta varten reittejä pitäisi rakentaa. Vastauksien perusteella oli hahmotettavissa kaksi erillistä alaluokkaa reittien käyttötarkoitukselle, ja nämä olivat hyvinvointi ja elinkeinot. Vastauksissa painotettiin hyvinvointia.

5.1.1 Reitit hyvinvoinnin lähteenä

Kyselyn vastausten perusteella reittejä käytettäisiin monin eri tavoin hyvinvoinnin saavuttamiseen. Reitit nähtiin mahdollisuuksina luonnon virkistyskäyttöön, kuten luonnossa liikkumiseen ja elämyksien saavuttamiseen. Nämä valikoituivat kuvauksen alaluokiksi. Kyselyn vastauksissa korostui, että reittejä pitäisi rakentaa huomioiden eri lajien harrastajat, mutta vastauksissa oli myös mainintoja ajanvietosta läheisten kanssa. Reittejä toivottiin rakennettavan perheiden näkökulmaa huomioon ottaen.

”Maastopyöräily ja kävely, yhteisreittejä tuohon tarkoitukseen”

”Retkeily, vaellus, pyöräily”

”Vaellusta varten. Kohteet luonnossa, esim jokialueet, maisemallisesti kauniit alueet, entisaikojen polut esim kylien väliset postipolut, vanhat pitkospuureitit.”

”Perheille sopivia kävely ja pyöräilyreittejä”

”Ulkoilua perheen ja koirien kanssa”

Harrastuksista ja lajeista eniten esille nousi pyöräily ja jalkaisin liikkuminen, kuten kävely, retkeily, patikointi ja vaellus. Vastaukset jakaantuivat suhteellisen tasan näiden kahden eri käyttötarkoituksen välille. Näiden lisäksi vastauksista nousi esillä myös yksittäisiä toiveita melonta- ja kalastusreiteistä.

Vastauksien perusteella reittejä käytettäisiin myös keinona saavuttaa erilaisia kokemuksia ja elämyksiä. Näitä kokemuksia ja elämyksiä voisi kuvailla aistihavaintojen avulla syntyviksi mielihyvän kokemuksiksi luonnon keskellä. Kysyttäessä, mitä haluaisitte kokea tai nähdä reitin varrella, vastaajat kertoivat haluavansa nähdä reiteillä muun muassa erilaisia luontotyyppejä, luonnon eläimiä, maisemia ja nähtävyyksiä, maaston korkeuseroja sekä puhdasta luontoa.

”Eri luontotyyppejä: vesistö, suo, tunturi”

”Kyllähän aina komeat maisemat ovat eduksi.

Vesistöjä, tuntureita, luonnontilaista metsää.”

Lapin maisemaa, tuntureita ja virtaavia vesistöjä.

”Vesistöä, puroja, maisemia, korkeuseroja...”

”Itseäni viehättää meidän monimuotoinen luonto, vesistöt, kelo puut, tunturit ja eläimet”

”Puhdasta luontoa”

Vastaajien kuvailemiin luontotyyppeihin kuuluivat esimerkiksi tunturit, suomaisema, vesistöt ja metsä. Nähtävyyksiin ja maisemiin kuuluivat muun muassa luonnon muovaamat paikat, tunturi- ja suomalaiset sekä näköalat. Luonnon muista elementeistä erityismaininnan saivat kelo puut, nevat, kivirakat, kuusikot ja linnut.

”Luonto, näköala, hiljaisuus.”

”Nähdä Luonnon muovaamia paikkoja, mahdollista

vanhaa asutusta, jälkiä siitä. Luonnon rauhaa,

veden solinaa, tuulen tuiverrusta, lintujen laulua.”

”Tunturit on aina mukavia, mutta pääasia että on luonnossa, ja siellä on rauhallista ja/tai hiljaista”

”Tunturista erilaisia paikkoja ja rauhallisuutta”

Vastaajat kertoivat haluavansa kokea reitillä rauhaa ja hiljaisuutta. Luontoon kuuluvat äänet taas nähtiin positiivisina asioina, kuten puron solina, tuulen tuiverrus ja linnun laulu. Aineistosta kävi siis ilmi luonnon kokonaisvaltaisuus elämyksien ja kokemusten saavuttamisessa. Vastauksien perusteella reittien siis toivottiin sijaitsevan sellaisten maisemien, nähtävyyksien ja luontotyyppien äärellä, jossa mainittujen elämyksien saavuttaminen olisi mahdollista.

5.1.2 Reitit elinkeinojen tukena

Kyselyn vastauksissa selvisi myös tarve elinkeinoja tukeville reiteille. Vastauksista nousivat esiin luontomatkailu ja porotalous. Reittejä toivottiin sekä matkailijoille että kuntalaisille.

”Luontomatkailuun”

”Sekä huvi-että hyötykäyttö”

”Monimuotoinen käyttö”

Reittien rakennuksessa toivottiin huomioitavan niiden monimuotoinen käyttö. Aineistosta ilmeni myös, että osa vastaajista oli painottanut reittien rakentamista esimerkiksi porojen talviruokintaa varten, vaikka kysely oli suunnattu koskemaan lumettoman ajan reittejä.

5.2 Reittien ominaisuudet

Kyselyn vastauksien perusteella havaittiin, että reiteille toivottiin useita erilaisia ominaisuuksia. Kyselyn vastauksien avulla muodostettiin neljä alaluokkaa reittien ominaisuuksille. Näihin alaluokkiin kuuluvat reitin vaativuus, reitin pituus, reitin pohjamateriaali ja reittien muodot.

5.2.1 Reittien muoto

Kyselyssä vastaajia pyydettiin kertomaan perusteluineen, valitsisivatko he mieluummin ympyrä- vai janareitin. Vastauksista havaittiin, että selkeä enemmistö vastaajista valitsisi reitin muodoksi ympyräreitin.

”Ympyräreitti. Maisemat näyttää erilaiselta kumpaankin suuntaan ja maasto voi olla helppokulkuisempaa toiseen suuntaan. Reitille mahtuu ”näkyttömiin” enemmän porukkaa.”

”Molemmat hyviä, mutta esim. järven kiertävä ympyräreitti olisi mahdollista.”

”Ympyräreitti, koska silloin kulkeminen on jotenkin mielekkäämpää kuin edestakaisin, mutta toki janareititkin ok, jos päätepisteessä jostakin näkemistä/hyvät taukorakenteet.”

Ympyräreitti koettiin mielenkiintoisemmaksi vaihtuvien maisemien vuoksi. Vastauksissa nousi myös esiin, että ympyräreitti olisi mielekkäämpi vaihtoehto kulkeamiseen lapsien kanssa, sekä pyörällä ajamiseen. Ympyräreitin vahvuudeksi miellettiin myös turvallisuus. Sama lähtö- ja lopetus piste koettiin helpommaksi vaihtoehdoksi kuin eri lähtö- ja päätöspisteet. Vastauksista nousi esiin myös huomio, että ympyräreitillä esimerkiksi märkiä kohtia ei tarvitsisi ylittää kahdesti. Tosin yhtenä toiveena ympyräreitille asetettiin mahdollisuus siirtyä reitille useammasta kohtaa. Janareitti sen sijaan valittaisiin silloin, jos reitin päätepisteessä olisi hieno

näköala tai laadukas taukopaikka. Janareitin kuvailtiin soveltuvan hyvin esimerkiksi joenvarsille.

5.2.2 Reittien pohjamateriaali

Vastauksien perusteella oli hahmotettavissa kolme erilaista alaluokkaa reittien pohjamateriaaleiksi. Alaluokiksi muodostuivat päällystetyt reitit, kiinteästä rakenteesta muodostuvat reitit ja luonnontilaiset polut, joihin ei ole käytetty minkäänlaista rakennusmateriaalia.

”Kivituhkapolku voisi olla tosi hyvä. Esim Äkäslompolojärven ympärillä on jopa jängän päällä kivituhkaa ja toimii hyvin.”

”Jotain mahdollisimman kestäväää ja luontoa vähiten kuormittavaa.”

”Mahdollisimman paljon kangaspohjaista luonnonmaastoa.”

”Joustava pohja näin jalkavaivaiselle.”

Vastauksista havaittiin, että päällystetyt reitit olivat toivotuin vaihtoehto. Vaikka reittien pohjamateriaaleiksi ehdotettiin useita eri materiaaleja, vastaajien keskuudessa mainintoja saivat etenkin kivituhka, sora ja puru. Kiinteästä rakenteesta muodostuville reiteille toivottiin materiaaliksi pitkospuita. Lisäksi yksittäisistä vastauksista nousi esiin vaihtoehdoksi teräsröyryistä rakennetut reitit. Huomattava osa vastaajista myös toivoi luonnontilaisia polkuja, joihin ei olisi käytetty minkäänlaista lisättyä pohjamateriaalia. Esimerkiksi kivikko ja tekniset osuudet nähtiin olennaisena osana maastopyöräilyä. Aineistosta nousi esiin myös huomio, että pohjan kuivuus, joustavuus ja tasaisuus vaikuttavat reitin esteettömyyteen.

5.2.3 Reittien pituus

Vastauksissa oli ehdotettu eripituisia reittejä. Kuitenkin vastauksista eniten esille nousivat 5–10 kilometrin ja 10–20 kilometrin pituiset reitit. Vastaukset jakaantuivat melko tasaisesti näiden reittipituuksien välille. Näiden lisäksi osa vastaajista painotti alle viiden kilometrin pituisia reittejä. Yksittäisistä vastauksista nousi esille myös toiveet yli 20 kilometrin pituisista reiteistä.

*”Jokainen uusi reitti metri on eduksi,
mutta mitä enempi sen parempi.”*

”Soveltuvuus useille käyttäjäryhmille tärkeää.”

”Eri pituisia: iltalenkkeilyyn, mutta myös päiväretkelyyn tai vaeltamiseen. Mukava, jos lenkit linkittyisivät jotenkin toisiinsa, niin voisi valita sopivan yhdistelmänkin halutessaan.”

”Kävelyyn 5-10 km, pyöräilyyn 10-20 km.”

”Monenlaista. Lapsille 3-8km, huvikseen ajeluun 8-20km ja kovaan harrastamiseen 20+”

Useassa vastauksessa mainittiin, että reittien pituudessa tulisi huomioida eri käyttäjäryhmät, kuten lapsiperheet, aikuiset lenkkeilijät, pyöräilyn aloittelijat sekä kokeneemmat harrastajat. Toiveet reittien eri pituuksista voivat liittyä myös eri lajien harrastajiin. On luonnollista, että esimerkiksi pyöräilijät toivovat pitempiä reittejä kuin kävelijät, koska pyöräilyssä etenemisvauhti on usein suurempi ja matka voi taittua merkittävästi nopeammin kuin kävellessä.

5.2.4 Reittien vaativuus

Reitin vaativuus on tärkeä ominaisuus reitin kannalta. Saaduissa vastauksissa oli paljon hajontaa. Tämän vuoksi reittien luokittelussa käytin apunani Suomen Ladun luomaa reittiluokitusta (Suomen Latu 2021). Suomen Latu luokittelee reitit vaativuuden mukaan kolmeen eri luokkaan: helppoihin, keskivaativiin ja vaativiin. Helpolla reitillä on vähän korkeuseroja ja se on pohjaltaan tasainen ja tarvittaessa päällystetty tai varustettu pitkospuilla. Keskivaativalla reitillä on jonkin verran korkeuseroja ja vaikeakulkuisia paikkoja. Vaativalla reitillä on jyrkkiä tai vaikeakulkuisia osia ja reitillä voi olla esimerkiksi kahluuta vaativa osuus. Vaativa reitillä voi tarvita suunnistustaitoja, kun taas helpot ja keskivaativat reitit ovat selkeästi viitoitettuja ja maastoon merkittyjä. (Suomen Latu 2021.)

Kyselyn vastauksien perusteella tarve helpoille reiteille on kaikista suurin. Keskivaativia ja vaativia reittejä toivottiin yhteensä yhtä paljon, kuin mitä helppoja reittejä oli yhteensä toivottu.

*”Eri tasoja, lähireitteinä enemmän helposta päästä.
Vaativimmat voivat olla kauempana.”*

*”Kaikenikäisille tarkoitettuja, pääasiassa helppokulkuisia.
Vaativia reittejä löytyy jo nyt. Talvipolkujen kesäisiä vastineita.”*

”Aivan kylän lähistöllä helppoja, jotka soveltuvat kaikenikäisille/kuntoisille. Mutta kaikkia reittejä ei saa tehdä liian helpoiksi.”

”Sopivasti nousuja ja laskuja päällekkäille. Joitain poikkeamia extreme porukoille.”

Reittien vaativuuden monipuolisuus painottui aineistossa. Aineistosta nousi esiin, että reittien vaativuutta peilattiin usein eri käyttäjäryhmiin. Vastaajat toivoivat siis jälleen, että reittien suunnittelussa huomioitaisiin mahdollisimman laajasti reittien eri käyttäjät. Aineistosta oli huomattavissa, että vastaajat, jotka toivoivat lisää

maastopyöräilyreittejä, toivoivat muita vastaajia useammin hieman haastavampia reittejä.

5.3 Reittien palvelut

Aineiston keruun yhteydessä vastaajilta kysyttiin, millaisia palveluita he toivoisivat uusien reittien varrelle tai aloitus- ja lopetuspisteille. Vastauksista oli johdettavissa kaksi alaluokkaa, jotka olivat ylläpitäjien tarjoamat palvelut ja yritysten tarjoamat lisäpalvelut. Vastauksissa painottui enemmän reittien ylläpitäjien tarjoamat palvelut, kuin yritysten tarjoamat lisäpalvelut. Ylläpitäjien tarjoamia palveluita tuotiin paljon monipuolisemmin esille, kuin yritysten tarjoamia lisäpalveluita.

5.3.1 Ylläpitäjien tarjoamat palvelut

Kiinteä palveluvarustus sekä erilaiset aktiviteetit reitillä kuvaavat vastaajien toiveita ylläpitäjien tarjoamista palveluista. Aineistosta ilmeni, että tarpeellisena pidettiin etenkin kiinteää palveluvarustusta. Tauko- ja levähdyspaikat, kuten laavut ja kodat, oli mainittu vastauksissa usein. Vastauksissa toistui myös reitteihin liittyvä informaatio, kuten selkeät opasteet ja reittikuvaukset reitin varrella, ja reitin lähtö- ja lopetuspisteillä. Moni vastaaja kertoi saapuvansa reitin lähtöpisteelle autolla, joten parkkipaikat nähtiin oleellisena palveluna. Vastauksissa oli myös yksittäisiä toiveita ulkoversoista, roskakoreista, vedentäyttöpisteistä ja autiotuvista.

Taukopaikkoja, joissa olisi esim polttopuut valmiina.

Tuulen-/sateensuoja (laavu) ja joku wc

Selkeät opasteet, parkkipaikka.

Varrella taukopaikka esim. laavu/kota

”Hyväkuntoinen reitti ja opasteet tärkeimpiä.

Sen lisäksi lähtöpiste, jossa parkkipaikka olisi

hyvä varsinkin kesäreiteillä, jossa ainakin jalan

liikutaan lyhyempiä matkoja kuin esim talvella hiihtäen”

”..Toki joku kiva lyhyt historia-/luontopolkukin opasteineen on aina kiva.”

”Lapsia kiinnostavat ”välirastit”/leikkipaikat olisivat kivoja. Niiden ei tarvitse olla kovin ihmeellisiääkään, vain jotain, mikä pitää mielenkiintoa yllä. Esim. eläinhahmojen bongailu reitin varrelta tms. Taukora-kenteet (kodat, laavut, evästelypöydät) ovat myös hyviä, nykyiset ovat paikoin kovin ruuhkaisia.”

Vastauksista nousi esille myös toiveita ylläpitäjien tarjoamista mahdollisuuksista omatoimisiin aktiviteetteihin. Vastauksissa oli toivottu reiteille leikkipaikkoja lapsille, historiapolkuja, uimapaikkoja, köysirataa, kalastuspaikkoja sekä tehtäväras- teja, kuten luonnon eläinten bongauksia. Reiteille toivottiin lisäarvoa monipuoli- sempaan virkistäytymiseen omatoimisten aktiviteettien kautta.

5.3.2 Yritysten tarjoamat lisäpalvelut

Aineistosta ilmeni myös tarve erilaisten yritysten tarjoamille palveluille. Enem- mistö vastaajista toivoi uusille reiteille kahviloita. Vastauksista nousi esiin ehdo- tus, että latukahvilat voisivat olla auki myös lumettomana aikana ja palvella kul- kijoita.

”Latukahvilat voisivat olla avoinna myös lumettomana aikana ja vaikka vuorotellen myös klo 16 jälkeen esim. arkisin.. Matkailijat kaipaavat varmasti karttoja”

”Selkeät infotaulut/opasteet aloituspisteellä. Levähdys esim laavu, paloturvallisesti tulenteko mahdollisuus, patikoijan ruokailumahdolli- suus. Hygienia, WC, roskikset.. Myös reittien varrella. Voisi olla myös opastettuja retkiä.”

Vastauksista ilmeni myös yksittäisiä toiveita opastetuille retkille. Opastettuja retkiä ei kuitenkaan eritelty sen kummemmin, joten aineistosta on vaikea päätellä, millaisia opastettuja retkiä vastaajat haluaisivat.

5.4 Reittien sijainti

Aineistosta ilmeni, että reittien sijaintiin nähtiin vaikuttavan useampi tekijä. Vastauksen perusteella reittien sijaintiin vaikuttivat reittien turvallisuus ja saavutettavuus. Erilaisia reittiehdotuksia annettiin useita.

5.4.1 Turvallisuus ja saavutettavuus

Vastaajilta kysyttiin, mitä mieltä he olivat siitä, jos heidän pitäisi ylittää autotie reitillä kulkiessaan. Vastaukset jakaantuivat selkeästi kolmeen eri luokkaan: tien ylitys ei ollut haitaksi reitillä, tien ylitys ei ollut toivottua tai tien ylittäminen nähtiin mahdollisuutena.

”En koe ongelmaksi.”

”Ei haittaa.”

”Ei haittaa kunhan se on selkeästi ilmoitettu aikaisemmin, jos reitti ei ole tuttu niin voin varautua siihen ajoissa, varsinkin jos on lapsia mukana”

”Periaatteessa ei haittaa jos hyvin merkitty ja ennalta varoitettu.”

”Ei haittaa, toki olisi hyvä varoittaa autoilijoita tien ylittävästä reitistä asianmukaisilla liikennemerkeillä.”

Enemmistö vastaajista ei nähnyt tien ylittämistä olevan haittaa reitillä kulkiessa. Kuitenkin suurin osa näistä vastaajista nosti esiin turvallisuusnäkökulman. Vastaajat kertoivat, että tien ylitykset reitillä olisivat hyväksytyjä, kunhan teiden ylitykset olisivat turvallisesti järjestettyjä, asiallisesti merkittyjä ja niistä varoitettaisiin ajoissa.

”Ei hyvä eikä turvallinen lasten kanssa”

”Mielellään pelkkää metsää”

”Mieluiten ei autoteiden ylityksiä.”

”Tietysti se rikkoo tunnelmaa mutta ei ole ongelma, alitusten rakentamisen mahdollisuus huomioitava.”

”Yksittäiset ylitykset ovat ok, mutta jatkuvasti edestakaisin tien yli pomppiminen ei niin mielekästä”

”Ei haittaa, kunhan ei liikaa. Autotiet tuovat hyvän liittymiskohdan reitille.”

”Mieluummin tietysti ei, mutta eipä se nyt mitään fataalia ole. Autotien ylitys voi myös toimia hyvänä välietappi-lähtönä.”

Vastauksista oli myös havaittavissa, että tien ylitykset eivät olleet toivottuja. Vastaajien käsityksien mukaan teiden ylitykset eivät ole turvallisia vaihtoehtoja etenkin lasten kanssa kuljettaessa. Vastaajat kertoivat teiden ylityksien olevan myös tunnelman rikkoja ja vaikuttavan reittien mielekkyyteen. Vastaajat toivoivat reittien kulkevan metsässä ja tunturialueella, missä tien ylityksiä ei tarvitsisi tehdä paljon tai välttämättä ollenkaan. Osa vastaajista näki tien ylityksen myös mahdollisuutena. Tien ylitys nähtiin mahdollisuutena siirtyä reitille eri kohdista ja saavuttaa reitti eri suunnista.

5.4.2 Reittiehdotukset

Kyselyn avulla tavoiteltiin myös vastaajien käsityksiä siitä, minne uusia reittejä pitäisi rakentaa. Vastaajille kerrottiin kyselyn alussa, että kyselyn avulla hahmotellaan reittiluonnosta Ylläsjärvelle tarvittavista uusista reiteistä. Vastaajia pyydettiin antamaan ehdotus uusien reittien sijainnista, hyväksi käsitetyistä lähtöpai-koista sekä miten tai millä he haluaisivat saapua reitin lähtöpisteelle.

”Ylläsjärven ympäri reitti. Revontulilenkki. Olisi ihana jos kylältä läh-tisi jokin reitti (missä voisi kulkea kuivin jaloin), niin kuin Lompolosta lähtee.”

”Ylläsjärvelle kävelyreitti Ylläsjärven järven ympäri”

”Ylläsjärven ja/tai Ylläslompolon kiertävä luontopolku”

”Yleensäkin Ylläsjärven puolelta enempi mahdollisuuksia. Esim. Kahvikeidas- Latvamaja...Aakenus”

”Sport Resort Ylläkseltä Ojanlatvan kesällä valmistuvan uuden laa-vun kautta Tunturipalon suuntaan myötäillen nykyistä talvipolkua siellä missä mahdollista.”

”Koko Ylläsjärven kylän alueelle tarvitaan lisää reittejä, mutta tarvi-taan myös uusia yhdysreittejä joilla saavutetaan kansallispuis-ton/äkäslompolon reitit helpommin.”

”Luosun suuntaan kuivia reittejä, järven kierros ja lintutornille myös ylläpitoa, tunturin suuntaanhan jo menee reittejä, mutta toinen märkä ja toinen vielä merkkeamaton”

”Porukkaa kannattaisi yrittää hajauttaa eri suunnille kuin missä ny-kyisin liikutaan: väkeä oli esim. viime kesänä PALJON. Saisikohan Ahvenkankaan suunnalle jonkun lenkin? Ylläsjärven ympäri vissiin

nyt jo pääsee pyöräilemään, voisiko sen ympärille rakentaa virallisen reitin?”

”Reitti ylläsjärven ympäri, reitti luosuun, hiihtoladun pohjaa pitkin ympyräreitti kylältä tuuliselänvuoman kautta tunturiin ja ja sieltä alas kylälle tms.”

Enemmistö vastaajista näki reiteille tarvetta Ylläsjärven välittömässä läheisyydessä. Vastauksissa toistui erityisesti toive reitistä Ylläsjärven ympäri. Ehdotuksia reittien sijainneista tuli paljon, ja vastauksien perusteella oli hahmotettavissa viisi erilaista kohdetta, jonne vastaajat sijoittaisivat uusia reittejä. Toivotut sijainnit reiteille on listattu tähän alapuolelle vastaajien toivomien välietappien kera:

- Ylläsjärven kylän lähiympäristö:
Ylläsjärven ympäri, Eelin kauppa – Aurinkotupa, Eelin kauppa – Ahvenkangas, Ylläsjärvi – Ylläslompolo
- Ylläsjärven kylä – Yllästunturi:
Tieva – Latvamaja, Tieva – Ojanlatva – Yllästunturi, Eelin kauppa – Aurinkotupa – Sport Resort Ylläs, Ojanlatva – Tunturipalo, Sport Resort – Latvamaja – Ojanlatva – Ylläsjärvi
- Ylläsjärvi – Luosu
Ylläsjärvi – Luosujoen linkat, Ylläsjärvi – Luosun kylä, Ylläsjärvi – Pitkäjärvi, Ylläsjärvi – Niesakeron huiputusreitti
- Ylläsjärvi – Ylläslompolo
Ylläsjärvi – Lompolonvuoma, Ylläsjärvi – Ylläslompolon lintutorni
- Ylläsjärvi – Aakenus

Ylläsjärvi – Aakenus maastopyöräreitti

Vastaaajilta kysyttiin myös missä sijaitsisi mieluisa lähtöpaikka reiteille. Vastauksista oli havaittavissa, että reittien lähtöpaikkoja toivottiin etenkin kylän läheisyyteen keskeisille paikoille. Vastauksissa toistuivat huomattavasti Eelin Kaupan, Ravintola Otson sekä Ylläs Lake Hotellin piha-alueet, sekä Ylläsjärven leikki-puisto. Muutamista vastauksista nousi myös vaihtoehtoiksi Sport Resort Ylläksen alue, Aurinkotupa sekä Möykkysen alue.

”Reitti voisi lähteä Eelin kaupalta tai Otson pihalta.”

”Eelin kauppa/ Otso/ Tunturihotelli eli kyläkeskus”

”Tällä ei ole niin väliä, kunhan lähtöpaikka ja reitti on merkitty hyvin. Lähtöpaikkoja voi olla useita reitin varrella niin voi valita tason/pituuden. Jos lähtöpaikka sijaitsee kauempana kylän keskustasta, autonpysäköintipaikat lähtöpaikassa olisivat plussaa”

”Sellainen jonka lähellä on myös yleinen parkkipaikka tai alue johon on ok parkkeerata. ...on mukavaa että reitit mutkittellee kylänkin pinnassa, jolloin reitille pääsee myös kotoa helposti käytännössä mistä talosta vain”

Vastauksista nousi ilmi, että reittien lähtöpaikalla ei ollut väliä tai vastaajat eivät osanneet kertoa, mihin lähtöpaikka tulisi sijoittaa. Aineistosta oli myös havaittavissa, että kysymys reittien lähtöpaikasta oli mahdollisesti muotoiltu välttävästi, koska osa vastaajista oli jättänyt vastauskohtaan vain kysymysmerkin.

”Suoraan pyörällä tai autolla”

*”Autolla, pyörällä, kävellen
- riippuu miten kaukana mökiltä.”*

*”Itse haluaisin päästä sinne pyörällä tai jalan,
jottei tarvitsisi käyttää autoa, nyt ajan yleensä
autolla Äkäslompolon puolelle maastopyöräilemään”*

*”Kävellen pyöräillen autolla, ei väliä kunhan kylältä lähtisi reitti.
Koululaisetkin ja päiväkotilaiset voisivat hyödyntää reittiä!”*

Kysyttäessä millä tai miten vastaajat haluaisivat saapua reitin aloituspisteelle, enemmistö vastaajista kertoi valitsevansa auton tai pyörän. Seuraavaksi eniten vastaajat kertoivat haluavansa saapua reitille jalkaisin. Aineistosta nousi myös esiin huomio, että reittien lähtöpaikka olisi hyvä olla saavutettavissa myös julkisilla kuljetuksilla tai taksilla. Aineistosta nousi jälleen toive, että reittien lähtöpaikka olisi Ylläsjärven kylällä, jolloin esimerkiksi koululaiset ja päiväkotilaiset voisivat hyödyntää reittiä.

5.5 Avoimen kyselyn yhteenveto

Kyselyn avulla kartoitettiin vastaajien käsityksiä ja mielipiteitä Ylläsjärvelle suunniteltavista uusista reiteistä. Avoimen kyselyn vastauksista muodostui kattava tietoperusta siitä, millaisia reittejä Ylläsjärvelle tarvittaisiin ja minne. Avoimen kyselyn vastauksien avulla on peilattavissa useita eri elementtejä, mitä vastaajat toivoivat reiteiltä. Reittien käyttötarkoituksen osalta keskeiseen asemaan nousi luonnossa virkistäytyminen, jota toteutettaisiin mieluiten pyöräilyn ja jalan kulkeamisen kautta. Ominaisuuksissa painottuivat ympyräreitin merkitys sekä reitin helppous. Lisäksi reittien toivottiin olevan päällystettyjä.

Reittien toivottu pituus vaihteli 5–20 kilometrin välillä. Reittien varrelle toivottiin ylläpitäjien tarjoamia kiinteitä palveluita, kuten tauko- ja levähdyspaikkoja, opasteita ja parkkipaikkoja. Yritysten tarjoamien lisäpalveluiden osalta esiin nousi vahvasti kahvilat. Reittien turvallisuutta pohdittaessa vastaajien mielestä tien ylitystä ei pääsääntöisesti nähty haittaavana tekijänä. Merkityksellisempää vastaajien

mielestä oli, että tien ylitys on merkitty selvästi sekä karttaan että maastoon. Si-jainnin puolesta reittejä toivottiin Ylläsjärven kylän läheisyyteen. Yksittäisistä reit-tiehdotuksista eniten nousi esiin Ylläsjärven ympäri kulkeva reitti.

5.6 Reittiluonnokset

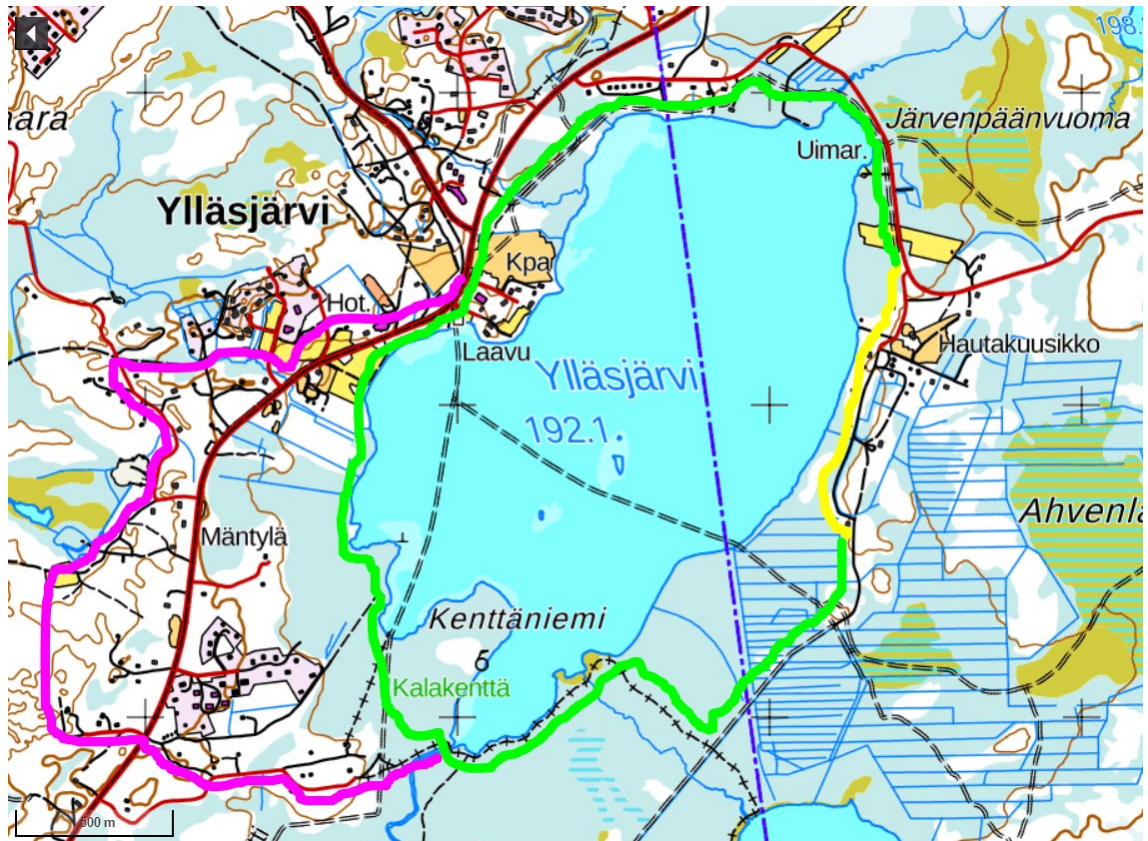
Kyselyn vastauksien perusteella kartoitettiin mahdollisia tulevia reittejä. Aineiston perusteella muodostettiin kaksi eripituista ja -tasoista reittiä, jotka olisivat kuljet-tavissa jalan, tai jalan ja maastopyörällä. Reittiluonnoksessa peilattiin kyselyn vastaajien kuvauksia siitä, millaisia reittejä Ylläsjärvelle tarvittaisiin ja minne. Li-säksi reiteissä huomioitiin reittien suunnittelun kannalta olennaisia asioita, joita on käsitelty aikaisemmin tietoperustassa. Reittiluonnoksien havainnollistami-ssa on käytetty Maanmittauslaitoksen Paikkatietoikkuna-karttapalvelua, josta saa lainata kuvia karttapohjista muun muassa opinnäytetyön tekoon (Maanmit-tauslaitos 2021).

Luonnon kulutuskestävyyden näkökulmasta on parempi, että hyödynnetään jo olemassa olevia reittejä, vanhoja reittejä tai jo syntyneitä epävirallisia reittejä. Myös Suomen Latu ry suosittaa tätä näkökulmaa reittien suunnittelussa (MTK ym. 2019, 2). Nyt esitellyt reitit noudattavat tätä periaatetta. Reittiluonnoksissa ei oteta vahvasti kantaa pohjamateriaalin valintaan, sillä opinnäytetyön tekijällä ei ole tarvittavaa kompetenssia arvioida materiaalien sopivuutta kyseiseen ympä-ristöön. Pohjamateriaaliehtotuksissa on nostettu esiin pohjamateriaalin merkitys reitin monikäyttöisyyteen ja vaativuuteen. Reittiluonnoksissa on myös otettu huo-mioon reittien mahdollinen yhdistäminen laajemman reittiverkoston luomiseksi.

5.6.1 Ylläsjärven ympärysreitti

Alapuolella on suuntaa antava kuvio reittiehdotuksesta Ylläsjärven ympäri (Kuvio 8). Kuvioon on piirretty neonvihreällä värillä reitti, joka on käytettävissä kävelyyn,

patikoimiseen ja retkeilyyn. Pinkillä värillä piirretty osuus on merkitty vaihtoehtoiseksi reittilinjaksi. Keltaisella värillä piirretty osuus on tarkoitettu omatoimiseksi siirtymäksi.

Kuvio 8. Kuvakaappaus Maanmittauslaitoksen Paikkatietoikkuna-karttapalvelusta (Maanmittauslaitos 2021)

Reitin muoto: Ympyräreitti

Reitin käyttötarkoitus: Kuljettavissa jalan

Reitin vaativuus: Helppo

Reitin pituus: 5–6 km

Reitin palvelut: Reittikuvaus, opasteet, Ruonanojan jo olemassa olevan kota ja mahdollinen puuhuolto

Kyselyn perusteella tämä reittivaihtoehto nousi usein esille vastaajien toiveissa. Lisäksi reitti täyttää vaativuudeltaan ja pituudeltaan kyselyn kautta syntyneet keskeisimmät kriteerit. Reitti sijaitsisi useiden käyttäjien näkökulmasta lähiluonnossa ja vaikka reitin virallinen lähtöpaikka sijaitsisi esimerkiksi Eelin kaupan pihassa,

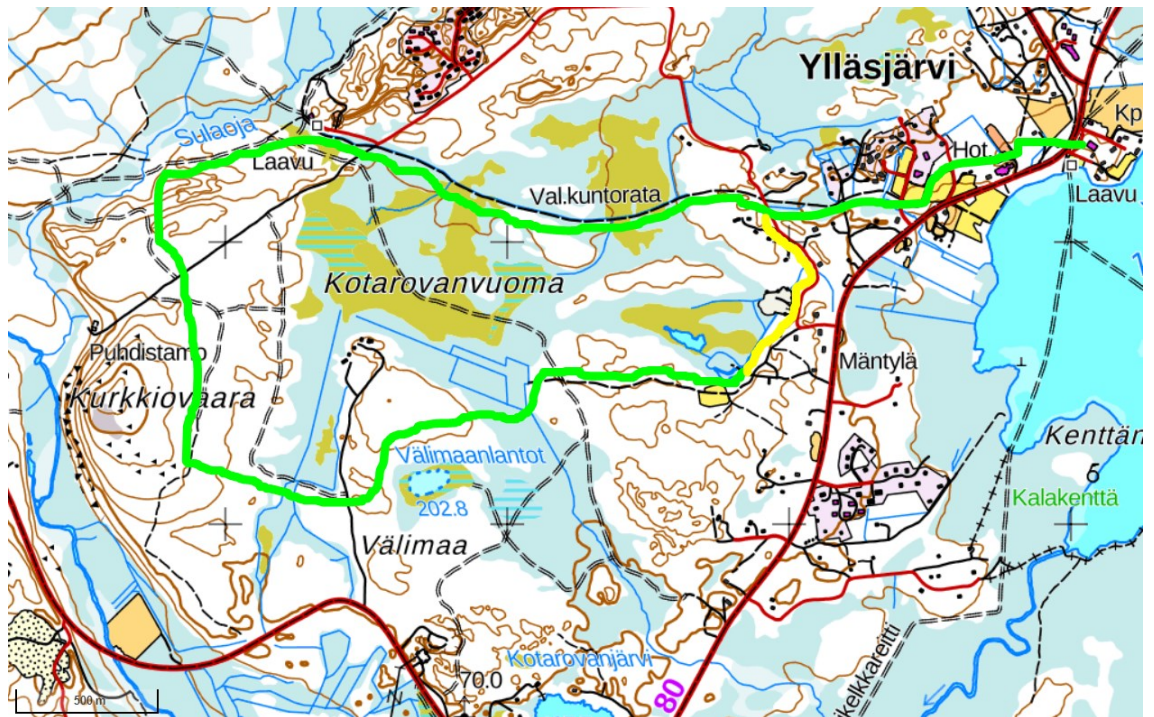
olisi reitille liittyminen mahdollista myös muista kohdista. Turvallisuuskulmasta reitiltä pelastautuminen olisi myös helpompaa, koska reitti kulkee useiden sora- tai hiekkapohjaisten autoteiden läheisyydessä tai lävistäen ne. Reitti olisi mahdollista rakentaa ilman tienylityksiä, mutta tällöin reitti tulisi kulkemaan myös yksityisten maanomistajien mailla, joka vaatii asianmukaiset neuvottelut maanomistajien kanssa.

Reitti voisi myös vaihtoehtoisesti kulkea kuten vaalean vihreällä värillä on karttapohjaan merkitty. Tällöin reitti kulkisi Metsähallituksen ja yksityisten maanomistajien maan rajalla, jolloin yksityisten maanomistajien ei tarvitsisi luovuttaa osaa maastaan reitin käyttöön. Tässä vaihtoehdossa huomioitavaa on kuitenkin se, että tällöin reitti kulkisi maanteiden ylitse ja siihen kuuluisi omatoiminen siirtyminen sora- ja hiekkateitä myöten Välitie-Rämeänniementie-Kolpakkotie-Porotie.

Reittiehdotuksen rakentamista helpottaa jo olemassa olevat janareitit Ylläsjärven eteläpuolella Ruonanojan suuntaan. Tällä hetkellä osa jo olemassa olevan reitin rakennusmateriaaleista on pitkospuuta, mikä voi hankaloittaa pyörällä kulkeamista. Monikäyttöisyyttä ajatellen kivituhka voisi olla hyvä vaihtoehto uusien osuuksien pohjamateriaalina. Kivituhkan käytön suunnittelussa on otettava huomioon vuosittainen sulamis- ja tulvavesien aiheuttaman Ylläsjärven veden pinnan nousu erityisesti keväisin ja kesän alussa. Lisäksi Ylläsjärven eteläpuolta ympäröivä luonto on suurelta osin suopainotteista maaperää, mikä tekee siitä heikosti kulutusta kestävä. Ylläsjärveä ympäröivät ranta-alueet ovat pääsääntöisesti kaavoitettuja osayleiskaavassa virkistyskäyttöön. Huomioitavaa on, että reitti kulkisi myös Kittilän kunnan puolella, jonka vuoksi yhteistyötä reitin suunnittelun ja rakentamisen aikana tulee tehdä kuntatasolla.

5.6.2 Ylläsjärvi-Aurinkotupa-Kurkkiovaara-Välimaanlantot-Ylläsjärvi

Alapuolella on suuntaa antava kuva reittiehdotuksesta Ylläsjärvi-Aurinkotupa-Kurkkiovaara-Välimaanlantot-Ylläsjärvi (Kuvio 9). Kuvaan on piirretty neonvihreällä värillä reitti, joka on käytettävissä maastopyöräilyyn ja kävelyyn. Keltaisella piirretty osuus on tarkoitettu omatoimiseksi siirtymäksi.

Kuvio 9. Kuvakaappaus Maanmittauslaitoksen Paikkatietoikkuna-karttapalvelusta (Maanmittauslaitos 2021)

Reitin muoto: Ympyräreitti

Reitin käyttötarkoitus: Kuljettavissa jalan ja pyörällä

Reitin vaativuus: Keskivaativa

Reitin pituus: Noin 8 km

Reitin palvelut: Reittikuvaus, opasteet, Aurinkotuvan kahvila aukioloaikoina, Aurinkotuvan jo olemassa oleva laavu ja mahdollinen puuhuolto

Kyselyn perusteella tämä reittivaihtoehto olisi tarpeellinen, koska vastaajat toivoivat myös 5–10 kilometrin pituisia reittejä, jotka eivät olisi turhan helppoja. Reitti kuvastaa kyselyn vastaajien toiveita, koska se tulisi olemaan noin 8 kilometrin pituinen ja keskivaativa, ja käytettävissä jalan tai pyöräillen. Reitti sijaitisi Ylläsjärven läheisyydessä ja virallinen lähtöpaikka sijaitisi Eelin kaupan pihassa. Uudella reitillä hyödynnettäisiin jo mahdollisuuksien mukaan olemassa olevia reittejä, esimerkiksi Revontulilenkin osuutta Ylläsjärven kylältä Aurinkotuvan kahvilalle. Revontulilenkillä sijaitseva valaistu kuntoradan osuus tarvitsee kuitenkin

pohjan kosteuden vuoksi kunnostustöitä, ennen kuin sitä voidaan hyödyntää kesäkäytössä. Reitille liittyminen olisi mahdollista myös esimerkiksi Aurinkotuvan kahvilalta ja Linjalantontieltä.

Reitillä tulisi olemaan teiden ylityksiä, mutta ei maanteiden ylityksiä. Turvallisuusnäkökulmasta reitiltä pelastautuminen olisi myös helpompaa, koska reitti kulkee useiden sora- tai hiekkapohjaisten autoteiden läheisyydessä tai lävistäen ne. Reitin suunnittelua helpottavat luonnontilaiset polut Kurkkiovaarassa. Uuden reitin pohja voisi jäädä osaksi luonnontilaiseksi ja päällystämättömäksi, koska se sijaitisi kulutusta kestäväällä kuivahkolla kangasmaastolla, lukuun ottamatta kosteita paikkoja, jotka sijaitsevat Kurkkiovaaran ja Kierintien välillä, sekä Kierintien ja Linjalantontien välillä. Tällainen vaihtoehto huomioisi myös vastaajat, jotka toivoivat kyselyssä teknisiä osuuksia maastopyöräilyyn.

Huomioitavaa myös on, että jos yläpuolella kuvattu Ylläsjärven ympärysreitti kulkisikin vaihtoehtoista linjaa myöten, se olisi saavutettavissa myös tältä Ylläsjärvi-Kurkkiovaara-Kierintie-Ylläsjärvi reitiltä. Tällöin reittiluonnoksissa olevista reiteistä muodostuisi kokonaisuus, jonka mitta olisi pisimmillään noin 13 kilometriä. Tällainen kokonaisuus palvelisi myös kyselyn vastaajien toiveita 10–20 kilometrin pituisista reiteistä. Kurkkiovaara on pääsääntöisesti kaavoitettu virkistyskäyttöön. Kuitenkin Kierintieltä edettäessä Ylläsjärvelle päin, reitti sijaitisi myös yksityisten maanomistajien mailla, jonka vuoksi asianmukaiset neuvottelut maankäytöstä tulisivat kyseeseen.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön tehtävänä oli kartoittaa Ylläsjärven lähireittien kehittämismahdollisuuksia. Työn tavoitteena oli edistää reittien kehittämistä tuottamalla tietoa mahdollisten käyttäjien näkökulmasta siitä, että millaisia uusia reittejä Ylläsjärvelle tarvittaisiin ja minne. Avoimen kyselyn avulla sain vastaajilta yksityiskohtaista tietoa uusiin reitteihin kohdistuvista odotuksista. Vastaajien käsityksien ja toiveiden pohjalta pystyin muodostamaan tietoperustan uusien reittien tarpeellisista ominaisuuksista, kuten käyttötarkoituksesta, sijainnista, palveluista, pituuksista ja vaativuudesta sekä reittien muodosta ja pohjamateriaalista. Syntyneen tietoperustan avulla hahmottelin kaksi potentiaalista vaihtoehtoa uusiksi reiteiksi.

Opinnäytetyöprosessin aikana tein yhteistyötä tiiviisti Ylläsjärven kyläyhdistyksen sihteerin, Johanna Koivumaan kanssa. Prosessi alkoi tammikuussa 2021 kun otin yhteyttä Johannaan ja keskustelimme useaan otteeseen Ylläsjärven kylän kehittämistarpeista. Keskusteluissa nousi esille tarve uusien ja nykyisten reittien kehittämiseksi, joka muotoutui tämän opinnäytetyön toimeksiannoksi. Opinnäytetyöprosessin aikana olin monta kertaa yhteydessä Johannaan puhelimen välityksellä ja sähköpostilla. Yhteydenottojen aikana tarkensimme opinnäytetyön tavoitetta, ja sitä mitä toimeksiantaja Ylläsjärven kyläyhdistys työltä odotti ja toivoi. Opinnäytetyön prosessin aikana toimeksiantaja pääsi vaikuttamaan avoimen kyselyn kysymyksien asetteluun ja tarkentamaan, millainen tieto olisi tarpeellista toimeksiantajalle. Toimeksiantaja tuki opinnäytetyön tietoperusta tekemistä luovuttamalla käyttöön Ylläsjärven kylän ja ympäristön kehityssuunnitelman vuodelta 2020, joka toimi taustatietona kehitystehtävälle.

Työn pääpaino oli kyselyn avulla tuotettu tietoperusta reitteihin kohdistuvista odotuksista. Tämä tietoperusta palvelee toimeksiantajaa reittien kehittämisessä ja suunnittelussa tulevaisuudessa. Tietoperustan avulla muodostetut uudet reitit vastaavat todennäköisesti paremmin reittien käyttäjien tarpeita ja toiveita. Myös Ylläsjärven paikalliset yrittäjät voivat hyödyntää opinnäytetyön tuloksia, esimerkiksi kyselyssä toivottujen palveluiden suhteen. Reittiluonnoksessa reitit sijoitettiin tarkoituksenmukaisesti jo olemassa olevien palveluiden varrelle, jotta reitti heijastelisi mahdollisimman hyvin vastaajien käsityksiä. Opinnäytetyötä voidaan

myös hyödyntää kesällä 2021 alkavassa Kestävällä reitillä-hankkeessa, jonka toteuttaa Kolarin kunta. Hankkeessa on tarkoitus tuottaa reitistölle ylläpito- ja kehittämissuunnitelma, huomioiden alueen elinkeinotoiminnan ja asiakkaiden tarpeet. (Kolarin kunta 2021.)

Luonto tarjoaa mahdollisuuden elämyksiin, erilaisiin harrastuksiin sekä moniin elinkeinoihin. Ulkoilu- ja retkeilyreiteille luonto on sekä toimintaympäristö että vetovoimatekijä. Suunniteltaessa reittejä on vastuullista pohtia reittien käyttäjien lisäksi, miten reitti tulee vaikuttamaan ympäristöön ja ympäröivään luontoon. Luonto on monien reittien vetovoimatekijä, joten on tärkeää pyrkiä säilyttämään reittejä ympäröivä luonto.

Pohdittaessa uusien reittien kehittämistä, Ylläsjärvellä on lukuisia mahdollisuuksia. Lähtökohtaisesti reittejä tulee suunnitella alueille, jotka ovat kaavoitettu tätä käyttötarkoitusta varten. Ylläsjärven läheisyydestä löytyy kaavoitettuja retkeily- ja ulkoilualueita. Ylläsjärvellä maaston kulutuskestävyys, maaperä sekä kasvillisuus vaihtelevat kuitenkin paljon. Reittien kehittämisen haasteena voidaan nähdä se, että osa retkeily- ja ulkoilukäyttöön kaavoitetuista alueista sijaitsevat kulutusta heikosti kestäväillä maaperillä, kuten soilla ja kosteikoilla.

Huolimatta siitä, että tämän opinnäytetyön pääpaino oli lumettoman ajan ulkoilu- ja retkeilyreiteissä, niin vastuullisuuden näkökulmasta on järkevää miettiä voisiko samoja reittejä käyttää pienillä muutoksilla myös ympärivuotisesti. Myös osallistava suunnittelu on osa vastuullisuutta. Tärkeää on, että esimerkiksi maanomistajat kokevat saavansa riittävän korvauksen suhteessa aiheutuneisiin maankäytön mahdollisiin haittoihin.

Vuosi 2020 ja koronapandemia näytti sen, että luonnon virkistyskäytön suosio kasvaa, ja etenkin kotimaiset matkailijat liikkuvat omatoimisesti luonnossa ulkoilu- ja retkeilyreiteillä. Mitä paremmin Ylläsjärvellä reittejä kehitetään, sitä vetovoimaisempi se on kotimaisille ja myös kansainvälisille matkailijoille. Myös paikalliset asukkaat hyötyvät reittien kehittämisestä ja reittien kehittäminen voi tehdä alueesta houkuttelevamman mahdollisten uusien asukkaiden näkökulmasta.

Opinnäytetyöni luotettavuutta voi arvioida eri näkökulmista. Avoin kysely heikentää opinnäytetyöni luotettavuutta, koska tutkija ei voi tehdä tarkentavia kysymyksiä aiheesta. Tämän vuoksi on tärkeää muotoilla kyselyn kysymykset tarkasti. Kyselyn luotettavuutta paransi se, että sitä testattiin etukäteen useilla henkilöillä. Reittiluonnoksien toteuttamiskelpoisuutta on vaikea arvioida, koska maastonkatselmusta ei voitu talviolosuhteiden vuoksi tehdä, joten reittiluonnokset perustuvat saatavilla olevaan karttamateriaaliin. Tällainen menettely ei ole optimaalisinta uusien reittien suunnittelussa.

Opinnäytetyön eettisyyttä pohdittaessa on nostettava esille monta asiaa. Eettisyys korostui etenkin avoimessa kyselyssä, koska kyselyyn vastaaminen perustui vapaaehtoisuuteen ja sen pystyi keskeyttämään koska vain. Opinnäytetyön eettisyyttä vahvisti se, että vastaajat eivät ole tunnistettavissa opinnäytetyössä käsitellyiden vastauksien perusteella. Työn eettisyyttä tuki myös se, että vastaukset olivat ainoastaan opinnäytetyön tekijän nähtävillä. Tutkimusaihe ei myöskään ollut sellainen, että se vaatisi erityistä sensitiivisyyttä tutkimushenkilöitä kohtaan.

Tutkimuksellisen kehittämistyön aikana olen pyrkinyt noudattamaan laadullisen tutkimuksen periaatteita ja käyttämään valitsemiani tutkimusmenetelmiä mahdollisimman tehokkaasti. Koko prosessin ajan pidin mielessäni opinnäytetyön tehtävän ja tavoitteen, ja peilasin näitä tietoperustassa, avoimen kyselyn kysymyksiä muotoilussa, vastauksien sisällönanalyyseissä sekä reittiluonnoksien hahmottelussa. Laadullinen tutkimus oli lähestymistapana mielenkiintoinen ja haastava, koska se ei ollut minulle entuudestaan tuttu. Laadullinen tutkimus ja käytetyt menetelmät osoittautuivat kuitenkin oikeiksi valinnoiksi, koska ne palvelivat työn tavoitteen saavuttamista hyvin. Koin opinnäytetyöprosessin mielenkiintoiseksi, mutta vaativaksi. Mitä pidemmälle opinnäytetyössäni etenin, koin että aihepiiriä olisi voinut tutkia paljon laajemminkin. Toisaalta tämä näkyi myös siinä, että prosessin loppua kohden alkoi tulla kiire ja jouduin tekemään kompromisseja työn suhteen. Koen tuottaneeni hyödyllistä tietoa toimeksiantajalle ja onnistuneeni asiantuntijatehtävässä kohtuullisen hyvin.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. 2. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Cole D. & Landres P. 1996. Threats to wilderness ecosystems: Impacts and research needs. Viitattu 9.5.2021 https://www.fs.fed.us/rm/pubs_other/rmrs_1996_cole_d003.pdf.

Hemmi, J. 2005. Matkailu, ympäristö, luonto. Osa 1. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Johansson, P., Lehtinen K., Pietilä, R., Räisänen, J., Sarala, P. & Väisänen U. 2006. Ylläksen geologia ja vesitalous. Teoksessa Uusitalo, M., Sarala, P. & Tuulentie, S. (toim.). 2006. Elävä matkailumaisema – Ounasselän tunturiseudun sekä Ylläksen ja Levin maisemaselvitys. Metlan työraportteja 33. Viitattu 9.5.2021 <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2006/mwp033-06.pdf>. (56–70)

Jyväskylän Yliopisto. 2015. Laadullinen tutkimus. Viitattu 30.4.2021 <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karttakeskus 2008. Pallas-Yllästunturi ulkoilukartta. Helsinki: Affecto Finland Oy.

Kolarin kunta 2008. Ylläksen osayleiskaavan muutos, tavoitevuosi 2025. Viitattu 13.5.2021 https://www.kolari.fi/media/liitetiedostot/kaava-asiat/kaava_kho_20110414.pdf.

Kolarin kunta 2021. Kolarin kunta hakee Kestävällä reitillä -hankkeelle projekti-koordinaattoria. Viitattu 16.5.2021 <https://www.kolari.fi/fi/ajankohtaista/avoimet-tyopaikat/projektikoordinaattori-5.html>.

Kuusisto, K. & Erkkonen, J. & Ylläsjärvi, J. 2017. Pallas-Yllästunturin kansallispuiston kävijätutkimus 2016. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja B 230. Viitattu 27.3.2021 <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Bsarja/b230.pdf>.

Kyöstilä, M., Sulkava, P., Rauhala, T. & Ylläsjärvi, H. 2012. Pallas–Yllästunturin kansallispuiston reitistösuunnitelma 2011. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 120. Viitattu 9.5.2021 <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Csarja/c120.pdf>.

Kyöstilä, M., Sulkava, P., Ylläsjärvi, I. & Ylläsjärvi, J. 2017. Pallas–Yllästunturin kansallispuiston reitistösuunnitelma 2017. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 153. Viitattu 9.5.2021 <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Csarja/c153.pdf>

Maankäyttö- ja rakennuslaki 5.2.1999/132. Viitattu 15.5.2021 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132#L5P39>.

Maanmittauslaitos 2021. Paikkatietoikkuna-karttapalvelu. Viitattu 15.5.2021 <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/?lang=fi>.

Metsähallitus. 2018. Käyntimäärät maastossa Metsähallituksen asiakastietojärjestelmän mukaan vuonna 2018. Viitattu 27.3.2021 <https://www.metsa.fi/wp-content/uploads/2020/06/kayntimaarat2018.pdf>.

Metsähallitus. 2019a. Käyntimäärät maastossa Metsähallituksen asiakastietojärjestelmän mukaan vuonna 2019. Viitattu 27.3.2021 https://www.metsa.fi/wp-content/uploads/2020/06/kayntimaarat_2019.pdf.

Metsähallitus 2019b. Asiakasturvallisuus luontopalveluissa. Viitattu 4.5.2021 <https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Muut/asiakasturvallisuus.pdf>.

Metsähallitus. 2020a. Käyntimäärät maastossa Metsähallituksen asiakastietojärjestelmän mukaan vuonna 2020. Viitattu 27.3.2021 https://www.metsa.fi/wp-content/uploads/2021/01/Kayntimaarat_2020.pdf.

Metsähallitus. 2020b. Uudistunut Retkikartta.fi on mainio apu kotimaan luontomatkailijalle. Viitattu 2.5.2021 <https://www.metsa.fi/tiedotteet/uudistunut-retkikartta-fi-on-mainio-apu-kotimaan-luontomatkailijalle/>.

Metsähallitus 2021a. Retkikartta.fi-verkkopalvelu. Viitattu 2.5.2021 <https://www.retkikartta.fi/>.

Metsähallitus 2021b. Retkeily yhteisessä luonnossamme. Viitattu 12.5.2021 <https://www.metsa.fi/vapaa-aika-luonnossa/retkeily/>.

Metsähallitus 2021c. Saapuminen Pallas-Yllästunturille. Viitattu 27.3.2021 <https://www.luontoon.fi/pallas-yllastunturi/saapuminen>.

NordicMarketing GmbH. 2020. Winners 2020. Destination award. Viitattu 22.3.2021 <http://scandinavianoutdooraward.net/soa-travel-winners-2020>.

Ollila, E. & Kestilä, S. 2018. Turvallinen ja asiakaslähtöinen opastekokonaisuus. Lapin AMKin julkaisuja. Sarja D. Muut julkaisut 1/2018. Viitattu 9.5.2021 https://blogi.eoppimispalvelut.fi/reittimerkinnat/files/2015/09/opastekokonaisuus_30052018_pakattu.pdf.

Riikonen, T. & Rautiainen, A. 2017. Maastossa olevien ulkoilureittien ylläpitäjän vastuu, yrittäjän vastuu ja ulkoilijan omavastuu. Suomen Latu. Viitattu 9.5.2021 <https://www.suomenlatu.fi/media/maastossa-olevien-ulkoilureittien-vastuut.pdf>.

Ronkainen, S., Pehkonen, L., Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2013. Tutkimuksen voimasanat. 1.–2. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Ruokangas, P. 2020. Ylläs valittiin Pohjoismaiden parhaaksi ulkoilukohteeksi. Yle. Viitattu: 22.3.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11253464>.

Räsänen, P. & Saari, H. 2011. Outdoor Finland Vaellusreittien suunnitteluopas. Outdoors Finland -aktiviteettien kehittämisohjelman kansallinen koordinointi 2009–2011. Visit Finland. Viitattu 13.5.2021 <https://www.businessfinland.fi/4accdb/globalassets/finnish-customers/02-build-your-network/visit-finland/julkaisut/of-vaellusreittien-suunnitteluopas.pdf>.

Sandell, M. 2020. Koronakevät muutti suomalaisten luontosuhdetta myönteisemmäksi, mutta harva on huolestunut luonnon yksipuolistumisesta. Viitattu 9.5.2021 <https://yle.fi/uutiset/3-11418159>.

Sandqvist, S., Myllymäki T. & Stolze, M. 2020. Kohderyhmäkartoitus ja lumettoman ajan matkailijaprofiilit. Taloustutkimus. Ylläksen matkailuyhdistys ry. Viitattu 2.5.2021 <https://www.yllas.fi/media/yllas-ymparivuotiseksi/pdf/tutkimusraportti.pdf>.

Sievänen, T. 2011. Virkistyskäytön kysynnän tutkimus. Teoksessa Sievänen, T. & Neuvonen, M. (toim.). 2011. Luonnon virkistyskäyttö 2010. Metlan työraportteja 212. Viitattu 16.5.2021 <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2011/mwp212.pdf>. (12–18)

Sinitcyn, M. 2020. Instagram-profiili sinitcynphoto. Viitattu 16.5.2021 https://www.instagram.com/p/CGQIB8IFKmB/?utm_source=ig_web_copy_link.

Suomen Latu ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry & Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC. 2019. Ulkoilureittien perustaminen sopimuksella. Viitattu 15.5.2021 <https://www.suomenlatu.fi/media/vaikuta/vaikuta-tiedostot/sopimus pohja-ulkoilureitin-perustaminen-2019.pdf>.

Suomen Latu ry 2021. Reittiluokitus. Viitattu 16.5.2021 <https://www.suomenlatu.fi/vaikuta/sina-voit-vaikuttaa/vinkkejä-ulkoilupaikkojen-suunnitteluun/reittiluokitus.html>.

Suontausta, H. & Tyni, M. 2005. Wellness-matkailu – hyvinvointi matkailun tuotekehityksessä. Helsinki: Edita Prima Oy.

SurveyMonkey. 2021. Laadullisen tutkimuksen tekeminen. Viitattu 1.5.2021 <https://fi.surveymonkey.com/mp/conducting-qualitative-research/>.

Tilastokeskus 2021. Käsitteet ja määritelmät. Viitattu 9.5.2021 <https://www.stat.fi/til/matk/kas.html>.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 3. korjattu painos. Tampere: Tampere University Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tyrväinen, L., Kurttila, M., Sievänen, T. & Tuulentie, S. 2015. Hyvinvointia metsästä. 2. painos. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Ulkoilulaki 13.7.1973/606. Viitattu <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730606>.

Uusitalo, M. & Sarala, P. 2006. Ylläksen maisemarakenne. Teoksessa Uusitalo, M., Sarala, P. & Tuulentie, S. (toim.). 2006. Elävä matkailumaisema – Ounasselän tunturiseudun sekä Ylläksen ja Levin maisemaselvitys. Metlan työraportteja 33. Viitattu 9.5.2021 <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2006/mwp033-06.pdf>. (71–73)

Uusitalo, M. 2006. Ylläksen kasvillisuus. Teoksessa Uusitalo, M., Sarala, P. & Tuulentie, S. (toim.). 2006. Elävä matkailumaisema – Ounasselän tunturiseudun sekä Ylläksen ja Levin maisemaselvitys. Metlan työraportteja 33. Viitattu 9.5.2021 <http://www.metla.fi/julkaisut/workingpapers/2006/mwp033-06.pdf>. (73–74)

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: Tammi.

Vuorinen, M. & Komulainen, M. 2013. Teoksessa Komulainen, M. (toim.). 2013. Maiseman tarina. Vaasa: Sitra ja Maa- ja kotitalousnaisten keskus. Viitattu 2.5.2021 <https://media.sitra.fi/2017/02/23231630/MaisemanTarina.pdf>. (16–33)

Ympäristöministeriö 2021. Maankäytön suunnittelu. Viitattu 14.5.2021 <https://ym.fi/maankayton-suunnittelu>.

Ympäristöministeriö 2018. Yleiskaava sovittaa yhteen ja ohjaa asemakaavojen laatimista. Viitattu 14.5.2021 https://www.ymparisto.fi/fi-fi/elinymparisto_ja_kaavoitus/maankayton_suunnittelujarjestelma/Yleiskaavoitus.

LIITTEET

Liite 1. Ylläsjärven kylän ja ympäristön kehittämissuunnitelma.

Liite 2. Avoin kyselylomake.

Ylläsjärven kylän ja ympäristön kehittämissuunnitelma

1. JOHDANTO	57
2. OSALLISTAMINEN	59
3. NYKYTILANNE	60
4. KYLÄKYSELY	61
5. KAAVOITUS JA ASUMINEN	62
6. LÄHILIIKUNTA- JA TOIMINTAPUISTO	64
7. KENTURAN PELTO	66
8. REITIT	68
9. PUISTOTYÖT JA KYLÄN VIIHTYISYYS	71
10. JÄRVEN KUNTO	73
11. YLLÄSJÄRVEN KOULU JA PÄIVÄKOTI	74
12. YHTEISTYÖ KOLARIN JA KITTILÄN KUNTIEN KANSSA	75
13. YHTEISTYÖ MÖKKILÄISTEN KANSSA	76
14. JULKINEN LIIKENNE	77
15. TIET	77
16. VAPAA-AIKA JA HARRASTUSTOIMINTA	78
17. KYLÄTALO	79
18. ELINKEINOT JA YRITTÄJYYS	80
19. TURVALLISUUS	81
20. KIERRÄTYS JA YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLISYYS	82

21. VALOKUITUVERKKO	82
22. KYLÄN MARKKINOINTI	83
23. KYLÄYHDISTYKSEN TOIMINTA JA TAPAHTUMAT	84
24. MUUT YHDISTYKSET	85
25. KEHITTÄMISSUUNNITELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA	86

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin.

JOHDANTO

Ylläsjärven kylän ja ympäristön kehittämissuunnitelma on tehty Leader Tunturi-Lappi ry:n myöntämällä EU:n Maaseuturahaston tuella. Hankkeen alkuperäinen kesto oli 1.5.2019-30.4.2020, mutta koronaepidemian vuoksi hankkeelle haettiin ja saatiin jatkoaikaa

31.8.2020 asti. Hankkeelle palkattiin osa-aikainen projektipäällikkö Johanna Koi-vumaa ajalle

1.6.2019-30.4.2020 ja hänen osa-aikaista työsuhdettaan jatkettiin heinäkuun loppuun 31.7.2020 saakka. Projektipäällikön osa-aikaisuuden määrä vaihteli kuukausittain työtehtävien määrän mukaan, kesäkuussa 2020 hankkeelle ei kertynyt työtunteja.

Kylien kehittämisen voidaan ajatella tapahtuvan ulkoa- tai sisältäpäin. Ulkoapäin harjoitettava kylien kehittäminen tarkoittaa esimerkiksi kyliin kohdistuvia poliittisia päätöksiä ja toimenpiteitä. Kuntien tasolla tällaisia voivat olla muun muassa päätökset kaavoituksesta ja maankäytöstä, kunnallistekniikan rakentamisesta kuten reiteistä ja kaduista tai kouluihin ja päiväkoteihin liittyvistä päätöksistä. Sisältäpäin harjoitettava kylien kehittäminen perustuu kylän toimijoiden (asukkaat, mökkiläiset, yritykset ja yhteisöt) työhön. Tällöin on usein kyse kylätoiminnasta. Tämä

kehittämissuunnitelma käsittää sekä ulkoa- että sisältäpäin tapahtuvaa kehittämistä, koska sekä kunta- että kylätoiminnalla on tämän suunnitelman eteen päin viemisessä merkittävä rooli. Ylläsjärvi kuuluu sekä Kolarin että Kittilän kuntiin ja on osa Ylläksen matkailukeskusta, joka on merkittävä tulonlähde Kolarin kunnalle niin kiinteistö- kuin kunnallisveronkin kannalta. Myös Kittilän kunnan puolella kylän alueella on toistasataa kiinteistöä ja kymmeniä vakituisia asukkaita.

Ylläsjärvellä on vuosien saatossa tehty valtavasti talkootyötä ja rakennettu matkailijoita palvelevia rakenteita kuten pitkospuureittejä, kota, leikkipuisto ja pyöräparkki. Myös aikanaan YTY-töinä rakennetut reitit ja rakenteet ovat jääneet kyläyhdistyksen vastuulle. Kylän ja matkailijamäärien kasvaessa sekä turvallisuus- ja terveysvaatimusten noustessa näiden rakenteiden ylläpito ei kuitenkaan enää onnistu talkoovoimin. Tässä kehittämissuunnitelmassa tärkeässä roolissa onkin kylän ja Kolarin kunnan välisen yhteistyön ja vastuiden selkeyttäminen.

Ylläsjärven kylälle on tehty pienimuotoinen kyläsuunnitelma vuonna 2006 ja sitä on päivitetty vuonna 2009 ja 2014. Silloin kirjattuja toimenpiteitä on osin toteutunut kuten maisemanhoitosuunnitelma, koulu ja valokuituverkko. Toisaalta moni kehittämistarve on edelleen ajankohtainen kuten asunnot, liikuntahalli, jalkakäytävät, kylätalo ja maisemien raivaaminen. Kolarin kunnan rakennuttamat koulu ja päiväkotit ovat tehneet Ylläsjärven kylästä entistä houkuttelevamman paikan asua ja myös matkailu on Ylläksellä kasvanut voimakkaasti viime vuosina lisäten erilaisia ja akuutteja kehittämistarpeita. Kylään olisi enemmänkin tulijoita, mutta uusille asukkaille ei löydy asuntoja. Asunto-, tontti- ja muut maankäytölliset tarpeet sekä kunnan tuottamat palvelut korostuvatkin tässä kehittämissuunnitelmassa.

Maalis-huhtikuussa 2020 koronavirusepidemia pyyhkäisi yli koko maailman ja mullisti täysin myös Ylläsjärven kylän elämän. Vireä ja vilkas matkailukylä koki ennennäkemättömän tapahtuman, kun hiihtokeskus sulki toimintonsa kesken kii-reimmän matkailusesongin maaliskuun puolessa välissä, latujen ja talvireittien kunnossapito lopetettiin, ravintolat ja kaikki matkailupalvelut suljettiin ja kylä tyh-jeni nopeasti kaikista matkailijoista. Koska matkailu on kylän pääelinkeino, tulee korona vaikuttamaan kylän tulevaisuuden kehittämisenäkymiin etenkin lyhyellä tähtämellä merkittävästi. Monet yritykset ovat suunnitelleet matkailuinvestointeja ja rakentaneet tuotteensa pitkälti ulkomaalaisten matkailijoiden näkökulmasta.

Myös Sport Resort Ylläksen lumetukseen ja hisseihin liittyvät isot investoinnit viivästyvät koronan aiheuttaman tilanteen vuoksi.

Koronan ensimmäisestä aallosta kylän matkailutoimijat selvisivät osin valtion tuen avulla ja kesä 2020 vaikutti olevan erittäin vilkas kotimaanmatkailun osalta. Ylläsjärvellä kotimaiset matkailijat näkyivät mm. Sport Resort Ylläksen alamäki-pyöräily- ja gondoliajeluilla ja kyläyhdistyksen leikkipuistossa ja uimarannalla. Suomalaiset innostuivat liikkumaan tänä kesänä luonnossa mikä täällä Ylläsjärvellä näkyi kyläyhdistykselle sekä matkailuinfoon tulleina palautteina Ylläsjärven kesäreittien ja viitoitusten huonosta kunnosta ja puutteista.

Talvi on kuitenkin edelleen kylän matkailun pääsesonki ja tulevan talvikauden onnistuminen vielä kysymysmerkki. Pitkällä tähtäimellä koronapandemian ennustetaan kuitenkin hyödyttävän Lappia, koska täällä on tilaa matkailla ja asua väljästi. Etätöiden suosion arvioidaan myös kasvavan ja ihmisten monipaikkaisuuden sekä maallemuuton lisääntyvän. Ylläsjärven kylällä on potentiaalia kasvaa, kehittyä ja tuoda hyvinvointia kuntiin kunhan kehittämistyötä tehdään yhdessä kuntien kanssa ja kylän vahvuuksia kuten luontoa ja rauhallisuutta tuhoamatta.

OSALLISTAMINEN

Kehittämissuunnitelman kirjoittamisen on hoitanut hankkeen projektipäällikkö ja sisällöt ovat muotoutuneet hankkeen aikana ja jo aiemminkin esiin nousseista kehittämistarpeista. Hankkeesta ja projektipäälliköistä tiedotettiin vuoden 2019 kevätkokouksessa ja kylän roskenkeruutalkoissa, joissa jo kerättiin osallistujilta kylän kehittämistarpeita ja -ideoita.

Kesäkuussa 2019 kehittämishankkeen kautta järjestettiin kylälle uuden tapahtuman, Ylläsjärven kalastuskilpailujen, yhteydessä ideointityöpaja, jossa esille nousseita kehittämistarpeita toteutettiin jo sen kesän aikana. Uusia talkoolaisia saatiin innostumaan kylän kehittämisestä ja kylälle rakennettiin talkoilla pyörrien pumppark sekä piknikpuisto. Ylläsjärven 11 päivää kestävien kyläpäivien ja Lasten Olympialaiset -tapahtuman yhteydessä elokuussa niin ikään pidettiin työpaja, jossa sekä kerättiin kehittämistarpeita ja -ideoita että niitä toteutettiin mm. valo-

kuvasuunnistuksen, ympäristötaideteoksien teon ja pusikoiden raivauksien merkeissä. Kylän lapsia ja nuoria osallistettiin kehittämiseen 4H-kerhon ympäristötaidekerhon kautta. Kyläpäiville ja talkoisiin osallistui myös uusia alueen mökkiläisiä, jotka ovat innostuneet myös myöhemmin talkoilemaan.

Hankkeelle perustettiin Facebook –sivut, joiden kautta hankkeesta tiedotettiin kylän omien FB-sivujen lisäksi. Hankkeesta tehtiin myös juttu Luoteis-Lappiin ja Kuukkeliin.

Hankkeen ohjausryhmän kokous pidettiin lokakuussa ja kyläyhdistyksen hallituksen kokous sekä syyskokous joulukuussa 2019. Kyläkysely toteutettiin helmimaaliskuussa 2020 ja kehittämissuunnitelman sisältöä käsiteltiin myös kevätkokouksen yhteydessä toukokuussa. Elokuun 2020 alussa järven niittotalkoiden yhteydessä suunniteltiin kesän aikana esiin tulleita kehittämistarpeita ja muun muassa Kolarin kunnan omistaman peltoalueen hyödyntämistä. Ideoita ja tarpeita on kertynyt myös aiempien vuosien aikana ja ne on myös koottu tähän kehittämissuunnitelmaan. Kyläyhdistyksen hallitus kävi läpi kehittämissuunnitelmaluonnosta elokuuisessa kokouksessaan ja hallitus on valmista suunnitelmaa kommentoinut vielä kertaalleen ennen kuin se on laitettu yleisempään jakoon.

NYKYTILANNE

Ylläsjärven kylä sijaitsee Länsi-Lapissa, Kolarin ja Kittilän kunnissa ja käsittää alueet Kotarovasta ja Ylläslompolosta Ahvenkankaalle, Rajalammentielle ja Yllästunturin eteläpuoleiset rinteet eli Sport Resort Ylläksen alueen. Pinta-alaltaan Ylläsjärven alue käsittää noin 50km².

Kylässä arvioidaan olevan noin 350 asukasta, mutta tarkan luvun antaminen on haasteellista. Tilastokeskuksen mukaan Ylläsjärven postinumeron 95980 alueella asui vuonna 2020 260 asukasta. Tämä alue ei kata ainakaan Kotarovaa eikä Ahvenkangasta.

Lukuun eivät sisälly loma-asunnoissa ympäri vuoden asuvat asukkaat, jotka kirjautuvat joko Kolarin tai Kittilän kirkonkylän postinumeroiden alle ja näkyvät näin kunnan virallisissa asukasluvuissa kirkonkylän asukkaina. Vapaa-ajan asuntoja

Ylläsjärvellä on noin 600 Kolarin puolella ja noin 130 Kittilän puolella, johon on laskettu mukaan myös Ahvenkankaan mökkialue.

Järviä, lampia ja jokia alueella on runsaasti: Ylläsjärvi, Ylläslompolo, Iso järvenpääjärvi,

Lompolonpääjärvi, Tievanpäänjärvi, Pentinjärvi, Iso Ahvenlampi ja Pieni Ahvenlampi sekä Vähäjoki, Ruonanoja, Luosujoki ja Tuulijoki. Kylää halkovat myös tunturista laskevat purot ja ojat.

Identiteetiltään kylä on vahvasti ylläsjarveläinen ja tunturilappilainen eivätkä kyläläiset niinkään miellä itseään osana Kolarin tai Kittilän kuntaa. Kylä sijaitsee aivan PallasYllästunturin kansallispuiston eteläreunalla. Alueen suurimpia maanomistajia Metsähallituksen lisäksi on Enontekiön porotilallisten yhteismetsä, joka omistaa laajat alueet Ylläslompolosta etelään.

KYLÄKYSELY

Yksi tärkeä työkalu kehittämissuunnitelman teossa oli kyläkysely, johon saatiin 64 vastausta.

Kysely oli suunnattu niin vakituisille asukkaille, vapaa-ajan asukkaille kuin matkailijoillekin. Tärkeimmät kylän kehittämistarpeet, jotka nousivat sekä kyläkyselyssä että työpajoissa olivat asuntojen puute, omakotitalojen tonttien puute, kevyenliikenteen väylien puute, koulun laajennus, sisäliikuntasali sekä kesäreittien huono kunto.

SWOT-analyysi

Ylläsjärven vahvuuksista nostettiin esille erityisesti luonto ja kylän rauhallisuus, kylämiljö, sijainti, maisema, ladut ja rinteet sekä toimelias kyläyhteisö, koulu ja kauppa.

Heikkouksista nousivat voimakkaimmin esille asuntojen ja tonttien puute, palvelujen ympärivuotinen saatavuus ja hajanaisuus, julkinen liikenne Kittilään ja Yl-

läksen sisällä, koulun pienuus, sisäliikuntasalin ja kylätalon puute, kevyenliikenteen väylien puute, Ylläsjärven (järvi) heikko kunto kesällä sekä työpaikkojen sesonkiluontoisuus.

Ylläsjärvellä nähtiin paljon mahdollisuuksia, jos asunto- ja tonttitilanne saataisiin paremmaksi. Myös ympärivuotisen matkailun ja palvelujen kehittäminen kylämaisemaa ja luontoa kunnioittaen nähtiin tärkeäksi. Ylläsjärven jäälle toivottiin lisää talvireittejä kävelijöille, pyöräilijöille ja hiihtäjille. Kylän raitin varren rakennusten kuntoon ja keskustan ympäristön siisteyteen tulisi kiinnittää huomiota. 2 vastaajaa koki Hannukaisen kaivoksen työpaikat mahdollisuutena kylälle.

Uhkina nähtiin erityisesti Hannukaiseen suunniteltu kaivos, moottorikelkkailun hallitsematon kasvu ja ajo reittien ulkopuolella ja se ettei asunto-, omakotitalotontti- ja koulutilojen puutetta saada kuntoon. Jos palveluja, reittejä ja ympärivuotisuutta ei kehitetä, kylää uhkaa näivettyminen.

KAAVOITUS JA ASUMINEN

Ylläsjärvelle on tehty Ylläksen osayleiskaava vuonna 2008. Osassa kylää on voimassa asema- tai rantakaava, mutta kylän keskustassa on myös laajoja kaavoittamattomia alueita. Kolarin kunta aloittaa osayleiskaavan päivittämisen Ylläs III-hankkeessa, joka käynnistyy syksyllä 2020. Kyläyhdistyksen tulee aktiivisesti olla mukana hankkeessa ja aktivoida myös muita maanomistajia osallistumaan. Ylläsjärven vahvuudet - maisema, luonto, kylämiljöö ja rauhallisuus - tulisi ottaa kaavoituksessa huomioon. Ylläs III-hankkeeseen on myös tärkeää saada tässä kehittämissuunnitelmassa esiin nostettuja asioita.

Kyläkyselyssä ja hankkeen työpajoissa sekä yleisessä keskustelussa on noussut esille, että kylältä ei löydy tarpeeksi sopivia omakotitalotontteja. Kolarin kunnalla on tällä hetkellä myynnissä muutamia tontteja, mutta ne ovat pohjatöiltään erittäin haastavia tai sijainniltaan sellaisia, etteivät ne houkuttele omakotitalon rakentamiseen. Kolarin kunta omistaa keskeisellä paikalla Ylläsjärvellä, Kenturan peltoja

vastapäätä Tuomelantiellä lomaasunnoksi kaavoitetun tontin, joka olisi parempi muuttaa vakituiseen asumiseen esimerkiksi rivitalotontiksi.

Kunnan toivotaan myös aktivoituvan hankkimaan raakamaata ja kaavoittamaan lisää omakotitalotontteja. Kyläyhdistys on aktiivisesti etsinyt kunnalle yksityisiä raakamaan myyjiä ja ehdottanut vakituiseen asumiseen myös Metsähallituksen isoa maa-aluetta, joka on hyvää rakennusmaata Linjalanton- ja Välitien välisellä alueella kylän länsipuolella. Osayleiskaavassa kyseinen alue on merkitty osittain vakituiseen asumiseen ja osittain mökkirakentamiseen. Osayleiskaavauudistuksessa (Ylläs III) alue olisi hyvä kaavoittaa täysin vakituiseen asumiseen, koska se sijaitsee lähellä koulua, päiväkotia ja kauppaa sekä tulisi olemaan Rämään- niementien risteykseen suunnitellun uuden kevyenliikenteenväylän varrella. Ylläsjärvelle suunniteltavien omakotitalotonttien tulee olla riittävän kokoisia, jotta kylämaisuus säilyy eikä omakotitonteista tule kaupunkimaisia lähiöitä. Kaupungeista tänne muuttavat haluavat nimenomaan muuttaa kylään eikä toiseen kaupunkiin ja toivovat tilaa ympärilleen.

Keskusteluihin on noussut Ylläksen alueen kaavoituskorvausten poistaminen vakituiseen asumiseen tarkoitetuille rakennusoikeuksille. Tämä voisi innostaa yksityisiä maanomistajia itse kaavoittamaan vakituista asumista kylälle. Kyläyhdistys toivoo kunnan ottavan koko kaavoituskorvauskokonaisuuden keskusteluun ja päätöksentekoon, jotta se vastaisi paremmin nykypäivän tilannetta.

Olemassa olevista yksityisten omistamista tonteista on vaikea saada ja löytää tietoa. Kyläyhdistys ehdottaa, että Kolarin kunta sisällyttää myös yksityiset tontit omaan karttapalveluunsa, jotta niistä saadaan tietoa. On kunnankin etu, että tontit löytävät ostajat ja kuntaan rakennetaan uusia omakotitaloja kun kysyntää keran on. Tällainen karttajärjestelmä vaatii päivittämistä, johon meillä on tarjota kunnalle paikallistakin osaamista. Kyläyhdistys on myös selvittänyt mahdollisia omia karttasovelluksia, mutta on järkevämpää kuitenkin koota koko kunnan tontti- ja asuntopörssi yhteen ja samaan paikkaan.

Tonttejakin akuutimpi ja kriittisempi ongelma kylän kehittämisen kannalta on **asuntopula**. Jo nyt olemme menettäneet uusia vakituksia asukkaita asuntopulan vuoksi ja Ylläsjärveltä pitkään asuntoa etsineet ovat muuttaneet mm. Leville,

Äkäslompoloon ja Muonioon. Kolarin kunnalla on Tievan alueella vuokrattavia rivitaloasuntoja, joista vapautuu uusia asuntoja vuokrattavaksi vain satunnaisesti. Näiden asuntojen kunto on erittäin huono eivätkä vuokraasuntoja etsivät läheskään aina edes laita hakemusta Kolarin Vuokra-Asunnot Oy:lle. Ylläsjärvelle toivotaan samanlaista yksityistä rakentajaa kuin Äkäslompoloon tai sitten Kolarin kunnan on tehtävä päätös uusien asuntojen rakentamisesta esimerkiksi joko suoraan kunnan tai sitten perustettavan yhtiön nimissä. Asuntopula on kestävä niin kunnan kuin Ylläsjärven kylänkin kehityksen kannalta.

Yksi ratkaisu asuntopulaan voisi olla myös loma-asuntojen joustavampi muuttaminen vakituiseen asumiseen. Myös monet mökkiläiset haluaisivat siirtää kirjansa joko kokonaan tai osittain mökkipaikkakunnalle, mutta loma-asuntojen muuttaminen vakituiseksi asunnoiksi koetaan vaikeaksi ja osittain mahdottomaksikin. Tämä sekä ihmisten monipaikkaisuus tulisi nostaa kunnissa julkiseen keskusteluun, jotta verotuloja voitaisiin halutessa maksaa myös mökkipaikkakunnille. Toisaalta kyläkyselyssä pari vastaajaa nosti esiin myös, että loma-asuntoalueelle ei tulisi sallia vakituista asumista. Kyläyhdistys toivoo, että sekä Kolarin että Kittilän kunnat nostaisivat edunvalvonnassa monipaikkaisuuden ja loma-asunnoissa vakituisesti asumisen valtakunnalliseen keskusteluun. Ylläsjärven kylän kehittyminen tarvitsee asennemuutosta ja joustavuutta monipaikkaisuuteen ja molemmat kunnat olisivat voittajia; sekä Kittilään että Kolariin olisi varmasti tuloja enemmän kuin täältä muualle kirjojansa loma-asuntoihin siirtäviä. Kittilän kunta on jo pyytänyt Digi- ja väestötietovirastoa rekisteröimään loma-asunnoissa asuvat kiinteistöjensä asukkaiksi.

- omakotitalotonttien kaavoittaminen Metsähallituksen maalle
- asuntojen rakentaminen kunnan tai kunnan perustettavan yhtiön lukuun tai yksityisen asuntorakentajan toimesta
- kunnan omistaman loma-asuntotontin muuttaminen vakituisen asumisen tontiksi Tuomelantien risteyksessä
- kunnan tontti- ja asuntopörssiin myös yksityisten tarjonta
- edunvalvonta monipaikkaisuus ja loma-asuntoihin kirjoille ainakin osaksi vuotta

Ylläsjärven kylän tärkein kesän ajan kohtaamispaikka on järven rannalla sijaitseva leikkipuiston rantoineen, jonka kyläläiset ovat rakentaneet Leader Tunturi-Lappi ry:n avustuksella vuonna 2011. Puistoa on laajennettu talkoovoimin vuonna 2019 pumpparkilla ja piknikpuistolla. Puistoalue sijaitsee houkuttelevalla paikalla ja siitä on tullut erittäin suosittu myös matkailijoiden ja lähikylien asukkaiden keskuudessa. Esimerkiksi kesäkuussa 2020 puistossa vieraili aurinkoisina päivinä satoja ihmisiä.

Leikkipuiston rantaan on puiston rakentamisen yhteydessä ajettu hiekkaa ja siellä on laituri sekä kaikkien ilmaiseksi käytössä oleva vene ja 2 optimistijollaa sekä pelastusrengas. Rannasta on muodostunut yksi Kolarin kunnan alueen suosituimmista uimarannoista, vaikka sitä ei alunperin ole viralliseksi uimarannaksi tai -paikaksi tarkoitettukaan. Rovaniemen ympäristöterveydenhuollon sekä TUKESin mukaan paikka katsotaan kuitenkin viralliseksi uimarannaksi, koska se sijaitsee suositulla alueella, jonne ihmisillä on helppo pääsy ja siinä on laituri ja hiekkaranta. Näin ollen uimaranta kuuluu ympäristövalvonnan piiriin ja sieltä pitää ottaa vesinäytteet uintikauden aikana. Näytteiden lisäksi Rovaniemen ympäristöterveydenhuolto perii myös vuosittaisen tarkastusmaksun, jonka vuonna 2020 on luvannut kustantaa Kolarin kunta. Kyläyhdistys toivoo, että kunta jatkossakin kustantaisi tällaisen viranomaismaksun ja ottaisi uimarannan muutenkin vastuulleen Sieppijärven ja kirkonkylän uimarantojen tavoin. Kyläyhdistyksen resurssit eivät enää riitä virallisen uimarannan ylläpitoon.

Kyläyhdistys on sopinut Kolarin kunnan kanssa uimapaikan näytteenotosta, joka tehdään vuosittain muiden kunnan ja kylien uimarantojen näytteenoton yhteydessä. Paikalle vaadittiin myös pukukoppia ja se saatiin käyttöön Kolarin kunnalta, kun kyläyhdistys kustansi kopin kuljetuksen kirkonkylältä Ylläsjärvelle. Koppia käytetään talvella kyläyhdistyksen varastona ja tapahtumien yhteydessä se muuntuu myös myyntikojuksi. TUKESin mukaan uimarannan pohja täytyy joka uintikauden alussa kartoittaa vaarallisista ja terävistä esineistä. Tämä toimenpide on kesällä 2020 tehty talkootyönä.

Kolarin kunta kustantaa leikkipuiston valaistuksen sähkölaskun. Muilta osin puistoaluetta ylläpidetään tällä hetkellä täysin talkoovoimin. Isompia kunnostus- ja ylläpitotalkoita kuten hiekan ajoa, leikkivälineiden maalaamista ja aitojen korjausta järjestetään pari kertaa vuodessa ja kesäaikaan pyritään päivittäin käymään katsoomassa roskat ja yleinen siisteys. Myös puiston ylläpitovaroja kerätään talkoilemalla. Puiston kävijämäärät ovat nousseet ja sen ylläpito vaatii resursseja, joita kyläyhdistyksellä on rajallisesti. Kyläyhdistys on yrittänyt saada Kolarin kunnan ympäristöpalveluilta tukea puiston ylläpidon kustannuksiin siinä onnistumatta. Kyläyhdistys toivoo, että kunnan kanssa käydään yhdessä läpi sekä leikkipuiston että uimarannan ylläpitovaatimukset ja mietitään miten tätä matkailijoiden käyttämää aluetta voitaisiin ylläpitää.

Alueella olisi tarvetta yleiselle vessalle, joka ympäristöterveyden mukaan olisi kävijämäärien mukaan jo oltava, mutta kyläyhdistyksellä ei ole resursseja vessojen ylläpitoon. Kyläyhdistys ehdottaa, että Kolarin kunta rakentaisi kylälle yleisen erottelevan kuivakäymälän ja ottaisi sen myös huoltaakseen. Kyläyhdistys auttaa kartoittamaan käymälälle paikkaa.

Leikkipuiston alueelle tulee kulkemaan myös vuosina 2020-21 talkoilla rakennettava Ylläsjärven ympäristötaide- ja kulttuuripolku, jonka kylttien ja maitolaiturin rahoittamiseen on saatu Leader Tunturi-Lappi ry:n teemahankeavustusta. Polku on aluksi 1km mittainen ja se kulkee Eelin kaupalta Niemen- ja Tirroniementien sekä peltotien ja Jauhojärventielle päin kulkevan kivituhkapolun kautta. Polun varrelle talkoillaan kylän historiasta kertovia tauluja sekä ympäristötaideteoksia. Myös lampaat ja hevoset laiduntavat polun varrella.

Talvisin alueelle toivotaan liukumäkeä, jota ylläpidettäisiin tampparilla.

- Kolarin kunta ottaisi vastuulleen ja ylläpitoon Ylläsjärven uimarannan (ja leikkipuiston)
- Kuivakäymälän rakentaminen ja huolto Kolarin kunnan toimesta
- Kivituhkapolku Kenturan pellon ja leikkipuiston välille
- Talvisin leikkipuiston alueelle liukumäki, jota ylläpidetään tampparilla

KENTURAN PELTO

Kenturan pelto on Kolarin kunnan omistama, noin 1,5 hehtaari kokoinen alue keskeisellä paikalla aivan Ylläsjärven rannalla, Ylläs Lake Hotellin (ent. Tunturihotelli) vieressä. Alue on yleiskaavassa määritelty maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi, mutta siihen on kunnan toimesta asennettu silti iso mainoskyltti. Pellolla sijaitsee myös erittäin huonokuntoinen Kentura -niminen kotarakennelma, joka on Kolarin kunnan hallituksen päätöksellä määrätty purettavaksi kyläyhdistyksen aloitteesta. Rakennelma pitäisi purkaa mahdollisimman pian, koska se on jo vaarallinen ja myös rumentaa kauniin järvimaiseman. Myös Kenturan pellolla sijaitseva iso mainostaulu tulisi purkaa välittömästi sen vuokrasopimuksen päätyttyä vuonna 2023.

Kyläyhdistys toivoo, että Kenturan peltoaluetta kehitetään kylän virkistysalueeksi, yleiseksi parkkipaikaksi ja reittien lähtöpaikaksi. Kotarakennelman paikalla on jo kovaa maata, johon voisi rakentaa ja laajentaa yleisen parkkipaikan, josta pääsisi sekä reiteille, pellon virkistysalueille että myös leikkipuistoon ja uimarannalle. Kenturan ja leikkipuiston välille voitaisiin rakentaa noin 300 m mittainen kivituhkapolku järven rantoja pitkin. Kyläyhdistys on jo selvittänyt kivituhkapolun maanomistajien suostumukset Tunturihotellia lukuunottamatta. P-paikkaa tulisi talvella pitää auki niin, että lumet kasattaisiin Kenturan pellon lännenpuoleiselle reunalle, jolloin kasat eivät peitä maisemaa autotieltä järven jäälle. Pellolta avautuu autotieltä yksi kylän upeimmista kesäisistä järvimaisemista ja olisi erittäin tärkeää, että aluetta pidetään avarana ja raivataan pusikoista myös kesäisin.

Kenturan pellolle voisi rakentaa myös koirapuiston ja rannalta pääsisi lisäksi uitamaan koiria. Ylläksellä lomailevilla on paljon koiria ja tulevalta P-paikalta lähtevät ladut on määritelty koiraladuiksi. Peltoalueelle voisi tulevaisuudessa miettiä erilaisia pelikenttiä ja sinne sopisi myös jalkapallokenttä, jos sitä ei saada sopimaan koulun ja päiväkodin viereen. Kenturan rannalle voisi rakentaa myös venevalkaman kunnan omistaman ja olemassa olevan tien päähän. Yleiselle venevalkamalle on tarvetta, koska muuten kylän rannat ovat yksityisten omistuksessa. Mökkiläiset ovat kaivanneet veneille lasku- ja säilytyspaikkaa. Nämä kaksi aluetta, Kenturan pelto ja kyläyhdistyksen leikkipuisto rantoineen tulisivat kivituhkapolun kautta muodostamaan erittäin kauniin virkistyskokonaisuuden Ylläsjärven rannalle.

Kenturan pellolta voisi löytyä paikka myös helikopterin laskeutumiselle.

- Kentura -niminen kotarakennelma puretaan mahdollisimman pian
- Kotarakennelman paikalle rakennetaan ja laajennetaan yleinen P-paikka reiteille
- Kenturan pellon ja leikkipuiston välille rakennetaan noin 300 m pitkä kivi-tuhkapolku järven rannalle
- Kenturan rantaan rakennetaan venevalkama
- Pellolle rakennetaan koirapuisto ja merkitään ranta, jossa voi uittaa koiria
- Pellolla oleva iso mainoskyltti poistetaan heti kun sen vuokra-aika päättyy vuonna 2023

REITIT

Hyvin opastetut ja hyvässä kunnossa olevat reitit ovat erittäin tärkeitä kylän ja alueen matkailun kehittämisen kannalta. Hyvä ja monipuolinen reittiverkosto voi tuoda myös uusia yrittämisen mahdollisuuksia, kuten kävi Ylläksen maastopyöräilyreittien kehittämisen yhteydessä. Ylläsjärvellä on kuitenkin reittien osalta vielä paljon tehtävää. Kyläkyselyn perusteella sekä kyläyhdistykselle ja Ylläksen matkailuinfoon tulleiden palautteiden perusteella myös matkailijat toivovat, että Ylläsjärven puolen reitteihin ja viitoituksiin panostetaan.

Ylläsjärven kylän lähireitit on aikanaan rakennettu sekä kyläyhdistyksen talkoilla että YTYtöinä. Reitit ja rakenteet ovat sittemmin jääneet kyläyhdistyksen vastuulle eikä sillä ole ollut tarvittavia resursseja näitä ylläpitää. Monet reitit (mm. Ylläslompolon alueella) ovat päässeet erittäin huonoon kuntoon ja niitä on turvallisuussyistä jouduttu sulkemaan. Sähkölinjojen maakaapeleiden kaivaus kesällä 2019 myllersi kylää kiertävän Revontulilenkin keskustan kohdalla niin pehmeäksi, ettei sitä pitkin pääse enää kulkemaan. Myös Metsähallitus on sulkenut kylältä Ojanlalvaan kulkevan kesäreitin, eikä kylältä pääse kesällä tällä hetkellä tuntuuriin. Kyläyhdistys toivoo, että Kolarin kunta ottaisi vastuulleen Ylläsjärven reitit ja kunnostaisi ne jälleen kulkukelpoisiksi. Reitit ovat Ylläksen tärkein vetovoimatekijä ja myös erittäin tärkeitä Ylläsjärven kylän kehittämisessä.

Ylläslompolo on maisemiltaan upea luontokohde, mutta sen rakenteet ja reitit ovat huonossa kunnossa. Ylläslompolon tien varresta olisi hienot maisemat Yllästunturille ja ympäröiville soille, mutta se on kasvanut niin umpeen pajukkoa, ettei maisemia enää näe. Teiden varret tulisi raivata ja puustoa harventaa. Maanomistajat ovat antaneet suostumuksensa raivauksiin. Vähäjoen sillan kohdalle on talkoilla rakennettu hieno levähdyspaikan ja taimenen kutusoraikko. Tähän taukopaikalle kaivataan myös pientä tulistelupaikkaa kuten laavua.

Ylläslompolon reittien osalta kyläyhdistys on joutunut sulkemaan Lompolonpääjärveä kiertävän luontopolun huonokuntoisten pitkosten vuoksi ja polttamaan siellä olleen vanhan lautakodan. Tämä lintutornilta lähtevä reitti voi jatkossa olla jokamiesoikeuksin kuljettavana Lompolonpääjärven rantaan saakka, jonne pääsee kuivaa metsäpolkua pitkin, mutta siitä eteen päin reitti on jatkunut pitkospuita pitkin eikä sitä aiota enää korjata.

Myös Ylläslompolon rantaa kulkeva pitkospuureitti on suljettu Ruonanojan ja lintutorin välillä. Ruonanojan kodalta on Ylläslompolon järven rantaan enää vain pisto.

Olemassa olevien huonokuntoisten reittien lisäksi tarvetta on myös uusille kesä- ja talvireiteille. Kylän Kittilän puolelle tarvitaan kivituhkapolku Rantasaarentieltä latupohjaa pitkin Möykköseen, jotta sekä matkailijat että asukkaat voisivat kulkea Möykkösestä turvallisesti kylän keskustaan. Polun tekoon tulee hakea rahoitusta esimerkiksi yhteistyössä Kittilän kunnan kanssa.

Toinen kesäreitti, joka palvelee sekä kyläläisiä että matkailijoita on jo valmis polku, joka kulkee koululta kylän länsipuolen tievoja pitkin Aholan takaa Revontulilenkin ja Möykkösen latujen risteykseen. Tälle reitille tarvitsee ainoastaan 6 kpl pitkospuita ja viitat.

Järvelle tarvitaan talviaikaan reitti kävelijöille, hiihtäjille ja talvipyöräilijöille. Reitti voisi alkaa aikaisemmin mainitun kunnan omistaman Kenturan pellolle rakennettavalta yleiseltä reittien P-paikalta ja kiertää leikkipuiston laavun ja Isosaaren kautta Möykköseen, jossa se yhtyisi Eelin kaupalle menevälle ladulle. Tämä latu

voisi olla monikäyttölatsu tai sitten tarvittaisiin talvipolku, jota ylläpidettäisiin osana Ylläksen talvireittiverkoston. Myös järvellä oleva talvireitti pitäisi saada osaksi Ylläksen latujen tai kelkkareittien kunnostusta, koska se olisi hyvä pitää auki tammiparilla eikä kyläyhdistyksellä ole resursseja näitä reittejä ylläpitää.

Kylältä on kartoitettu myös maastopyöräreittejä Pallas-Yllästunturin kansallispuistoon, Sport Resort Ylläkselle ja Äkäslompoloon. Yksi jo täysin valmis maastopyöräreitti on jo merkitty kartalle ja selvitetty maanomistajien luvat. Tämä reitti kulkee Tievesta moottorikelkkareittiä ja traktoripolkua pitkin Revontulilenkin latupohjalle, josta se haarautuu taas liikenneympyrän kohdalta kulkemaan kelkkareitin pohjaa Sport Resort Ylläkselle. Reitille pitäisi saada viitoitus ja opastekyltit ja se olisi valmis kuljettavaksi.

Myös muita uusia reittiahoita on kartoitettu, mm. Kahvikeitaalta tunturin toiselle puolelle ja SRY:n lumetusaltaalta alas kelkkareitille. Näitä reittejä pyritään viemään eteen päin yhteistyössä Metsähallituksen luontopalvelujen, Ylläs Ympäri-voitiseksi -hankkeessa sekä Kolarin kunnan kanssa. Kolarin kunnalla käynnistyy myös reittien investointihanke, jossa viitoitusta parannetaan yhden reitin osalta myös Ylläsjärvellä.

Reitteihin liittyen kylän keskusta-alueelle tarvitaan akuutisti Kolarin kunnan toimesta yleinen P-paikka, jotta hiihtoladulle ja kelkkareitille mielivät voivat parkkeerata auton lähelle reittejä ja yksityisten yritysten pihojen ulkopuolelle. P-paikka sopisi hyvin Kolarin kunnan omistamalle Kenturan pellolle, josta kivituhkapolun rakentamisen myötä pääsee hyvin Eelin kaupalle. Kaupalta lähtevää kesällä 2019 rakennettua kivituhkapolkua pitkin pääsee Möykkyseen ja myös Kittiläntien ylikulkusiltaa pitkin Sport Resort Ylläkselle ja PallasYllästunturin kansallispuistoon. Ylläsjärven kylää halutaan profiloida enemmän eteläiseksi portiksi kansallispuistoon ja siksi Eelin kaupalta tunturiin lähtevän kivituhkapolun alkua pitäisi kehittää kylän lähtöportiksi Sport Resort Ylläkselle ja tuntureille. Metsähallituksen Luontopalvelut on luvannut kyläyhdistykselle ison opastetaulun, johon tulee infoa kansallispuistosta. Tämä infotaulu sopisi esimerkiksi joko Kenturan pellon P-paikalle tai Eelin kaupalta lähtevän kivituhkapolun alkuun.

Reitteihin liittyy myös kelkkareittien viitoituksen ja opastuksen parantaminen ja kehittäminen varsinkin saavuttaessa Ylläsjärvelle Kittilästä päin. Kelkkailijoita pitäisi neuvoa paremmin pysymään reiteillä, koska ajo reittien ulkopuolella on valittavasti lisääntynyt kylä- ja mökkialueilla.

Kehittämisideana Ylläksen reiteille voisi yhdessä alueen toimijoiden kanssa pohdita miten yritysten palvelut, kuten kahvilat ja ravintolat, tulisivat paremmin esille reittien käyttäjille. Talven aikana kyläyhdistys voisi myös resurssien mukaan tehdä muutamien päivien ajaksi pop-up -ladun esimerkiksi Ylläslompoloon tai muihin kohteisiin ja samalla tutustuttaa matkailijat kylän eri alueisiin.

- Kylän reittien ylläpito ja kunnostaminen Kolarin kunnalle
- Kivituhkapolun rakentaminen Rantasaarentieltä Möykköseeseen Kittilän kunnan toimesta
- Yleinen P-paikka reiteille Kenturan pellolle
- Talvireitti Ylläsjärven jäälle Ylläksen Matkailuyhdistyksen latu- ja kelkkaurakkaan
- Uusien kesäreittien merkitseminen kartalle ja maanomistajien suostumukset

PUISTOTYÖT JA KYLÄN VIIHTYISYYS

Ylläsjärven kylälle on tehty vuonna 2011 maisemanhoitosuunnitelma, jossa muun muassa suositeltiin kylän teiden varsien voimakasta raivaamista ja näkymien avaamista sekä Eelin kaupan ympäristön siistimistä ja viihtyisyyden parantamista.

Kolarin kunta on satsannut kirkonkylän viihtyisyyteen ja kesäisin siellä työskentelee useita puistotyöntekijöitä ja lisäksi kunnan nuoria kesätyöntekijöitä mm. nurmenleikkuussa, raivauksissa, trimmauksissa ja kukkien kastelussa. Kukkia on kunnan toimesta myös Sieppijärvellä.

Tunturikylien eli Ylläsjärven ja Äkäslompolon osalta kyläyhdistykset ovat olleet aktiivisia kuntaan päin, jotta myös tänne saataisiin kesäkukkia. Muutaman kesänä kukkia on kunnan toimesta saatukin, mutta olisi toivottavaa, että niitä ei tarvitsisi joka kesä erikseen anoa vaan kylän raitin kukat sisältyisivät kunnan vuositaiseen budjettiin ja ne toimitettaisiin paikoilleen automaattisesti niin kuin kirkonkylällä ja Sieppijärvelläkin. Tunturialueen kyliin on kunta teettänyt maisemaan sopivat kukkalaatikot, joihin kesäkukat tulisi istuttaa. Kyläyhdistys on luvannut kastella kukat yhteistyössä alueen yritysten kanssa.

Kukkien lisäksi Ylläsjärvellä on tarvetta kunnan infotaulun ympäristön ja Ringin kierrätyspisteen nurmenleikkuulle ja trimmeröinnille sekä ELY-teiden varsien raivauksille. Kolarin kunta omistaa kylällä keskeisellä paikalla peltoja, jotka olisi myös hyvä pitää niitettynä joka kesä. Nyt pellot ovat jääneet niittämättä ja ne ovat alkaneet pajukoitua. Kyläyhdistys on käynyt jo kerran kylän puistotarpeet läpi kunnan edustajan kanssa, mutta ainakaan tälle kesälle ei ole kunnasta saatu luvattua apua. Kyläyhdistys on kesällä 2020 talkoillut infotaulun ympäristön nurmenleikkuuta kunnan ostamalla työnnettävällä ruohonleikkurilla, mutta trimmeröintiin meillä ei ole resursseja. Kyläyhdistys toivoo, että kunnasta käytäisiin muutamana kesän aikana siistimässä trimmereillä keskeisellä paikalla Eelin kaupan ympärillä sijaitsevat kunnan omistamien Niemen- ja Tirroniementien pientareet.

Kyläyhdistyksessä on tehty paljon Ylläsjärven kylän viihtyisyyden lisäämiseksi. Kesällä 2020 kyläyhdistys palkkasi kesätyöntekijöitä muun muassa raivaamaan pusikoita ja leikkaamaan nurmikoita. Infotornin ympäristön heinikko ja pajukko on raivattu siistiksi käyntikortiksi Ylläsjärvelle. Leikkipuiston, pump- ja piknik -puistojen rakentaminen on avannut näkymiä Ylläsjärvelle ja tuonut merkittävästi viihtyisyyttä kylän keskustaan. Tuleva ympäristötaide- ja kulttuuripolku maitolaitureineen tuo lisää tekemistä ja näkemistä. Kyläyhdistys on Leader Tunturi-Lappi ry:n teemahanketuella hankkinut lammasaitatarvikkeita ja talkoillut aitauksia, joissa lampaat laiduntavat kesäisin ja avartavat umpeen kasvaneita peltoja. Pelloilla laiduntaa myös hevosia, jotka tuovat myös oman lisänsä kyläkuvaan.

Kyläyhdistys on palkannut nuoria kesätyöntekijöitä ajamaan nurmikkoa piknik-puistosta, kunnostamaan leikkipuistoa ja raivaamaan pensittyneitä peltoja sekä kunnostamaan aitoja ja kastelemaan kukkia.

Kylän asukkaiden ja yritysten toivotaan myös pitävän pihapiirinsä siistissä kunnossa.

- Kesäkukat Kolarin kunnan toimesta infotornille ja liikenteenjakaajaan
- Kunnan puistotyöntekijät trimmaavat infotornin, kierrätyspisteen ja Niementien ympäristön pari kertaa kesän aikana
- Teiden varsien raivaukset

JÄRVEN KUNTO

Ylläsjärvelle ja Ylläslompoloon on tehty vesistön kunnostustöitä Lapin ELY-keskuksen rahoittamilla hankkeilla vuosina 2017-2020. Lisäksi Kolarin kunta rahoitti Ylläksen alueen vesistöjen kartoitushankkeen, jossa on määritelty hyviä toimenpiteitä Ylläsjärvenkin osalle, mm. Ylisenojan kiintoaineuksen suodattaminen altaiden avulla. Näitä toimenpiteitä olisi tärkeä viedä kunnan toimesta määrätietoisesti eteen päin esimerkiksi yhteistyössä Metsähallituksen kanssa.

Järveä on vuosittain niitetty ja hoitokalastettu katiskoilla. Parina viime vuotena ei enää ole noussut särkiä, mutta järven kunto vaikuttaa silti olevan huono, koska sinilevää esiintyy joka kesä paljon. Huoli järven kunnosta tuli esiin myös kyläkyselyssä. Ylläsjärveen on aikaisempien vuosikymmenten aikana tullut paljon humusta ympäröiviltä soilta ja myös aikoinaan kylän peltojen teon yhteydessä. Varsinkin kylän keskustan rannat ovat erittäin mutaisia ja mutaa on jopa useampia metrejä.

Rantojen laajamittainen imuruoppaus olisi tehokas, mutta kallis keino puhdistaa pohjaa. Ongelma on myös järven rannoilla esiintyvä myrkkyykeiso.

Isosaari oli 30 vuotta sitten kyläläisten suosittu uimapaikka, mutta sen käyttö loppui vuosiksi ja saari kasvoi umpeen pajukkoa. Kesäkuussa 2020 kaikki pajukot

raivattiin. Ylläsjärven rantoja ja saarta tulisi raivata ja niittää säännöllisesti joka kesä.

- Ylläksen vesistöjen kehittämissuunnitelman toimenpiteiden toteutus, mm. Ylisenojan kiintoaineksen suodattaminen
- Saaren ja järven rantojen niitto

YLLÄSJÄRVEN KOULU JA PÄIVÄKOTI

Kolarin kunnan tarjoamia palveluja kylällä ovat reittien lisäksi alakoulu, päiväkoti, Kolarin kunnan kotipalvelu sekä kirjastoauto. Tärkeimpiä näihin palveluihin liittyviä investointeja ovat Ylläsjärven hirsikoulun laajentaminen sekä tarpeeksi suuren liikuntasalin rakentaminen. Koulun laajennus on erittäin akuutti, koska koulu rakennettiin alunperin 50 oppilaalle ja syksyllä 2020 koulussa aloittaa 62 oppilasta.

Koululta ei löydy minkäänlaista sisäliikuntapaikkaa eikä päiväkodinkaan pieni ryhmätila palvele ollenkaan sisäliikuntaa. Myöskään kansalaisopistolla ei ole Ylläsjärvellä kunnollisia sisäliikuntatiloja ja niitä kaipaavat myös urheiluseurat ja kyläläiset sekä myös matkailijat.

Koulun ja päiväkodin viereen Kotamäentien toiselle puolelle on kaavoitettu alue liikuntasalia/hallia varten. Kyläyhdistys toivoo, että Kolarin kunta ottaa investointiohjelmansa tarpeeksi suuren liikuntasalin/hallin rakentamisen Ylläsjärvelle. Kyläkyselyssä sisäliikuntapaikan tarve nousi voimakkaasti esiin ja kunnan suunnittelema 100m² liikuntatila koulun laajennuksen yhteyteen ei saanut kylällä kannatusta; ei kannata tuhjata rahoja lähtökohtaisesti liian pieneen liikuntatilaan vaan satsata tulevaisuudessa isompaan liikuntahalliin.

Koulun yhteyteen tarvitaan myös nurmikenttä, jossa oppilaat voivat pelata ulkopallopelejä. Koulun vieressä on pieni sorakenttä, joka kuitenkin jää tulevan laajennuksen alle, jonka jälkeen koululaisilla ei ole minkäänlaista kenttää edes ulkona, sisäliikuntasalista/hallista puhumattakaan. Tällä hetkellä koululaiset käyvät yksityisen naapurin pihalla pelaamassa liikunta- ja välitunneilla mm. jalkapalloa eikä se ole missään nimessä kestävä ratkaisu.

Koulun ja päiväkodin jätteiden kierrätystä tulisi entisestään kehittää. Sisälle luokkiin tarvitaan toimivat kierrätysastiat eri jakeille ja tietysti myös paikka rakennusten ulkopuolelle, josta ne viedään sitten jatkokäsittelyyn. Monissa perheissä kierrätetään paperi, kartonki, metalli, lasi ja myös muovi ja olisi erittäin tärkeää, että kierrättäminen onnistuisi myös koululla. Koululle voisi hankkia myös kompostin, jonne osa ruokahävikistä voidaan kompostoida ja käyttää multa koulun pelloille istutettavien viinimarjapensaiden lannoitteeksi.

Kesällä 2020 kyläyhdistys sai hankittua koululle kunnan kustantaman suunnituskartan. Koulu on myös mukana Ylläsjärven juhluvuoden tapahtumien ja toimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa ja ympäristöoppia on käyty oppimassa kylän lammasaitauksilla. Koulun ja kyläyhdistyksen yhteistyötä voisi entisestään tiivistää.

Kolarin kunta omistaa koulun ja päiväkodin ympärillä olevat pellot. Olisi tärkeää pitää pellot niitettyinä, jotteivat ne pusikoituisi.

- Koulun laajennus
- Sisäliikuntasalin/halli, joka palvelee sekä koululaisia, päiväkotilaisia että kyläläisiä ja matkailijoita
- Jalkapallokenttä koulua ja päiväkotia vastapäätä tai vaihtoehtoisesti Kenturan pellolle
- Kierrätys: luokkiin kierrätysastiat, komposti
- Viinimarjapensaiden istutus koulun pellolle
- Kylän ja koulun yhteistyön tiivistäminen ja juhluvuoden tapahtumat

YHTEISTYÖ KOLARIN JA KITTILÄN KUNTIEN KANSSA

Ylläsjärven kylä sijaitsee osittain Kittilän kunnan puolella ja yhteistyötä Kittilän kanssa on syytä vahvistaa niin kylänä ja kyläyhdistyksenä kuin erityisesti Kolarin ja Kittilän kuntien välillä. Yhteistyö Ylläsjärven kylän ja Kolarin ja Kittilän kuntien välillä ei ole kyläyhdistyksen mielestä aiemmin toiminut, mutta yhteistyön kehittäminen molempien kuntien kanssa nähdään erittäin tärkeäksi ja yhdeksi merkittävimmäksi asiaksi, jotta Ylläsjärven kylä pääsee kehittymään ja kasvamaan. Kyläyhdistys on edistänyt aktiivisesti Kittilän puolen koululaisten mahdollisuutta Ylläsjärven lähikouluun ja kunnat tekivätkin historiallisen päätöksen kesällä

2020, jolloin Ylläsjärven koulu määriteltiin kylän Rajalammentien, Möykkysen ja Ahvenkankaan alueiden lähikouluksi. Ylläsjärven kovan asuntopulan vuoksi vakituisia asukkaita on muuttanut mm. Ahvenkankaalle.

Kyläyhdistys toivoo, että Kittilän kunta rakentaa jo REITIT-osiossakin mainitun kivituhkapolun Rantasaarentieltä Möykkyyseen latupohjaa pitkin. Kyläyhdistys on jo selvittänyt maanomistajien suostumuksia hankkeelle. Toinen kulkuväyliin liittyvä kehittämistarve olisi Jauhojärventien asfaltointi Ahvenkankaalle saakka.

Kittilän kunnan olisi lähdettävä mukaan myös Ylläs III-kehittämishankkeen yleiskaavasunnitteluun, jotta Ylläsjärven kylää kehitetään maankäytöllisesti kokonaisuutena ja huomioidaan myös Rajalammentien, Möykkysen ja Ahvenkankaan alueiden tarpeet yleiskaavatasolla. Kittilän kunta omistaa myös noin 7 km päässä Ylläsjärven kylän keskustasta ison tonttialueen, jossa on mahdollista rakentaa loma-asuntoja sekä matkailua palvelevia rakennuksia. Nämä tontit eivät tällä hetkellä ole millään tavalla esillä Kittilän tonttitarjonnassa.

Kyläyhdistys on myös ehdottanut Kittilän ja Kolarin kunnille säännöllistä yhteisvaltuustoa kuten Kolarilla ja Pajalalla on tapana kokoontua kerran vuodessa. Kittilällä ja Kolarilla on yhteisen kylän lisäksi paljon muutakin yhteistä muun muassa matkailun kehittämisessä. Ylläsjärven kyläyhdistys toivoo Kolarin kunnan olevan vahvemmin myös mukana TunturiLapin yhteistyössä ja mm. Tunturi-Lapin Kehitys ry:ssä.

- Kivituhkapolku Rantasaarentieltä Möykkyyseen latupohjaa pitkin
- Jauhojärventielle asfaltointi Ylläsjärvi-Ahvenkangas
- Kittilän kunta mukaan YLLÄS III-osayleiskaavahankkeeseen
- Yhteisvaltuusto Kolari ja Kittilä

YHTEISTYÖ MÖKKILÄISTEN KANSSA

Kylällä halutaan tiivistää yhteistyötä alueen mökkiläisten kanssa. Vapaa-ajan asukkaat ovat kylälle erittäin tärkeitä ja heitä toivotaan myös mukaan kylän tapahtumiin ja esimerkiksi yhteisiin talkoisiin. Tärkeä viestintäkanava on paikallis-

lehti Kuukkeli, Eelin kaupan ilmoitustaulu, Facebook ja Ylläksen Ystävien sähköpostilista ja näitä kanavia pitäisi kyläyhdistyksen aktiivisemmin käyttää. Ylläksen Ystävät ry on kyläyhdistyksen kannattajajäsen ja kyläyhdistyksen edustajia voisi useamminkin vieraillla Ylläksen Ystävät ry:n kokouksissa kertomassa ajankohtaisia asioita.

JULKINEN LIIKENNE

Ylläksen hiihtokeskusyritysten ja Ylläksen Matkailuyhdistyksen ylläpitämä Skibussi kulkee Eelin kaupan ja hiihtokeskuksen sekä Äkäslompolon väliä talven sesonkiaikana.

Skibussiyhteyksiä tulisi tarkastella sekä aikataulullisesti että sijainnillisesti, jotta se palvelisi paremmin myös kylän koululaisia ja OnniBussilta saapuvia matkustajia sekä Leviltä että etelästä.

Ylläsjärveltä (ja Äkäslompolosta) pitäisi saada päivittäisiä edestakaisia yhteyksiä Kittilään ja sovittaa ne yhteen Rovaniemelle kulkevien linja-autoyhteyksien kanssa sekä sovittaa aikataulullisesti myös toisen asteen opiskelijoiden koulukyyteihin.

TIET

Ylläsjärveä halkoo vilkas Kittilään ja Kolariin kulkeva VT80. Tiellä kulkee paljon raskasta liikennettä; tukkirekkoja ja Kittilän kultakaivokselle meneviä kuljetuksia. Valitettavasti kylän kohdalla tiellä ajetaan usein ylinopeutta. Kylän nopeusrajoitukset ovat paikallaan, koska Eelin kaupan kohdalla on paljon teiden ylittäjiä ja kylästä puuttuu kevyenliikenteen väyliä sekä Kittilään että Kolariin päin. Kylälle toivotaan Kolarin kunnalta pysyvää nopeusnäyttöä, joka ehkä hieman hillitsee kaasujalkaa.

Kolarin kunta ja Lapin ELY-keskus ovat tehneet hienoa yhteistyötä suunnittelussa ja rahoituksessa kevyenliikenteenväylän jatkamisesta kylältä Rämeeänniementien

risteykseen saakka. Väylän suunnittelutyöt ovat nyt valmistuneet ja sen toivotaan saavan rahoituksen, jotta rakennustyöt pääsevät käyntiin jo kesällä 2021. Seuraava kevyenliikenteenväylä tulisi saada välille Iso-Ylläksentie Jauhojärventien risteykseen saakka. Kesäajalle saatiin

Jauhojärventien varren asukkaille turvallisempi kulkuväylä Eelin kaupalle, kun Kolarin kunta rahoitti kesällä 2019 kivituhkapolun kaupan ja Jauhojärventien välille. Kivituhkapolkua tulisi ehdottomasti jatkaa Kittilän kunnan puolella Jauhojärventien vartta aina Möykköseen saakka. Talvella 2020 kyläyhdistys ylläpiti satunnaisesti myös talvipolkua Eelin kaupalta Rantasaarentielle Kittilän kunnan myöntämällä tuella.

Jauhojärventie on etenkin kelirikkoaikaan ja kesäisin erittäin huonossa kunnossa ja se pitäisi asfaloita vähintään Ylläsjärveltä Ahvenkankaalle saakka.

VAPAA-AIKA JA HARRASTUSTOIMINTA

Kylän vapaa-ajan ja harrastustoiminnan kehittämisen suurimmat esteet ovat sopivien sisätilojen puute. Kylässä ei ole liikuntahallia tilaa vaativien sisälajien kuten pallopelien harrastamiseen eikä kylätaloa, missä voisi päivisin kokoontua. Sekä liikuntasali/halli että kylätalo nousivat voimakkaasti esille sekä työpajoissa että kyläkyselyssä.

Sisäliikuntasalin/hallin lisäksi koulun yhteyteen tai lähistölle tarvitaan myös jalkapallokenttä, joka voisi sijaita joko Kotamäentiellä koulua vastapäätä tai sitten esimerkiksi kunnan omistamalla Kenturan pellolla. Pellolle sopisi tulevaisuudessa myös muita pelikenttiä kuten beach volley -kenttä.

Talvisin ulkoliikuntaa varten kylällä on loistavat talvireitit ja hiihtoladut sekä rinteet. Kesälle reittejä tarvitaan lisää ja olemassa olevia kunnostaa, jotta niillä pystyy kulkemaan.

Tunturissa ylläpidetään Läskit & Nahkat ry:n talkoovoimin fresbeegolf-rataa, jota on kesällä 2020 kunnostettu. Sport Resort Ylläksen alueelle on myös pitkään suunniteltu Ylläksen huipulle päin johtavia portaita. Hankkeelle tarvitaan investointitukea ja sitä voisi viedä eteen päin esimerkiksi SRY:n pienten yritysten yritysryhmähankkeessa.

Ylläkselle olisi hienoa lähteä kehittämään myös alppilajien valmennustoimintaa. Kolarin kunnan hyvinvointipalvelut voisi olla hakijana tällaiselle EU-rahoitteiselle hankkeelle, johon palkattaisiin työntekijä kehittämään Ylläksen alppilajien valmennustoimintaa ja Ylläksen vetovoiman kehittämistä kolarilaisten nuorten keskuudessa sekä esimerkiksi lukion ja toisen asteen koulutuksen houkuttelevuuden parantamiseksi. Esimerkkejä ja yhteistyötä kannattaa tehdä Levin kanssa, jossa on aktiivista valmennustoimintaa. Muoniossa taas alkoi äskettäin Freeride Academy -hanke, jossa keskitytään vapaalaskun valmennukseen.

Kylän lapsille voisi olla tarjolla koulun jälkeen monipuolisemmin iltapäiväkerhoja. Tätä voisi yhdessä kehittää sekä kunnan että yhdistysten ja muiden asiasta kiinnostuneiden toimijoiden kanssa. Kolarin kunnan liikuntatoimen kanssa on suunniteltu mm. sisäliikuntakerhoa Äkäslompolon liikuntahallille.

KYLÄTALO

Ylläsjärven kylässä ei ole koskaan ollut kylätaloa eli yhteistä kokoontumispaikkaa, jossa voi esimerkiksi pitää kokouksia, kansalaisopiston kursseja tai päivätoimintaa ikäihmisille.

Ylläsjärven koulu on pieni ja se on päivisin varattu koulukäyttöön. Kylätalo nousi esiin kyläkyselyssä ja ideointityöpajoissa ja myös vuosien varrella sitä on monesti suunniteltu, mutta sille ei ole löytynyt sopivaa paikkaa tai olemassa olevaa rakennusta. Kyläyhdistys selvittää tulevaisuudessa mahdollisia olemassa olevia rakennuksia, joita voisi kunnostaa tai uuden rakennuksen rakentamista. Myös liikuntahallin ja kylätalon yhdistäminen voisi olla yksi vaihtoehto, jota pitää selvittää.

Leader Tunturi-Lappi ry:n kanssa on jo keskusteltu mahdollisesta hankerahoituksesta kylätaloon tarvittaviin investointeihin. Kylätaloprojekti olisi kylän seuraava isompi hanke ja sen hallinnointiin ja rakentamisen organisointiin tarvittaisiin kehittämishanke, jossa määritellään mm. mikä taho olisi kylätalon hallinnoija ja miten sen ylläpito tapahtuisi. Kehittämishankkeessa voitaisiin hallinnoida myös tämän kehittämissuunnitelman toimenpiteiden eteenpäin viemistä.

ELINKEINOT JA YRITTÄJYYS

Matkailuyritykset kuten hiihtokeskus, ohjelmapalveluyritykset, hotellit, ravintolat ja kauppa sekä kiinteistöhuoltoyritykset ovat kylän suurimpia työllistäjiä. Osa matkailun työpaikoista on kuitenkin sesonkiluonteisia ja kylään kaivataankin lisää ympärivuotisia työpaikkoja. Matkailun ympärille on myös rakentunut useita pieniä yrityksiä, jotka työllistävät ainakin jo omistajansa ympärivuotisesti. Kyläläiset käyvät lisäksi töissä Kolarin, Kittilän ja Muonion kuntakeskuksissa. Kylästä löytyy nyt myös parturi-kampaamo ja uusimpana yrityksenä kylään on perustettu mm. IT-alan yritys, joka hyödyntää kylään rakennettavaa valokuituverkkoa. Edelleen kylään kaivataan muun muassa siivousalan yrittäjiä ja työntekijöitä, kirjanpitäjiä/tilitoimistoja sekä polkupyöräilyyn liittyvää korjaamo- ja huoltotoimintaa. Kylän valokuituverkko mahdollistaa myös monenlaisen muun yritystoiminnan ja työnteon.

Maataloutta kylässä ei ole muutamaa sivutoimista poronhoitajaa lukuunottamatta, mutta kesäisin pelloilla laiduntavia hevosia ja lampaita voisi hyödyntää matkailussa enemmänkin esimerkiksi lammaspaimenlomilla. Peltöjä voisi hyödyntää myös luonnontuotteiden kuten esimerkiksi nokkosen tai vaikka mustaheikkapensaiden tai puikulaperunan viljelyyn. Ylläsjärven kylältä löytyy vahvaa luonnontuotealan osaamista ja ala kiinnostaa yhä useampaa kyläläistä. REDU on kesällä 2020 järjestänyt Kolarissa luonnontuotealan perustutkinnon koulutuksia, joita on tarkoitus tulevaisuudessa myös jatkaa. Kyläläisiä käy myös Muoniossa opiskelemaan Lappian luonnontuotealan ammattitutkintoa. Kolarin kunnan hallinnoimassa Kiihdyttämö -hankkeessa taas tehdään toteutettavuusselvitystä luonnontuotekeskukselle, joka voisi palvella sekä pienempiä että isompia luonnontuotealan toimijoita. Keskus sopisi hyvin Ylläsjärvelle muun muassa erinomaisen sijainnin, olemassa olevien luonnontuoteyritysten, kylän hyvien ja puhtaiden vesivarantojen sekä keskuksen toimintaa tukevan matkailutoiminnan vuoksi.

Ylläsjärvellä on myös pohdittu yhteiskunnallista yrittäjyyttä muun muassa luonnontuotteiden, matkailun tai sosiaalialan ympärille. Kiinnostusta tämänkaltaiseen toimintaan tai uusien yritysten perustamiseen on jonkin verran, mutta ensimmäiseksi pitäisi ratkaista sopivien tilojen puute. Ikäihmisten perhekodeille ja päivätoiminnalle on myös kartoitettu kylältä sopivia tiloja. Mahdollinen kylätalo voisi

palvella myös kylän yritystoimintaa ja innostaa uudenlaisen yritystoiminnan kehittämiseen.

Yrittäjyyttä ja luonnontuotealaa opetellaan myös Ylläsjärven alakoululla, missä koululaiset keräävät varoja luokkaretkitoimintaan muun muassa tekemällä myyntiin mustaherukkamehua yhteistyössä yritysten kanssa. Yrittäjyyskasvatus sopii hyvin Ylläsjärven kylän ja koulun yhteistyöhön.

Kehittämissuunnitelma -hankkeen aikana oli keväällä 2020 tarkoitus järjestää Ylläsjärven kylän yrittäjyyden mahdollisuudet -tilaisuus, joka kuitenkin peruuntui koronan vuoksi. Tällaiselle tilaisuudelle olisi tarvetta, jotta edelläkin mainittuja yritysideoita voitaisiin viedä eteen päin.

TURVALLISUUS

Hankkeen aikana Lapin keskussairaalan ensihoito päätti lahjoittaa käytöstä poistettuja sydäniskureita eli maallikkodefibrillaattoreita. Kesällä 2019 yleishyödylliset yhdistykset ja yhteisölliset toimijat pystyivät ilmoittaa halukkuutensa vastaanottaa ja huolehtia laitteesta. Hanke tiedotti asiasta kyläyhdistyksen hallitusta, joka teki hakemuksen ja Ylläsjärvi valikoitui yhdeksi lahjoituspaikaksi. Kevään 2020 aikana sydäniskuri asennettiin talkoilla Eelin kaupan ulkoseinään lämmitettävään ja sähköllä varustettuun kaappiin, jossa se on kaikkien saatavilla hädän hetkellä.

Kylälle on tarvetta pelastushelikopterin laskeutumispaikalle. Usein helikopteri lentää hakemaan potilaita ambulanssista, joka on ajanut Eelin kaupalle. Kaupan piha vain saattaa olla täynnä autoja eikä sopivaa laskeutumispaiikkaa löydy. Kenturan pelloilta voisi löytyä tähänkin tarkoitukseen sopiva paikka.

Kylässä asuu muutama vapaapalokuntalainen, joka käy säännöllisesti harjoituksissa Äkäslompolon VKP:lla. Ylläksellä voitaisiin järjestää yhteinen pelastusharjoitus, jossa käytäisiin läpi miten onnettomuustilanteessa yhteistyö alueen yritysten, viranomaisten ja pelastuslaitoksen välillä toimii. Tällainen harjoitus on tehty viimeksi noin 10 vuotta sitten.

KIERRÄTYS JA YMPÄRISTÖYSTÄVÄLLISYYS

Ylläsjärvellä on Ringin ylläpitämä kierrätyspiste Eelin kaupan pihapiirissä. Tästä pisteestä puuttuu muovinkeräys, joka on erittäin tärkeää saada myös Ylläsjärvelle. Rinki ei ole pyynnöistä huolimatta aktivoitunut muovinkeräysasiassa ja siksi Kolarin kunnan tulisi olla kyläyhdistyksen mukana mahdollistamassa muovinkeräyspiste kylälle kirkonkylän tavoin. Myös mökkialueiden jätteiden kierrätystä mm. erilliskeräyksellä tulisi kehittää yhteistyössä kunnan kanssa. Edelleen joistakin vapaa-ajan asunnoista puuttuu jäteastiat, koska mökeiltä tuodaan sekajätettä Eelin kaupalla sijaitsevalle Ringin kierrätyspisteelle, vaikka siellä ei sekajäteastiaa ole. Kolarin kunta voisi lähestyä kaikkia kiinteistönomistajia kirjeellä, jossa tähdennetään kunnan jäte- ja kierrätysasiat.

Ylläs ja Kolarin kunta sekä muutama Ylläsjärvenkin yritys ovat mukana Lappitason vähähiilisyys Hankkeissa, joissa pyritään löytämään keinoja hiilijalanjäljen pienentämiseksi. Vähähiilisyyttä ja vihreitä arvoja ja tekoja voisi tuoda vielä selkeämmin esille Ylläksen markkinoinnissa. Ylläsjärvellä esimerkiksi monet yritykset käyttävät lämmityksessä ympäristöystävällisempää maalämpöä tai haketta/pellettiä.

Kylän yleisilmeen parantamiseksi olisi yksityisten ja yritysten tärkeää siistiä lanssit ja pihapiirit romuista ja ylimääräisistä tavaroista. Kyläyhdistys talkoili Ringin sekajäteastioihin kannet, jotta linnut eivät pääse levittämään roskia.

VALOKUITUVERKKO

Ylläsjärvelle rakennetaan kesällä 2020 EU:n Maaseuturahaston tuella laaja valokuituverkko, joka kattaa koko Ylläsjärven kylän alueen Kotarovasta Lännentielle, Pihlajakadulle, Rajalalammentielle ja Ahvenkankaalle sekä Lainion lumikylään eli Lapland Hotels SnowVillageen. Myös Sport Resort Ylläksen alueella on rakennettu teleoperaattoreiden toimesta uusia valokuituverkkoja. Kyläverkon rakennuttaa Osuuskunta Ylläsjärven Valokuitu, jossa jäseniä ja samalla kuituliittymiä on lähes 170 kpl. Hanke jatkuu vielä kesälle 2021, jolloin kyläverkkoon mahdollisesti

liittyy vielä uusia kiinteistöjä ja alueita Ylläsjärven kylältä. Suunnitelmana on tulevaisuudessa yhdistää Äkäslompolon ja Ylläsjärven kyläverkkoosuuskunnat, jotta sekä osuuskuntien että niiden omistamien kyläverkkojen hallinnointi olisi sujuvampaa.

Valokuidun tuomat mahdollisuudet pitää saada hyödynnettyä kylän kehittämisessä ja markkinoinnissa. Osuuskunta on mukana Leader Tunturi-Lappi ry:n hakemassa uudessa Älykkäät kyläverkot -hankkeessa, joka osaltaan auttaisi olemassa olevien kyläverkkojen toimintamallin kehittämisessä ja myös kansainvälisessä yhteistyössä. Ylläsjärven kylä on nyt jo mukana Euroopan Unionin Smart Village -verkoston Come Along! -prosessissa, joka auttaa kylää erilaisten älykkäiden ratkaisujen etsimisessä Euroopan laajuisesti.

Ylläsjärvi voisi olla myös yhtenä pilottikylänä esimerkiksi opiskelijoiden valokuidun hyödyntämisen kehittämisprojekteille.

KYLÄN MARKKINOINTI

Naapurikyläänsä Äkäslompoloon verrattuna Ylläsjärvi on jäänyt matkailun kehittämisessä ja markkinoinnissa jälkeen. Äkäslompolo on kylänä tunnettu niin Suomessa kuin esimerkiksi Sveitsissä. Ylläsjärvi kuuluu Ylläksen matkailualueeseen ja on myös osana Kylien Kolaria.

Ylläsjärven kylä voisi profiloitua kansallispuistokyläksi ja eteläiseksi portiksi tuntureille ja Pallas-Yllästunturin kansallispuistoon. Jos sata vuotta sitten kirjailija ja kansanperinteenkerääjä Samuli Paulaharju kirjoitti Ylläsjärven kylän maisemista, että "Lapinkorven ensimmäisinä etumiehinä seisoo Yllästunturi". Ylläsjärvi - Pallas-Yllästunturin kansallispuiston eteläisin kylä - on kaunis maalauskylä peltoineen ja kesäisin järvi- ja tunturimaisemassa laiduntavine hevosineen ja lampaineen. Ylläsjärven rannalta pääsee vaeltamaan tai pyöräilemään laitumien läpi merkityjä reittejä pitkin aina Pallas-Yllästunturin kansallispuiston pohjoispäähän Hettaan Ounasjärven rannalle. Kenturan yleinen P-paikka voisi toimia reitin alku- tai

loppupäänä, josta paikalliset kuljetusyrietykset tai autonsiirtopalvelut sitten palvelevat asiakkaita.

Ylläsjärven kylän maisemien, palvelujen ja reittivaihtoehtojen soisi näkyvän enemmän myös Ylläksen ja kansallispuiston markkinoinnissa, kuten somessa ja nettisivuilla. Ylläsjärven kyläyhdistys on Ylläksen Matkailuyhdistyksen jäsen ja yhteistyötä voisi tehdä enemmän myös Visit Ylläksen kanssa. Metsähallituksen kanssa yhteistyötä on viritelty mm. tekemällä yhteistyösopimus Luontopalvelujen ja kyläyhdistyksen välille. Kansallispuiston logo voitaisiin ottaa käyttöön kylän markkinointimateriaalin, opastekylltien ja nettisivujen yhteydessä. Eelin kaupan kohdalla tien varressa on tyhjillään oleva infokylltti, johon kyläyhdistys on suunnitellut Leader Tunturi-Lappi ry:n Kylät koreiksi -teemahankkeen puitteissa painattaa Ylläksen ja kansallispuiston logon lisäksi opasteita mm. kylän lähiliikuntapaisoon ja ympäristötaidepolulle. Tämä voisi houkuttaa ohikulkijoita pysähtymään kylälle etenkin kesäisin. Kyläyhdistys myös toivoo, että Ylläksen logolla varustetut tienvarsikylltit ja Kittiläntien ylikulkusillan tervetulokylltti asennettaisiin paikoilleen.

Ylläsjärven kylä voisi olla yhtenä kylänä mukana Tuntureiden tie -konseptissa, joka houkuttelisi automatkailijoita VT 21/E 8 -tieltä Kolari-Palojoensuu kääntymään kohti PallasYllästunturin kansallispuistoa. Ylläksen kannattaisi myös markkinoida itseään Levin kesäkävijöille, jotta sieltä tehtäisiin autolla päiväretkiä Kittilä - Ylläsjärvi - Äkäslompolo - Aakenuksentielle.

Kylälle saatiin vuonna 2019 uudet nettisivut www.yllasjarvi.com sekä suomeksi että englanniksi. Sivut tarjoavat hyvää perustietoa kylästä ja toimivat myös osaltaan kylän markkinointina. Sivuja tulee pitää ajan tasalla ja päivittää aktiivisesti. Kylällä on myös omat Facebook -sivut Ylläsjärvi, Lapland, Finland, jota pidetään yllä muutaman ylläpitäjän voimin.

KYLÄYHDISTYKSEN TOIMINTA JA TAPAHTUMAT

Ylläsjärven Kyläyhdistys ry:ssä ei ole virallisia jäseniä tai jäsenrekisteriä, vaan siihen katsotaan kuuluvan kaikki kylän asukkaat. Vuosittaista jäsenmaksua ei ole kerätty vaan kyläyhdistykselle voi vapaaehtoisen kannatusmaksun. Jäsenmaksu

toki toisi kyläyhdistykselle ehkä hieman rahaa, mutta sen vaatima byrokratia ja jäsenrekisterin ylläpito koetaan työlääksi. Vapaaehtoista kannatusmaksua tulisi nostaa enemmän esille mm. Eelin kaupan kyläyhdistyksen ilmoitustaululla.

Kyläyhdistys on rahoittanut toimintaa talkoilemalla tapahtumissa ja talvella 2020 myös pudottamalla lumia mökkien katoilta. Talkoilla kerätyillä rahoilla kyläyhdistys voisi palkata kesäisin Kolarin kunnan nuorten työsetelin avulla kylän nuoria kesätöihin mm. raivauksiin, aitatöihin sekä kyläyhdistyksen puistoalueiden ylläpitoon. Kyläyhdistys voisi toimia myös Kolarin kunnan palkkaamien kesätyöntekijöiden työnohjaajana, koska työtä riittäisi useammalle kuin kahdelle nuorelle.

Kyläyhdistys järjestää vuosittain tapahtumia ja talkoita kuten roskienkeruutalkoot toukokuussa, kalastuskilpailut kesäkuussa ja lasten olympialaiset elokuussa. Marraskuussa yhteistyössä Ylläsjärven koulun kanssa pidetään joulunavajaiset ja jouluaattona perinteinen joulurauhajulistus. Vuosittaisia pikkujouluja muutettiin illallisten sijaan puurojuhlaksi, jotta kaikilla on varaa osallistua. Tapahtumiin ja talkoisiin tulisi olla matalan kynnyksen osallistua ja talkootöille toivottiin Eelin kaupalle listaa, johon osallistuminen ei ole riippuvaista

Kylän suurin yhteisöllisyyden este on yhteisen kylätilan puuttuminen. Kyläyhdistys on jo pitkään suunnitellut, josko se löytäisi kylältä sopivan paikan, minkä voisi Leader-tuella remontoida kylätaloksi.

Suurin lähiajan tapahtuma on Ylläsjärven 250-vuotis juhlavuosi vuonna 2021. Pää tapahtuma järjestetään elokuun alussa ja vuoden aikana juhlavuosi tulee näkymään mm. Kuukkelin lehdessä. Juhlavuoden järjestelyihin haetaan rahoitusta eri kanavista ja vuoden tapahtumia varten on perustettu työryhmä.

MUUT YHDISTYKSET

Unohtaa ei sovi myöskään kylän muita aktiivisia yhdistyksiä, jotka tekevät hienoa työtä kylän kehittämisen eteen. Ylläsjärven koulu ja koti ry huolehtii koulun tapahtumien rahoituksesta ja lasten mahdollisuudesta vuosittaisiin luokkaretkiin. Taipakallo ry järjestää lentopalloharjoituksia ja vuosittaisen Jonnen Pytty -tapahtu-

man. Läskit & Nahkat ry on talkoillut ja ylläpitää mm. Sport Resort Ylläksen fresbeegolf-rataa. Ylläsjärven Metsästäjät ry tekee yhteistyötä kyläyhdistyksen kanssa mm. lumenpudotustalkoissa ja Ylläsjärven kalastuskilpailujen järjestämisessä. Ylläs Slalom järjestää hiihtokeskuksissa laskukouluja ja Kolarin 4H-kerho on järjestänyt kerhoa koululla alakouluikäisille. Myös Kolarin MLL on ollut mukana erilaisissa tapahtumissa resurssiensa mukaan. Näiden yhdistysten toiminta on Ylläsjärven kylälle erittäin tärkeää ja kyläyhdistyksen tapahtumia ja talkoiltakin järjestettäessä on hyvä muistaa, että kyläläiset ovat monessa vapaaehtoistoiminnassa mukana.

KEHITTÄMISSUUNNITELMAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA

Tätä kehittämissuunnitelmaa viedään eteen päin esittelemällä sitä laajasti eri sidosryhmille ja kutsumalla kuntien edustajia kylään katsomaan suunnittelukohteita paikan päälle. Kuntien kanssa tulee tehdä tiivistä yhteistyötä ja aikatauluttaa toimenpiteitä. Suunnitelma tulisi olla mukana myös Ylläs III -hankkeessa. Kyläyhdistyksen tulisi jatkaa tiivistä yhteydenpitoa myös Ylläksen Matkailuyhdistyksen ja Visit Ylläksen kanssa.

Kehittämissuunnitelma tarkistetaan ja päivitetään vuosittain Ylläsjärven kyläyhdistyksen kevätkokouksessa. Kyläyhdistyksen hallitus huolehtii suunnitelman tarkistamisesta ja päivittämisestä ennen kokousta.

Liite 2.

Ylläsjärven lähireittien tarpeen kartoittaminen

Hei Sinä Ylläsjärven kylän asukas, yrittäjä, mökkiläinen tai vaikkapa matkailija!

Olen tekemässä opinnäytetyötä Ylläsjärven kyläyhdistykselle. Opinnäytetyöni tehtävänä on kartoittaa vaihtoehtoja uusien lähireittien kehittämiseen Ylläsjärvellä. Työn tavoitteena on edistää reittien kehittämistä, tuottamalla tietoa siitä, millaisia uusia reittejä Ylläsjärvelle tarvittaisiin ja minne. Kehittämistyö on rajattu käsittelemään LUMETTOMAN AJAN ULKOILU- JA RETKEILYREITTEJÄ.

Vastausten avulla analysoidaan Ylläsjärven lähireittien tarvetta ja muotoillaan reittiluonnostelmaa jatkojalostukseen. Kyselyyn vastaaminen vie noin 10 minuuttia. Vastauksia säilytetään ainoastaan opinnäytetyön valmistumiseen saakka.

Kyselyn lopussa on mahdollista osallistua Ylläsjärven Ravintola Otson lahjoittaman 50€ arvoisen lahjakortin arvontaan! Kiitos jo etukäteen osallistumisestasi ja panoksestasi reittien kehittämiseen!

Ystävällisin terveisin Noora Lompolojärvi

*Pakollinen

Taustatiedot

1. Oletko Ylläsjärven kylän *

Merkitse vain yksi soikio.

- Asukas
- Yrittäjä
- Mökkiläinen
- Mat-
- kailija

Muu:

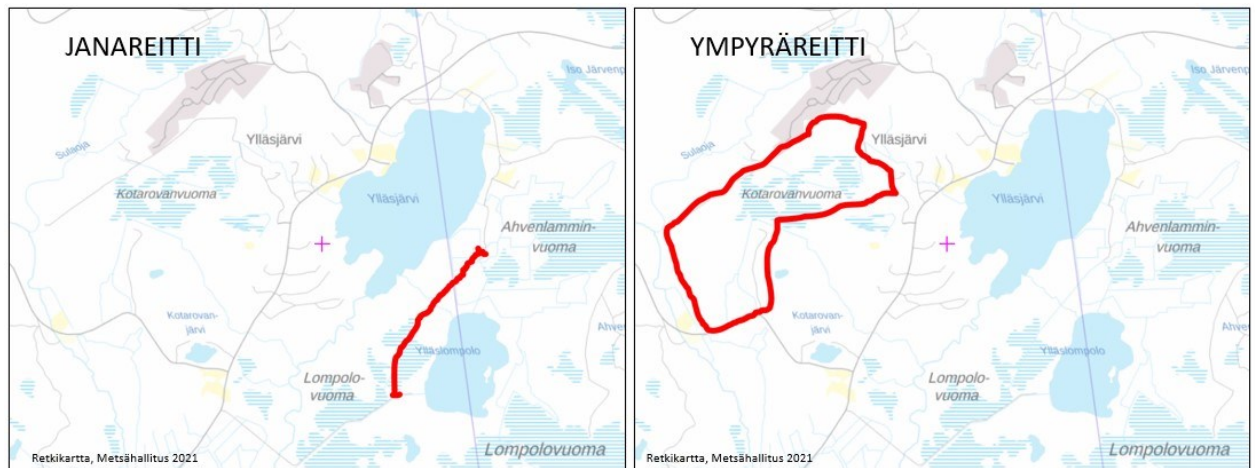
Reittien käyttötarkoitus

Mitä käyttötarkoitusta varten uusia reittejä pitäisi mielestänne rakentaa? *

Reittien palvelut

Millaisia palveluita uuden reitin varrella tai sen aloitus- ja lopetuspisteellä pitäisi mielestänne olla? *

Reitin muoto

4. Valitsisitteko reitiksi mieluummin janareitin vai ympyräreitin? Perustele. *

Reittien materiaalit

5. Mitä pohjamateriaalia uusien reittien rakentamiseen tulisi mielestänne käyttää? *

Reittien vaativuus

6. Minkä pituisia uusien reittien pitäisi mielestänne olla? *

7. Kuinka vaativia toivoisitte uusien reittien olevan? *

Reittien turvallisuus

8. Mitä mieltä olet siitä, että reitillä kulkiessasi sinun olisi ylitettävä autotie? *

Reittien vetovoimatekijät

9. Mitä haluaisitte kokea tai nähdä reitin varrella? *

Reittien sijainti, lähtöpaikat ja saavutettavuus

10. Minne uusia reittejä pitäisi mielestänne rakentaa? Anna ehdotus uuden reitin sijainnista. *

11. Mikä olisi hyvä sijainti uusien reittien lähtöpaikaksi? *

12. Miten tai millä haluaisit saapua reitin lähtöpaikalle? *

**Arvontaan
osallistuminen**

Voita 50€ arvoinen lahjakortti Ylläsjärven Ravintola Otsoon! Arvonta suoritetaan 4.5.2021 ja voittajalle ilmoitetaan henkilökohtaisesti.

13. Jos haluatte osallistua lahjakortin arvontaan, jättäisittekö tähän sähköpostiosoitteenne
